

Täysistunto

Tiistai 26.4.2022 klo 13.59—17.39

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.39.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (13.59—15.58 ja 17.19—17.39) ja puhemies Matti Vanhanen (15.58—17.19).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2021, Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2021 ja Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2021 (K 14-16/2022 vp).

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 32, 33/2022 vp.

2.3. Vaalien toimittaminen

Täydennysvaalit eräiden valiokuntien varajäsenten määrän lisäämiseksi toimitetaan keski-viikkona 27.4.2022 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat varajäsenien lisäämiseksi ulkoasiainvaliokuntaan ja puolustusvaliokuntaan on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 27.4.2022 kello 11.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 62/2022 vp

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyysasteen nostaminen on yksi hallituksen keskeisistä tavoitteista. Hallitusohjelman mukaan työllisyysastetavoite edellyttää, että osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien, nuorten, ikääntyvien ja maahanmuuttajataustaisten osallistumista työmarkkinoille lisätään. [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Sarkkinen, hetkinen. — Pyydän, että sali hiljenee kuuntelemaan ministerin esittelypuheenvuoroa, kiitoksia.

Kiitos, puhemies! — Erityisen tuen tarpeessa olevien, kuten ikääntyneiden, kohdalla tehostetaan pääsyä työllistymistä edistävien ja yksilöllisten palveluiden piiriin. Työn murrokseen luodaan turvaa osaamista kehittämällä, ja tässä tarkoituksessa muutosturvaa kehitetään parantamaan työntekijöiden osaamista ja työllistymistä.

Näiden hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi hallitus linjasi joulukuussa 2020 toimista, joilla edistetään yli 55-vuotiaiden työllisyyttä. Nyt eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä toteutetaan osa näistä toiminnoista.

Hallituksen esitys sisältää ehdotukset työttömyyspäivärahan lisäpäivien asteittaisesta poistamisesta sekä uudesta, työttömyysvakuutusjärjestelmän kautta rahoitettavasta muutosturvakokonaisuudesta, joka tulisi työsopimuslakiin sisältyvän muutosturvan lisäksi tukemaan irtisanottujen uudelleentyöllistymistä.

Tämä uusi muutosturva kohdennettaisiin sellaisille yli 55-vuotiaille, jotka ovat olleet yli viisi vuotta saman, irtisanovan työnantajan palveluksessa ja jotka irtisanotaan tuotannollisilla tai taloudellisilla syillä.

Hallituksen esitykseen sisältyy niin ikään joulukuussa 2020 linjatuista toiminnoista ehdotukset, joilla toteutettaisiin tavoite siitä, että työnhakijaksi ilmoittautuminen, osaamis- ja työkykykartoitukset ja työllistymissuunnitelman tekeminen tapahtuisivat jo irtisanomisaikana ja että työllistymisvapaan käyttäminen työllistymistä tukeviin toimiin edistettäisiin. Lisäksi vahvistettaisiin 55 vuotta täyttäneiden ja saman työnantajan palveluksessa kolme vuotta olleiden mahdollisuutta siirtyä halutessaan osa-aikatyöhön.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä työttömyysturvalaki sisältää kolme erilaista ikärajaa lisäpäiväoikeuden syntymiselle: 60 vuotta 1955 tai 1956 syntyneille, 61 vuotta 1957–60 syntyneille ja 62 vuotta 1961 tai sen jälkeen syntyneille.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Lisäpäiväoikeuden alaikärajaa on vuosien saatossa korotettu useasti. Näiden muutosten yhteydessä on tutkimuksissa havaittu, että lisäpäiväoikeuden menettäneissä ikäryhmissä työllisyys on vahvistunut.

Työttömyysturvan lisäpäiväoikeus voi kasvattaa ikääntyneiden työttömyyttä kahta kautta. Ensinnäkin lisäpäiväoikeuden olemassaolo saattaa kohdentaa irtisanomisia nimenomaan ikääntyneisiin, jolloin lisäpäivät eivät ehkäise ikäsyntymää vaan päinvastoin toimivat tarkoitustaan vastaan. Toiseksi lisäpäiväoikeuden on tutkimuksissa arvioitu voivan heikentää ikääntyneiden työttömien uudelleentyöllistymisen todennäköisyyttä.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että aluksi myöhennetään ja vuonna 1965 syntyneistä alkaen poistetaan palkansaajan työttömyyspäivärahan lisäpäivien muodostama varhaisen työstä poistumisen väylä. Esityksessä ehdotetaan, että vuosina 1961 ja 1962 syntyneillä lisäpäivien ikäraja olisi nykyinen 62 vuotta. Vuonna 1963 syntyneillä ikäraja nostettaisiin 63 vuoteen ja vuonna 1964 syntyneillä 64 vuoteen. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden kohdalla esitetään, että lisäpäivämahdollisuus poistuisi kokonaan.

Nämä ehdotukset eivät vaikuta jo lisäpäivillä olevien tilanteeseen. Ne eivät myöskään vaikuta vuonna 1962 tai sitä ennen syntyneiden mahdollisuuksiin päästä työttömyyspäivärahan lisäpäiville.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös uutta muutosturvakokonaisuutta 55 vuotta täyttäneille palkansaajille, jotka on irtisanottu taloudellisella tai tuotannollisella irtisanomisperusteella oltuaan saman työnantajan palveluksessa viisi vuotta. Muutosturva muodostuisi irtisanotun palkansaajan yhden kuukauden palkkaa vastaavasta muutosturvarahasta ja arvoltaan enintään kahden kuukauden palkkaa vastaavasta muutosturvakoulutuksesta. Toisin kuin nykyisessä muutosturvassa uudessa muutosturvassa irtisanovan työnantajan koko, käytännössä sen palveluksessa olevien työntekijöiden määrä, ei vaikuttaisi irtisanotun oikeuteen saada muutosturvana tukea uudelleentyöllistymiseensä.

Esityksessä ehdotetaan, että oikeus 55 vuotta täyttäneitä koskevaan uuteen muutosturvaan edellyttäisi ilmoittautumista työnhakijaksi 60 päivän kuluessa irtisanomisesta, toisin sanoen jo irtisanomisaikana. TE-toimisto järjestäisi alkuhaastattelun viiden arkipäivän kuluessa työttömäksi rekisteröitymisestä. Tällä ehdolla edistetään irtisanotuksi tulleen työntekijän uudelleentyöllistymisen nopeuttamista, ja tavoite on se, että esimerkiksi osaamiskartoitukset olisi mahdollista tehdä jo irtisanomisaikana.

Uutena muutosturvana järjestettävän koulutuksen pitäisi edistää nopeaa uudelleentyöllistymistä antamalla ja vahvistamalla ammatillista osaamista ja yrittäjyysosaamista.

Muutosturvakoulutuksesta ja muutosturvarahasta muodostuva uusi muutosturva rahoitettaisiin muutosturvamaksulla, joka muodostuisi irtisanovan työnantajan osasta ja työntekijien kollektiiviseen työttömyysvakuutusmaksuun sisältyvästä yhteisestä osasta. Irtisanovan työnantajan muutosturvamaksu perittäisiin irtisanomisen yhteydessä. Palkkasummarajat vastaisivat nykyisessä lisäpäivien rahoittamiseen kohdistuvassa omavastuumaksussa noudatettavia palkkasummarajoja, mikä tarkoittaisi, ettei maksua määrättäisi pienille työntekijöille.

Arvoisa puhemies! Nykyisellään lyhennettyä työaikaa koskevan säännöksen mukaan työnantajan olisi ensisijaisesti järjestettävä työt niin, että työntekijä voi siirtyä osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle, osatyökyvyttömyyseläkkeelle taikka osittaiselle sairauslomalle.

Esityksessä ehdotetaan, että 55 vuotta täyttäneiden oikeutta työajan lyhentämiseen vahvistettaisiin työaikalakiin tehtävillä muutoksilla. Tässä tarkoituksessa esitetään 55 vuotta

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

täyttäneille saman työnantajan palveluksessa vähintään kolme vuotta olleille työntekijöille vastaavaa oikeutta työajan lyhentämiseen kuin nykyisin on varhennetun vanhuuseläkkeen tai osittaisen sairausloman kohdalla.

Osa-aikatyötä koskevan ehdotuksen tavoitteena on työssäpysymisen edistäminen työn vapaaehtoista joustavuutta lisäämällä ja sitä kautta työssäjaksamista edistämällä. Tätä kautta edistetään työurien pidentämistä ja ikääntyvien työllisyyttä. Työnantajan velvollisuus ryhtyä töiden järjestelyyn edellyttäisi työntekijän esittämää pyyntöä, eikä oikeus työajan lyhentämiseen olisi subjektiivinen, vaan huomioon olisi otettava työnantajan toimintaan ja työnjärjestelyihin liittyvät erityiset tarpeet.

Arvoisa puhemies! Lopuksi tuon esiin, että hallituksen taannoiseen toimenpidekokonaisuuteen perustuen valmistellaan vielä erikseen esitykset ja toimenpiteet eräiden kuntoutuskomitean ehdotusten toteuttamisesta, työtulovähennyksen enimmäismäärän korottamisesta yli 60-vuotiaille sekä työssä jatkamisen edistämisestä tarkistamalla työturvallisuuslakia muutoksilla, joilla korostetaan iän ja ikääntymisen sekä työn fyysisen ja henkisen kuormituksen merkityksen huomioon ottamista. Nämä toimenpidekokonaisuuden osat valmistellaan erikseen.

Edelleen hallituspuolueet linjasivat, että 55 vuotta täyttäneille säädettäisiin eräissä tilanteissa oikeus 70 prosentin palkkatukeen kymmenen kuukauden ajaksi 25 viikkotyötunnin perusteella. Tältä osin toimenpidekokonaisuuteen sisältyvä toimi valmistellaan palkkatukiudistuksen yhteydessä, joka on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022. — Kiitos. [Ben Zyskiewicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

14.09 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö ovat yhdessä valmisteleet hallituksen esitystä 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskevaksi lainsäädännöksi. Hallituksen esityksessä ehdotetaan uutta muutosturvakokonaisuutta 55 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka on irtisanottu taloudellisella tai tuotannollisella irtisanomisperusteella tämän oltua saman työnantajan palveluksessa viisi vuotta. Kokonaisuus muodostuu yhden kuukauden palkkaa vastaavasta muutosturvarahasta ja arvoltaan kahden kuukauden palkkaa vastaavasta muutosturvakoulutuksesta. Esityksen mukaan muutosturvakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tulee olla ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta, joka edistää irtisanotun henkilön nopeaa uudelleentyöllistymistä. Muutosturvakoulutuksesta on sovittava työllistymissuunnitelmassa.

Hyväksyttävän koulutuksen määritelmä koskien pelkästään ammatillisia valmiuksia lisäävää tai yritystoimintaa tukevaa koulutusta on kuitenkin liian rajattu. Muutosturvakoulutukseen tulisi hyväksyä myös tutkinnon osia, esim. hoiva-avustajakoulutukseen sisältyviä koulutuskokonaisuuksia, joita voidaan myöhemmin hyväksyä osaksi lähihoitajan tutkintoa. Tämä parantaisi huomattavasti irtisanotun työntekijän työllistymismahdollisuutta soite- ja varhaiskasvatusalalle, jossa työvoiman tarve on yksi suurimmista.

Arvoisa puhemies! Esityksellä on arvioitu olevan noin 200 miljoonan euron julkista taloutta parantava vaikutus vuoteen 2029 mennessä. Tämä vaikutus perustuu valtaosin työtömyysturvan lisäpäivien poistamisesta koituvaan työllisyyden arvioituun parantumiseen. Laskelmiin sisältyy kuitenkin riskejä, jos positiiviset työllisyysvaikutukset eivät toteudu.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Mikäli lisäpäivien poistaminen ei johda ikääntyvien työntekijöiden työllisyyden parantamiseen, on seurauksena hyvin todennäköisesti työmarkkina-, asumis- ja toimeentulotukien käytön kasvu, millä puolestaan on julkisia menoja kasvattava vaikutus. Lisäpäivillä on ollut merkittävä vaikutus ikääntyvien pitkäaikaistyöttömien toimeentulon turvaamiseen silloin, kun uudelleentyöllistyminen ei onnistu. Uusi muutosturvakonaisuus ei tuo vastaavaa taloudellista tukea. Monet työttömät ovatkin todenneet, että ilman lisäpäiväoikeutta heidän tilanteensa olisi vielä heikompi, koska aktiivisesta työnhausta huolimatta töitä ei löydy kovin helposti 55 vuotta täyttäneille.

Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että esitys painottuu siihen, mitä tapahtuu, kun yli 55-vuotias irtisanotaan. Tarjolla on tällöin erilaisia muutosturvarahoja ja koulutusta, mutta onko näillä toimilla yli 55-vuotiaiden osalta aidosti työllistävä vaikutus?

Arvoisa puhemies! Muutosturvaosuus on käytännössä yhtä tyhjän kanssa, eikä kuukauden muutosturvaraha ja kahden kuukauden palkkaa vastaava muutosturvakoulutus tule varmaankaan todellisuudessa auttamaan merkittävästi kenenkään työllistymistä. Yli 55-vuotias irtisanotto on usein huomattavan heikossa työmarkkina-asemassa ja uudelleen koulutuskin on vaikeampaa, eli tässä on isoja ongelmia myös.

Mutta kuka sitten tästä hyötyy? Hallituksen ratkaisusta hyötyvät keskikokoiset ja suuret yritykset, jotka haluavat irtisanoa ikääntyneitä työntekijöitään. Nykyisellään työnantaja on velvollinen maksamaan omavastuumaksun irtisanomiensa työntekijöiden eläkeputkimenoista. Hallituksen suunnittelemassa uudessa mallissa työnantajan irtisanomiskustannukset ovat vain murto-osa eläkeputkimalliin verrattuna. Työnantaja tulee siis säästämään melkoisen määrän euroja, kun hän irtisanoa ikääntyneen työntekijän hallituksen poistaessa eläkeputkijärjestelmän. Toisaalta pienyrityksien kustannukset kohoavat.

Arvoisa puhemies! Nyt sitten helpotetaan irtisanomista. Se tulee suurille yrityksille halvemmaksi, ja nämä ikääntyneet työttömät joutuvat sitten työvoimatoimistoon elikkä sinne aktiivimalli kakkosen piiriin tehtailemaan työhakemuksia, jos jotain löytyisi. Me näemme, mitä on käynyt meidän naapurivaltioissa, Pohjoismaissaakin: ikääntyneiden työllisyys on ollut sitä, että se on jotain pieniä patkätöitä tai osa-aikatyötä. Vaikka ne henkilöt ovat työkykyisiäkin, niin heitä nyt vähän yritetään pakottaa tällaisiin patkätöihin.

Elikkä, arvoisa puhemies, näihin toimiin entiset työväenpuolueet ovat nyt Marinin hallituksessa ryhtymässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

14.14 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Marinin hallitus on sitoutunut nostamaan työllisyysastetta maassamme monella eri tavalla, koska terve taloudenpito nojaa hyvään työllisyyteen ja koska työ on ihmiselle parasta sosiaaliturvaa. Hallitus on pureutunut tässä käsillä olevassa lakiesityksessä 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen parantamiseen. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi useita eri lakeja, kuten työttömyysturvalakia, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia ja työsopimuslakia.

Pidän lakiesityksen parhaimpina puolina sitä, että se haluaa panostaa ikääntyneempien työntekijöiden työssäjaksamiseen mahdollistamalla osa-aikaisen työnteon. Esityksen mukaan työntekijä, joka on ollut vähintään kolme vuotta samalla työnantajalla töissä, voisi pyytää siirtoa osa-aikatyöhön, jolloin työnantajan on ensisijaisesti järjestettävä työt osa-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

kätyön mahdollistavalla tavalla. Työnantajan olisi siten toimittava aktiivisesti töiden järjestelyissä, jotta osa-aikatyön tekeminen olisi mahdollista.

Sellainen menettely ei edelleenkään olisi mahdollista, että työntekijä vain ilmoittaa yksipuolisesti osa-aikatyöhön siirtymisestä, vaan muuttuvan työskentelyn toteuttaminen vaatii osapuolien välistä uutta sopimusta työaikaehdoista.

Esitys koskisi myös tilanteita, joissa työntekijä on jäämässä osittaiselle sairauslomalle, varhennetulle vanhuuseläkkeelle ja osatyökyvyttömyyseläkkeelle. Jos työntekijän työajan lyhentäminen on hänen aloitteestaan lähtöisin, toimeentuloa ei voi täydentää sovitellulla työttömyysturvalla.

Arvoisa puhemies! Näen lakiesityksen tärkeänä mahdollisuutena edistää työntekijän työssäjaksamista ja työhyvinvointia. Kun on pitkäänkin tehnyt samaa työtä ja ollut työelämässä 55 ikävuoteen mennessä jo useamman vuosikymmenen ajan, voi kaivata mahdollisuutta keventää työviikkotuntimäärää. Suomessa on edelleen kovin polarisoituneet työmarkkinat, joissa joko ollaan mukana sataprosenttisesti tai sitten niiden ulkopuolella työtömänä.

Ne elämäntilanteet vaihtelevat, jolloin haluaa ja pystyy olla täysillä mukana työelämässä. Sitten tulee aikoja, että vähempikin riittää. Erityisen hankalaa on tilanteessa, jossa oma jaksaminen alkaa olla kyseenalaista ja pelkona on kokonaan uupuminen ja pois tipahtaminen työelämästä. Siksi näen lakiesityksen mahdollistaman väylän osa-aikatyön tekemiseen varsin tervetulleena keinona pidentää varttuneemman työntekijäkaartin työuria niin, ettei tule ennenaikaisia sairauseläkkeelle jäämisiä.

Arvoisa puhemies! Kun pyritään parantamaan työllisyyttä ja saamaan enemmän työllisiä kannattelemaan hyvinvointiyhteiskuntamme rakenteita, on ensiarvoisen tärkeää huolehtia jo työelämässä mukana olevien jaksamisesta ja työhyvinvoinnista. Se, että jaksetaan olla mukana tekemässä töitä ja maksamassa veroja 30 tai 40 vuotta, ei ole itsestäänselvyys, vaan siihen pitää myös panostaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, var vänlig.

14.18 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos ministerille esityksestä. Hallituksen tavoitteena on tosiaan vahvistaa julkista taloutta työllisyysastetta nostamalla. Käsittelyssä oleva esitys on osaltaan tärkeä, sillä nyt edistetään myös ikäntyvien työllisyyttä. Samalla parannetaan irtisanotun työntekijän uudelleentyöllistymistä.

Ärade talman! Det sägs ju att arbete är det bästa socialskyddet, och för att stärka sysselsättningen i vårt land måste vi även se till att främja äldre personers sysselsättning. Detta förslag är en del i det arbetet, det finns ju flera delar förstås.

Den så kallade pensionsslussen kommer nu gradvis att tas ur bruk från 2023 framåt och i paketet reserveras även pengar till utbildning, bland annat kring företagsamhet. I sin helhet estimerar man att denna ändring skulle innebära 10 300 färre arbetslösa i vårt land. Målet är alltså att fler personer ska få ett bättre liv, och här noterades till exempel om bättre möjligheter till deltidsarbete.

Det är ett faktum att i arbetsgivarnas ögon är yngre arbetstagare mer attraktiva än äldre. Med förslaget vill man nu motivera att hålla dem kvar. Samtidigt är det viktigt att de äldres yrkeskunskap och ork hålls i bra skick. Det är väldigt viktigt, och det är ett faktum att vi be-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

höver all arbetskraft som finns att få i detta land. Det här gäller bland annat min hemregion men också andra sektorer. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

14.19 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että palkansaaajan niin kutsutuista työttömyyspäivärahan lisäpäivistä eli eläkeputkesta luovutaan asteittain vuoteen 25 mennessä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi eräitä muita yli 55-vuotiaiden työllisyysastetta parantavia muutoksia.

Esityksen vaikutuksia on haastavaa ennakoida. Ainakin pitäisi olla työpaikkoja, joihin työllistyä, ja yhtään työpaikkaa tämä esitys ei luo. Meillä ei ole myöskään tutkimusnäyttöä siitä, miten eläkeputkimenettelyn lakkauttaminen muuttaa työmarkkinoiden käytäntöjä. Työttömien yli 55-vuotiaana työllistyminen on lähtökohtaisesti ollut todella vaikeaa. Eläkeputki on ollut tässä kohtaa kansantaloudellisesti edullinen vaihtoehto. Yksilötasolla eläkeputken katkaiseminen voi olla todellinen tragedia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.20 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Yksi Suomen työllisyyden haasteista on, että yli 55-vuotiaista aivan liian moni on työttömänä tai muuten työmarkkinoiden ulkopuolella. Yli 55-vuotiaissa on huomattavaa työvoimareserviä, joka kuitenkin monista syistä jää tällä hetkellä hyödyntämättä. Ikääntyneiden työllisyysasteet ovat Suomessa selkeästi pohjoismaisia verrokkimaita alempana. Korkeaa työllisyysastetta muissa Pohjoismaissa selittää osittain korkeampi osa-aikaisen työn osuus.

Tällä hallituksen esityksellä on tarkoitus parantaa yli 55-vuotiaiden työmarkkina-asemaa ja työllisyysastetta. Yli 55-vuotiailla on yleensä vielä motivaatiota ja valmiuksia tehdä työtä, eikä meillä yhteiskuntana ole varaa siihen, että nämä ihmiset tuupataan pois työmarkkinoilta. [Sari Sarkomaa välisuora] Esitys poistaa työllistymistä heikentäviä kuoppia ja lisää uudelleentyöllistymisen tukea.

Esityksen myötä työttömyysturvan lisäpäiväoikeus poistuu 1965 ja sen jälkeen syntyneiltä. Tämä siksi, että työttömyysturvan lisäpäivillä on tutkitusti osoitettu olevan työllisyyttä vähentävä vaikutus. Usein uuden työpaikan löytäminen on yli 55-vuotiaiden kohdalla haastavaa, minkä takia on tärkeää, että esityksessä on konkreettisia toimia myös uudelleentyöllistymisen tukemiseksi. Esityksen muutos työllistymisvapaiden pidentämisestä viisi vuotta samalla työnantajalla työskennelleillä työntekijöillä on tervetullut. Työllistymisvapailta työntekijä voi kehittää ja ajantasaistaa osaamistaan muun muassa osaamis- ja työkykykartoituksen avulla ja aloittamalla muutosturvakoulutuksen.

Arvoisa puhemies! Suomessa pitkäaikaistyöttömistä noin 43—45 prosenttia on 55 vuotta täyttäneitä ja ikääntyneet ovat nuoria ikäluokkia suuremmassa riskissä päätyä pitkäaikaistyöttömiksi. Myös erityisen pitkät työttömyysjaksot ovat 55 vuotta täyttäneiden työttömien kohdalla suhteellisen yleisiä. Koronapandemia on tehnyt yli 55-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyydestä entistä akuutimman kysymyksen. Meidän on ehdottoman tärkeää satsata siihen, että yli 55-vuotiaat työnhakijat pääsevät kiinni avoimiin työpaikkoihin. Ikäsyynnästä työmarkkinoilla on päästävä eroon.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

On myös tärkeää, että hallituksen esityksessä yli 55-vuotiaiden mahdollisuutta osa-aikaiseen työhön parannetaan. Tämä tukee heidän työssäjaksamistaan ja työssäpysymistä, kun työnhakijoilla on mahdollisuus tehdä töitä heidän elämäntilanteeseensa sopivalla tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.23 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Hallitus linjasi jo itse asiassa vuonna 2020 joulukuussa näistä toimista, joilla edistetään 55 vuotta täyttäneiden työllistymistä ja myös työssäjaksamista, eli näin kauan on tästä päätöksestä kestänyt siihen, että hallitus esityksen eduskuntaan on nyt tuonut. Totean, että kokoomus on kannattanut eläkeputken poistamista valtiovarainministeriön työllisyyspaketin suositusten mukaisesti. Päätös lisäpäiväoikeuksien poistamisesta on meidän mielestämme hyvä ja kannatettava, ja se on myös kokoomuksen tavoitteiden mukainen.

Lisäpäivien poistolla halutaan edistää siis ikääntyvien työllistymistä ja työllisyyttä. Lisäpäivillä on tutkimuksissa havaittu olevan työllisyyttä vähentävä vaikutus. Eläkeputki on aiheuttanut myös ikäsyrrintää, ja työttömyyden todennäköisyys on noussut selvästi työttömyysputken nykyisen alarajan kohdalla.

Me kokoomuksessa pidämme kiitoksen arvoisena myös sitä, että muutosturvaa parannetaan ja lisätään. Se on ymmärrettävää ja hyvä asia, ja myös tätä kokoomus on toistuvasti vaatinut. Ja on toisaalta kyllä historiallista, että vasemmistolainen ministeri esittää eläkeputken poistoa, vai oletteko, edustaja Zyskiewicz, tästä eri mieltä? [Ben Zyskiewicz: Vastauspuheenvuoro! — Naurua]

Tässä esityksessä esitetään siis lisäpäiväoikeuksien poistamista 1965 ja sen jälkeen syntyneiltä tietyin porrastuksin, ja muutos ei vaikuttaisi jo työttömyysturvan lisäpäivillä oleviin henkilöihin eikä vuonna 1962 tai sitä ennen syntyneisiin.

Vahvistettu muutosturva luodaan myös nopeuttamaan uudelleentyöllistymistä, ja, niin kuin tuossa totesin, me kokoomuksessa sitä kannatamme. Uuteen muutosturvaan sisältyvät muutosturvakoulutus ja muutosturvaraha ehdotetaan rahoitettavaksi irtisanovan työnantajan muutosturvamaksulla ja työnantajan kollektiivisella työttömyysvakuutusmaksulla, johon lisättäisiin siis muutosturvan rahoitukseen kohdistuva yhteinen osa.

Tämän vaikutukset työllisyyteen ovat itse asiassa noin 8 300 vuoden 2029 loppuun mennessä. Tämä on yksi tämän hallituksen työllisyysvaikutuksiltaan merkittävimmistä toimituksista, mutta tämänkin vaikutukset ovat siis vain 8 300 työllistä.

Kun katsoin hieman niitä tavoitteita, joista yleisesti politiikassa puhutaan, niin kaikki puhuvat hyvästä pohjoismaisesta työllisyysasteesta ja sen tavoittelemisesta, ja sitä meidän tulisi yhdessä tavoitella. Me olemme muotoilleet kokoomuksessa tavoitteeksi kunnianhimoisen 80 prosentin tason. Tilastokeskuksen väestöennusteen perusteella voi tehdä karkeita arvioita, miten työllisten määrän pitäisi kehittyä, jotta tuo tavoite saavutettaisiin, ja samalla voidaan arvioida, miten merkittäviä hallituksen päätökset ovat. Pohjaluvuthan löytyvät tähän Tilastokeskuksen aineistosta, ja sieltä selviää, että jos tämän toimen, joka nyt on esittelyssä, ja näiden laskelmien perusteella haluttaisiin päästä 80 prosentin työllisyysasteeseen vuonna 2030, niin tarvittaisiin vuoteen 2021 verrattuna päätöksiä, jotka ovat vaikutukseltaan 29-kertaiset tähän nyt esitettyyn, vasemmistohallituksen esittämään, eläke-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

putken poistoon. Eläkeputken poisto olisi vaikutukseltaan tähän tarvittavassa työllisten kokonaismäärässä siis varsin pieni.

Vaikka tämä keino onkin vaikutukseltaan hallituksen toimista mittavin, niin 80 prosentin työllisyysasteeseen on vielä valtava matka. Hallitusta on siis hyvä muistuttaa siitä, mitä edessä vielä on, vaikka tämäkin päätös on kestänyt kauan tänne eduskuntaan tuoda. Eläkeputki on kuitenkin ollut merkittävä omana aikanaan, mutta nyt on varsin perusteltua, että siitä luovutaan. Se on lisännyt ikäsyrijintää, ja me olemme sen poistamista kannattaneet. Kiitämme vasemmistohallitusta eläkeputken poiston esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

14.28 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Lainsäädäntökokonaisuudella pyritään nostamaan 55 vuotta täyttäneiden työllisyysastetta. On selvää, että tässä on kyse ongelmasta, jota on lainsäädännöllisin keinoin erittäin vaikeaa ratkaista. Muun ohella rakenteelliset seikat ohjaavat työnantajia palkkaamaan nuorempia. Työnantajilla on esimerkiksi velvollisuus maksaa osa työntekijöidensä työkyvyttömyyseläkkeiden kustannuksista. Iäkkään työntekijän myös uskotaan sairastelevan huomattavasti nuorempia työntekijöitä enemmän, mikä tietää lisää kuluja työnantajalle.

Esityksessä esitetään poistettavaksi asteittain palkansaajan työttömyyspäivärahan lisäpäivät. 55 vuotta täyttäneiden työllisyyden tukemiseksi ollaan nyt luomassa muutosturvamallia, joka koskisi vähintään viisi vuotta saman työnantajan palveluksessa olleita 55 vuotta täyttäneitä, jotka irtisanotaan tuotannollisista tai taloudellisista syistä. Esitetyt toimet ovat kannatettavia, mutta lisäksi tulisi harkita sellaisia toimia, jotka poistaisivat rakenteellisia kannustimia nuorempien palkkaamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

14.30 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on ehdottomasti hyvää se, että halutaan olla kohentamassa 55 vuotta täyttäneitten työllisyysastetta, ja nämä niin muutosturvarahaan kuin muutosturvakoulutukseen liittyvät uudet esitykset ovat tärkeitä. Myöskin osa-aikatyön mahdollistaminen silloin, kun sekä työntekijä että työnantaja tästä pääsevät uuteen sopimukseen, on inhimillinen tapa laskeutua sieltä työelämästä sitten kohti eläkeikää.

Mutta ei niin hyvää, etteikö jotain huoltakin tässä esityksessä. Erityisesti olen miettinyt sellaisia henkilöitä, joilla tänä päivänäkin esimerkiksi on siellä työelämässä vaikeuksia vaikkapa heikentyneen terveydentilan kautta selviytyä eläkeikään saakka. Tiedetään, että eläkeputki on ollut tietynlainen inhimillinen tapa laskeutua sitten pois sieltä työelämästä. Mietin sitä, onko tässä hallituksen esityksessä tai mahdollisesti sen jälkeen ajatuksena, että yhä enemmän myöskin näitten ikääntyneiden työntekijöitten työssäjaksamiseen ja terveystarkastuksiin ja tämäntyyppisiin asioihin kiinnitettäisiin huomiota, koska siellä on paljon niitä ihmisiä, jotka ikään kuin roikkuvat työelämän syrjässä kiinni, ja moni toivoo itse, että pääsisi tähän eläkeputkeen ja sitä kautta pois. He eivät näe todellisia, oikeita mahdollisuuksia enää uudelleen työllistyä näillä erilaisilla toimenpiteillä, ja harva sitten siinä vaiheessa lähtee enää uutta ammattia hakemaan.

Vielä yksi sellainen, ajattelisin, positiivinen asia tässä esityksessä on se, että kun meillä on paljon puhuttu siitä, että Suomessa ikääntyneiden irtisanominen on ollut aivan liian

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

helppoa — jos ajatellaan vaikkapa paperitehtaita, niin on ollut helppoa katsoa, mistä päin Eurooppaa se sitten kannattaa pistää kiinni, ja ehkä Suomesta on ollut helpompi kynnys pistää kiinni, koska on ollut eläkeputkimenettely — niin nyt jos sitten työnantajille tulee maksettavaksi näitä muutosturvaan liittyviä kuluja, voi olla, että se omalta osaltaan ehkä nostaa sitä kynnystä lähteä irtisanomaan nimenomaisesti juuri Suomesta.

Mutta juurikin näitten heikon terveydentilan omaavien henkilöitten inhimillinen kohtelu on oikeastaan se, mistä toivoisin, että jos ministeri kerkiää sanoa jonkun sanan. Itseäni ehkä tämä tässä esityksessä lähinnä huolestuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

14.32 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Eläkeputken eli työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden lopettamisen taustalla on todellakin suurten ja keskusuurten työnantajien työttömyysturvamenojen maksuvastuun vähentämistavoite, ja siten itse asiassa tämä saattaa toimia jopa irtisanomisia helpottavasti, kynnystä madaltaen.

Joka tapauksessa tämä on todella lyhytnäköinen ja väärä esitys työntekijöiden, työttömien, näkökulmasta. Taloustilannehan on menossa yhä heikommaksi. Suomessakin hinnat nousevat rajusti. Energian ja materiaalien hinnat nousevat, talouden pyörät pyörivät yhä hitaammin, ja taantuma kurkkii jo nurkan takana. Riskinä on nähty myös harvinainen stagflaatiotilanne, jossa korkea inflaatio yhdistyy kasvavaan työttömyyteen ja talouden taantumiseen. Näyttää ilmeiseltä, että kansalaisten elintaso tulee laskemaan, köyhyys tulee lisääntymään, ja juuri tällaisissa tilanteissa tarvitsisimme vahvaa sosiaaliturvaa, emme todellakaan sen heikentämistä. Tulevinakin vuosina eläkeputkelle olisi, sanonko, huutava tarve. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

14.34 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! On hyvin mielenkiintoinen tilanne, kun hallituspuolueitten jäsenet moitiskelevat hallituksen esitystä ja oppositiopuolueet täällä kehuskelevat hallituksen esitystä — ehkä tämä kertoo jotakin tästä ajasta ja tulevista ajoista.

Maailmahan muuttuu nyt joka hetki valtavaa vauhtia ja niin paljon, että voidaan puhua jopa uudesta maailmanjärjestyksestä ja sen luomisesta. Juuri tuli tuossa puhelimeen uutinen: metsäkoneyritys Ponsse ilmoitti, että maailman suurin metsäkonemarkkina on poistunut areenalta. Siitä voi jo heti vetää jonkinlaisen johtopäätöksen, minkälaisia myllerryksiä meillä on vähän joka sektorilla menossa. Mehän olemme painiskelleet kasvavan työvoimapulan kanssa ja tulemme sen kanssa kyllä vielä painiskelemaan. Toisaalta meidän on näiden valtavien muutoksien takia nyt sitten kyllä nostettava omaa tuotantoamme ja oma-varaisuuttamme ja on mietittävä vähän jokainen asia uusiksi: millä tavalla nämä asiat oikein hoidetaan ja millä tavalla me pärjätään, kun katkotaan näitä riippuvuussuhteita entiseen. Mutta miten tämä kaikki tehdään, jos niitä tekijöitä ei sitten ole?

55—69-vuotiaissa miehissä on tuommoinen 60 000 ihmisen työllisyyspotentiaali, ja naisissa suurin potentiaali on 60—69-vuotiaissa, se on 40 000. Se on melkoinen työllisten potentiaali, mikä siellä on. Sen takia on erinomaisen hyvä ja kannatettava asia, että tämä potentiaali saadaan edes jossakin määrin käyttöön. Minä uskon vahvasti, että siellä on kokemusta, näkemystä ja ahkeruutta ulosmitattavissa huomattaviakin määriä. Haluaisinkin

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

nyt ministeriltä kysyä: millaisia toimenpiteitä tarvitaan noin pitkällä tähtäimellä, jotta tämä valtava potentiaali saadaan mahdollisimman hyvin käyttöön? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Semi, olkaa hyvä.

14.36 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Itse tätä esitystä tutkineena ja lukeneena jäin miettimään, kuinka näihin lisäpäiviin aikanaan on ajauduttu. Se oli 90-luvun laman jälkeä, kun oli suurtyöttömyys ja erittäin kova taantuma, ja siinä yhteydessä todettiin, että tarvitaan tällainen järjestelmä, millä turvataan näitten työttömien ihmisten, suurien joukkojen, toimeentulo. Nyt kun sitä vertaa tähän päivään ja meidän työmarkkinatilanteeseen ja työnantajien tarpeeseen pitää iäkkäämpiä työntekijöitä työmaalla — ja ennen kaikkea, kun ne ovat ammattitaitoisia ja hyviä työntekijöitä, niitten pitäminen siellä työmaalla on erittäin tärkeää, koska riittävästi meillä ei valmistu nuoria korvaamaan näitä työntekijöitä — niin mielestäni me mennään tässä tilanteessa oikeaan suuntaan, koska ihmisten ja suomalaisten keski-ikä on noussut, yleiskunto on kasvanut ja työn tekeminen onnistuu ihan hyvällä mallilla.

Tosin meillä on olemassa näitä raskaita ruumiillisen työn tehtäviä, ja siihen yhteyteen jäin miettimään, onko meillä tulossa näitä varten olevia helpotuksia esimerkiksi työterveydenhuollon kautta, joilla saadaan pidettyä nämä työkuntoisena tai sitten jos työkunto on laskenut niin paljon, voidaan siirtää työkyvyttömyyseläkkeelle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowiec, olkaa hyvä.

14.38 Ben Zyskowiec kok: Kiitos, herra puhemies, puheenvuorosta. Ensinnä olisin halunnut edustaja Heinosen kysymykseen vastata, että mielestäni on hienoa, että hallitus poistaa eläkeputken. Näin olisi pitänyt tehdä jo paljon aikaisemmin täysin hallituksen väristä riippumatta. Miksi näin? No, ensinnäkin eläkeputken poistaminen lisää työllisyyttä ja toiseksi se vähentää ikäsyrrintää.

Olemme tässä salissa ja yhteiskunnassa laajemminkin usein aika erimielisiä erilaisten politiikkatoimien vaikutuksesta työllisyyteen, mutta toisin kuin täällä perussuomalaiset sanoivat ja samoin kuin täällä edustaja Elo totesi, niin haluan sanoa, että tutkimus on täysin kiistatta osoittanut, että kun eläkeputken alarajaa on vuosien saatossa korotettu, niin puheena olevan ikäryhmän kohdalla työllisyys on kohentunut. Tästä tutkimus on täysin vakuuttavaa ja tästä voimme olla yhtä mieltä.

Tämä tietysti johtuu siitä, että tämä eläkeputki eräänlaisena pehmeänä laskuna työttömyyden kohdatessa suuntasi — ja suuntaa jatkossa — tällaisissa tilanteissa irtisanomiset juuri niihin ikäryhmiin, joissa tämä eläkeputki oli pehmusteena olemassa. Ja usein tällaisten suurten valitettavien irtisanomisten yhteydessä, esimerkiksi tehtaan kaatuessa ja niin edelleen, on korostettukin sitä, miten iso osa voidaan hoitaa eläkejärjestelyillä, ja usein se on tarkoittanut juuri tähän eläkeputkeen ”pääsemistä” tai ”joutumista”.

Ongelmahan tässä on se, että vaikka emme kukaan tietystikään halua, että irtisanomiset kohdistuvat nuorempiin ihmisiin, niin nuorempien ihmisten, vaikkapa kolmekymppisten, ennuste työllistyä tämän työttömyysjakson jälkeen uudelleen on paljon parempi kuin näiden eläkeputki-ikässä olevien.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Täällä perussuomalaiset sanoivat, että tämä ratkaisu ei luo yhtään uutta työpaikkaa, ja tähän oli se retoriikka, jota esimerkiksi viime vaalikaudella edustaja Lindtman ja SDP usein tässä salissa käyttivät. [Timo Heinonen: Se oli silloin!] No, eihän se itsessään luo, niin kuin ei luo kannustinloukkujen poistaminen, niin kuin ei luo tämä vihreiden ja vasemiston rakastama perustulo eikä työvoimahallinnon siirtäminen kuntiin eikä aktiivimalli kakkonen ja niin edelleen. Tässä onkin kyse sen tunnistamisesta ja tunnustamisesta, että työnteon kannusteet vaikuttavat työllisyyteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä ehditään yksi puheenvuoro ja ministerin puheenvuoro. — Edustaja Guzenina, olkaa hyvä.

14.41 Maria Guzenina sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Työllisyyden parantaminen on tämän hallituksen yksi tärkeimpiä tehtäviä, ja pienistä puroista saadaan aikaiseksi isoja vaikutuksia. Nyt ollaan käsittelemässä 55 plus -vuotiaiden työllistymistä, mutta jos katsotaan, miten jo vuosi sitten uutisoitiin — Helsingin Sanomat itse asiassa teki tästä selvityksenkin — että Marinin hallitus oli, jo vuosi sitten, tehnyt yhtä järeät työllisyystoimet kuin Sipilän hallitus neljän vuoden aikana. [Timo Heinonen: Ei sitä uskonut kukaan!] Kun täällä aiemmassa puheenvuorossaan edustaja Heinonen vähätteli tämän hallituksen työvoimasaavutuksia, [Timo Heinonen: Se oli Hesarin juttu!] niin kyllä nämä tutkimukset puhuvat ihan sen puolesta, että tässä hallituksessa on tehty monia asioita oikein, ja meillä on vieläkin hallituskautta jäljellä. Ja tämä on yksi niistä vaikuttavista hallituksen esityksistä, joista muodostuu sitten iso vaikuttavuus, jolla saadaan meidän kestävyysvajetta ja tätä meidän koko hyvinvointiyhteiskuntaa rakennettua jälleen vähän kestävämmälle pohjalle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.42 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että tämä on monitahoinen ja osin haastava esitys. Monitahoiseksi esityksen tekee se, että vaikutukset voivat olla erilaiset väestötasolla ja yksilötasolla. Väestötasolla esitys, lisäpäivien poisto, tulee tutkimustiedon perusteella nostamaan työllisyyttä ja nostamaan myös kyseisen ikäluokan tulotasoa työllisyyden kohenemisen kautta. Yksilötasolla se voi kuitenkin laskea tuloja, mikäli ihminen ei tuesta huolimatta uudelleentyöllisty ja ajautuu pitkäaikaistyöttömyyteen.

Työllisyyden vahvistuminen tulee kolmea kautta: ensinnäkin nykyiset lisäpäivät houkuttavat kohdistamaan irtisanomisia nimenomaan ikääntyviin työntekijöihin, joiden uudelleentyöllistyminen on tutkimustenkin tiedon valossa nuoria vaikeampaa. Toisaalta tällä esityksellä nostetaan ikääntyneen irtisanomisen kustannuksia, kun työnantajalle tulee maksettavaksi irtisanomismaksu, eli nostetaan kynnystä irtisanoa. Kolmanneksi me luomme uutta muutosturvaa tukemaan uudelleentyöllistymistä.

Näistä aiemmista lisäpäivien ikärajan muutoksista me tiedetään, että lisäpäiväoikeuden nosto lisää työllisyyttä ja tulotasoa kyseisessä ikäryhmässä — tämä perussuomalaisille vastauksena. Kuitenkin voi olla, että tämmöisen henkilön, joka tulee irtisanotuksi tästä huolimatta eikä hän uudelleentyöllisty, taloudellinen tilanne heikkenee suhteessa nykytilaan. Kuitenkin näiden henkilöiden oikeus velvoitetyöllistymiseen eli kunnan järjestämän

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

velvoitetyöpaikan saamiseen säilyy. Tämä oikeus säilyy, ja myös ikääntyneiden palkkatukea tullaan parantamaan syksyllä annettavassa esityksessä. Näin näillä ihmisillä on mahdollisuus päästä takaisin ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle. Sen lisäksi yli 58-vuotiaalla tulee edelleen olemaan oikeus 500 päivän enimmäismaksuaikaan, ja esitys ei vaikuta lisäpäivillä jo oleviin tai vuonna 62 ja sitä ennen syntyneisiin.

Edustaja Lehdolle vastaan, että uuden muutosturvakoulutuksen rinnalla tulee jatkossakin ja edelleenkin olemaan nykyiset työvoimakoulutuksena suoritettavat koulutukset ja omaehtoinen opiskelu, eli tällä esityksellä tämä tulee lisäksi. Tämä ei poista näitä aiempia koulutusmuotoja, millä tutkintoja esimerkiksi voi suorittaa.

Edustaja Lehdolle, että tämän muutosturvarahan tarkoitus on nimenomaan osaltaan vaikuttaa siihen, ettei irtisanomisia kohdisteta ikääntyviin siinä määrin kuin nykyisin, eli nostetaan irtisanomisen kustannuksia ja kynnystä.

Edustaja Mattilan kanssa yhdyn näkemykseen siitä, että osa-aikatyön mahdollistaminen on tärkeä elementti parantaa työssäjaksamista ikääntyneiden kohdalla.

Edustaja Essayah nosti esiin tärkeän kysymyksen työkykyongelmien kanssa painivien ikääntyvien ihmisten tilanteesta. Siksi on erittäin tärkeää viedä eteenpäin kuntoutuskomitean moninaisia ehdotuksia, millä tähän problematiikkaan pyritään puuttumaan.

Lopuksi sanon, että kuten edustaja Kiviranta totesi, toimia ikääntyneiden työllisyyden vahvistamiseksi tarvitaan tämänkin esityksen jälkeen, ja lakimuutosten lisäksi me tarvitaan asennemuutosta, jotta me saadaan ikä syrjintä suomalaisilla työmarkkinoilla loppumaan ja jotta me saadaan ikääntyneiden työntekijöiden osaamiselle [Puhemies koputtaa] ja työpanokselle sitä arvostusta, mitä tarvitaan. Tämä asennemuutos on pitkällä tähtäimellä se kaikista vaikuttavin [Puhemies: Kiitoksia!] ja tärkein asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.46.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.37.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä.

Avaan keskustelun. Edustaja Kettunen poissa.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 54/2022 vp

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Andersson, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.46 Opetusministeri Li Andersson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laajennettu oppivelvollisuus ja uusi oppivelvollisuuslaki tulivat voimaan syksyllä 2021. Laajennetun oppivelvollisuuden myötä kaikki alle 18-vuotiaat Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat jatkossa velvollisia osallistumaan myös perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen. Samalla kuntien ja koulutuksen järjestäjien vastuita täsmennettiin. Tavoitteena on, että jokainen nuori suorittaa perusopetuksen jälkeisen toisen asteen tutkinnon.

Eduskunnan vastaukseen sisältyvässä lausumassa eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ja arvioi oppivelvollisuus uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia laajasti ja ryhtyy tarvittaviin toimiin mahdollisten epäkohtien korjaamiseksi. Juuri näin on nyt toimittu.

Tämä annettu hallituksen esitys perustuu uuden lain toimeenpanon alkuvaiheessa havaittuihin kehittämistarpeisiin, ja kaikki nämä ehdotetut muutokset toteutetaan oppivelvollisuuden laajentamiseen varattujen määrärahojen puitteissa.

Tähän esitykseen sisältyy pieniä muutoksia, jotka ovat tärkeitä oppivelvollisuuden suorittamismahdollisuuksien turvaamiseksi eri opiskelijoiden kohderyhmien osalta.

Oppivelvollisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa niin sanottuun lasten perusopetukseen osallistuminen katsottaisiin oppivelvollisuuden suorittamiseksi myös 17 vuotta täyttäneiden osalta. Tällä hetkellä tämä ei ole mahdollista, koska oppivelvollisuuslaki ei tunnista lasten perusopetusta 17 vuotta täyttäneiden oppivelvollisuuden suoritusmuotona. Tällä muutoksella mahdollistettaisiin opiskelun jatkaminen lasten perusopetuksessa, eli siinä omassa tutussa vanhassa peruskoulussa, sellaisissa tapauksissa, joissa se on nuoren kannalta tarkoituksenmukaisinta. Muutoksella siis vältettäisiin tilanne, jossa lainsäädäntö velvoittaisi nuoren siirtymään aikuisten perusopetukseen, mikä voisi aiheuttaa kohtuuttomia haasteita perusopetuksen loppuun suorittamiselle.

Lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös tarkennuksia opiskelutarkoituksessa Suomeen tulevien alaikäisten osalta. Lain soveltamisalaa ehdotetaan rajattavaksi siten, että opiskelutarkoituksessa Suomessa oleskelevat rajautuisivat oppivelvollisuuden ja siihen liittyvän opimateriaalien maksuttomuuden ulkopuolelle, vaikka heillä olisi kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta. Tämä on perusteltua, jotta opiskelu säilyisi näiden ulkomaalaisten opiskelijoiden osalta vapaaehtoisena.

Oppivelvollisuuslakiin ehdotetaan myös lisättäväksi opiskelijan oikeus majoitus- ja matkakorvaukseen, jos päivittäinen koulumatka nopeinta matkustustapaa käyttäen kestää yli kolme tuntia, vaikka matka olisi alle 100 kilometriä, eli tämä koskee ennen kaikkea saaristoalueen opiskelijoita.

Lisäksi ehdotetaan nopeutettavaksi vaatimaan erityiseen tukeen oikeutetun oppivelvollisen opiskelupaikan osoittamiseen liittyvää menettelyä, ja myös asuinkunnan tiedonsaan-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

tioikeuksia ehdotetaan laajennettaviksi, jotta asuinkunta voisi nykyistä paremmin toteuttaa oppivelvollisuuslain mukaista ohjaus- ja valvontavastuutaan.

Kansanopistoille esitetään valtionosuutena yksikköhinnan lisäksi maksettavaa oppivelvollisuuskoulutuksen oppimateriaalilisää, joka vastaisi tasoltaan ammatillisen koulutuksen oppimateriaalikustannuksia.

Tämän lisäksi ehdotetaan muutoksia koskien erityisen tuen päätöksen siirtämistä koskevaa sääntelyä ja muun muassa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia.

Näiden muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2022. Näin ollen ehdotettuja parannuksia ja selkeytyksiä voitaisiin soveltaa jo ensi syksynä järjestettävässä koulutuksessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen.

14.50 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Suuri kiitos ensinnäkin ministerille tästä esityksestä. On tärkeää, että oppivelvollisuuslakiin liittyviä kehitystarpeita nyt tarkennetaan, ja varmaan tässä matkan varrella niitä tulee jonkin verran vielä tulevaisuudessakin.

Esimerkiksi saaristossa asuvien opiskelijoiden majoitus- ja matkakorvauksiin tulee nyt muutosta, ja haluan kiittää ministeriä ensinnäkin tästä muutoksesta mutta myös kiittää kollega Sandra Bergqvistiä hyvästä työstä tähän liittyen.

Ärade talman! Det är viktigt att de utvecklingsbehov som upptäckts i samband med den förlängda läroplikten nu korrigeras. I förslaget preciseras bland annat sådana fall där minderåriga kommer till Finland för studier — mycket bra med tanke på den senaste tidens händelser i Ukraina.

En fråga som jag själv har lyft fram och även fört fram till ministern och ministeriet gäller den förlängda läroplikten och specialgymnasiernas internatverksamhet. Som det i förslaget ordagrant nu nämns borde även gymnasiernas avgiftsfria internatverksamhet utredas, och det är väldigt fint att det är med här.

Eliikkä hyvä, että tässä esityksessä nyt on mukana se, että erityislukioiden asuntolatoimintaa selvitetään jatkoa ajatellen.

Samtidigt gläder det mig att studerande i skärgårdsområdet nu omfattas av inkvarteringsersättning, och här vill jag förutom ministern tacka också Sandra Bergqvist, kollegan som har tagit fram det här. Det finns alltså fall där lagstiftningen inte känner igen hur vardagen ser ut till exempel i skärgårdsområden, och det gläder mig att man fört en dialog och korrigerat de brister som finns kring detta. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

14.52 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Syksyllä 2020 käsitelimme eduskunnassa ja sivistysvaliokunnassa tätä oppivelvollisuus uudistusta, jossa todellakin oppivelvollisuus laajeni 18 vuoteen. Ja niin kuin tiedämme, kyseessä oli semmoinen erittäin suuri koulutuspoliittinen uudistus, ja voidaan sanoa, että se oli tavallaan tämmöinen puite-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

laki, joka sitten linjaa meidän koulutuspolitiikkaamme pitkälle tulevaisuuteen. Silloin kun tätä lakiesitystä käsitelimme, tuohon eduskunnan vastaukseen sisältyi itse asiassa yli 20 lausumaa, joissa edellytimme muun muassa sitä, että hallitus seuraa ja arvioi oppivelvollisuus uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia laajasti ja sitten, mikäli korjattavaa löytyy, niitä esityksiä sitten tuodaan. On tietenkin selvää, että kun näin iso uudistus tehdään, niin kaikkea ei pystytä yhdellä kertaa tekemään vaan tarkennettavaa ja korjattavaa sitten löytyy, ja nimenomaan tästähän on nyt tässä sitten kysymys. Elikkä toimeenpanossa on tullut esille korjattavia asioita, ja niitä nyt sitten ministeri on tänne ansiokkaasti tuonut — oikein hyvä.

Yksi asia, mistä ainakin itselleni on tullut hyvin paljon palautetta, on tämä, jonka ministeri tässä jo mainitsikin. Elikkä jatkossa tämä niin sanottu lasten perusopetukseen osallistuminen katsottaisiin oppivelvollisuuden suorittamiseksi. Tällä hetkellä on tosiaan se tilanne, että laki ei tunnista lasten perusopetusta oppivelvollisuuden suoritusmuotona, ja näin ollen 17-vuotiaat, jotka siellä ovat olleet, eivät ole voineet jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista siellä. Nyt tämä sitten mahdollistuu, ja se on oikein hyvä asia, että ei velvoiteta turhan takia nuorta siirtymään, mikäli tämä perusopetus on sitten se paras vaihtoehto.

Toinen on tämä, jonka edustaja Ollikainen tuolla jo mainitsikin, elikkä tämä saaristolaisalueen opiskelijoita koskeva uudistus. Elikkä tulisi oikeus tähän majoitus- ja matkakorvaukseen, jos matka on hyvin pitkä.

Sitten siellä on noita vaatimaan erityiseen tukeen liittyviä korjausasioita. Muun muassa varmistetaan se, että opiskelijan erityisen tuen tarve ja aiemmin käytetyt tukitoimet tulevat nuoren mukana, seuraavat sinne.

Ja vielä voisi mainita tuon, että kansanopistoille esitetään yksikköhintan lisäksi tätä oppimateriaalilisää, jolloinka sitten paremmin se raha riittää näihin kaikkiin oppimateriaaleihin.

Mutta tosiaan minä haluan kiittää ministeri Anderssonia, tämä on erittäin tärkeä paketti. Ja ministeri varmaan tuo sitten lisää korjattavaa, jos sitä vielä löytyy. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

14.55 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Vierailen itse hyvin paljon kouluissa, koska jos haluaa nähdä tulevaisuuteen, niin siellähän sen näkee. Tänäpäin olin Kymintehdään koulussa Kuusankoskella, Kouvolassa, ja voin ilokseni todeta, että mahtavat oppilaat, mahtavat opettajat ja mahtava meininki. Mutta ei se ihan hirveän pitkää oppilaiden kanssa vietettyä aikaa siellä koulussa vaatinut, että näki, miten hyvin moni oppilaista voi itse asiassa todella huonosti. Tämä tunne vain vahvistui niissä keskusteluissa, mitä kävin opettajien kanssa. Opettajat ovat melkoisen puhki, ja resurssit ja voimavarat siihen, että voitaisiin auttaa näitä heikossa asemassa olevia nuoria, ovat kyllä todella rajalliset.

Siinä mielessä edelleen, kun ajattelen tätä oppivelvollisuuden laajentamista, niin kun puhutaan rajallisista panostuksista, niin mihinkähän ne kannattaisi silloin panostaa? Näiden nuorten, jotka eivät voi hyvin, pakon kautta ohjaamisessa seuraavalle asteelle näen kyllä sellaisia riskejä, jotka huolestuttavat hyvin paljon. Ja sitten taas, jos jatkaa keskusteluita ammatillisten oppilaitosten opettajien ja ammattilaisten kanssa, niin kyllä siellä näkyy jo sitä, että tietyllä tavalla ei-motivoituneet oppilaat haastavat motivoituneiden oppilaiden arkea ja oppimista. Tämä on ollut huoleni, ja sanotaan näin, että se vahvistui tänään jälleen kerran — mitenkään väheksymättä sitä, etteikö ajatus ole luonnollisesti hyvä tässä

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

kokonaisuudessa. Mutta kun rajallisilla resursseilla toimitaan, niin se on se realiteetti, mikä tulee jossain vastaan.

Yleisesti totean tähän hallituksen esitykseen sen, että sehän, että hallitus haluaa korjata niitä ongelmakohtia, mitä on nostettu esiin, on hieno asia — siitä kiitos. Koen, että se on tärkeää työtä. Kuten sanoin, en näe, että se korjaa sitä isoa haastetta, mikä meillä on.

Ja vielä yksi tärkeä nosto, mikä mielestäni tässä vaiheessa pitää tuoda esiin, on se, että kun näitä lisäkustannuksia mahdollisesti korjaussarjojen kautta tulee, niin niissä valtion kyllä pitää sitten pitää huoli siitä, että kunnat eivät joudu aivan ongelmiin rahoituksen kanssa. Eli haluan korostaa sitä, että pidetään huolta myös kunnista, jotta kunnilla on mahdollisuus pitää huolta meidän lapsista ja nuorista niin hyvin kuin he pystyvät. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

14.58 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Olen tehnyt koko poliisiuran ajan tiivistä yhteistyötä koulujen kanssa, ja olen kyllä nähnyt varsin läheltäkin, minkälainen muutos tässä on vuosien, jopa vuosikymmenien aikana tapahtunut.

Lasten ja nuorten oppimisvaikeudet, käytöshäiriöt ja mielenterveyden häiriöt ovat lisääntyneet ja monimutkaistuneet, ja yhteiskuntahan yrittää tässä kipittää näiden ongelmien perässä, mutta ikävä kyllä ollaan todella pahasti takamatkalla. Peruskoulustahan valmistuu vuosittain 6 000 nuorta, joilla ei ole riittäviä valmiuksia toisen asteen opintoihin.

Pelkkä oppivelvollisuusiän piteneminen ei näitä nuoria auta. Heidän tulisi saada riittävä ja oikea-aikaista tukea oppimisen tueksi. Tällä hetkellä se ei toteudu, kun on siirrytty pienryhmistä inklusioluokkiin, ja nyt apua tarvitsevat oppilaat eivät saa riittävästi tukea oppimiseen, ja samalla muiden oppilaiden opetus kärsii, kun opettajalla ei ole aikaa opettaa heitä.

Vielä jokunen aika sittenhän tilanne oli se, että se opettaja todellakin opetti niitä muutamaa oppilasta, jotka tarvitsivat sitä jatkuvaa tukea, ja muu luokka meni siinä sitten automaattiohjauksella. Tällä hetkellä se tahtoo olla niin, että opettaja juoksee pihoilla ja puseikoissa niitten pahiten oireilevien perässä — jotka sitten siinä samalla vielä yrittävät vahingoittaa itseään — ja opettaja ulos juostessaan huutaa luokkaan, että tehkääpäs tehtäviä siltä ja siltä sivulta, ja siellä on muutama oppilas, jotka ovat niin sanottuja tukioppilaita, jotka sitten tätä opetusta hoitavat. Tämähän on aivan kestämaton tilanne.

Tämmöiset pahiten oireilevat oppilaathan kuuluvat jo sairaalakouluihin, mutta hyvin usein tilannehan on se, että he ovat jo liian huonossa kunnossa, jotta heidät voisi ottaa sinne sairaalakouluun. Meillä jokaisella kuitenkin on lainkin suoma oikeus oppimiseen, ja mitäs silloin tapahtuu? Nämä pahiten oireilevat oppilaat palautetaan takaisin niihin suuriin inklusioluokkiin, ja soppa on sitä myöten selvä.

On täysin selvä, että meillä on jatkuvasti kasvavia ongelmia koulutien alkupäässä ja resursseja olisi pitänyt kyllä suunnata sinne eikä sinne loppupäähän.

Opettajat ovat täysin loppu. Vastikään jututin useatakin opettajaa tuossa ja he sanoivat, että siellä moni on lähtenyt ja moni on lähtemässä, aivan sama minne, millä palkalla, kunhan pääsevät pois. Tämä ei tapahdu sen takia, että ongelmat ovat liian isoja, vaan siksi, että niille ei voi tehdä mitään ja täydellistä voimattomuutta koetaan.

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa. [Puhemies koputtaa] Koulutyössä tulee ottaa huomioon monenlaiset oppijat ja

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tavat sekä oppilaiden kulttuuritausta. [Puhemies: Kiitoksia!] Tämä ei toteudu tällä hetkellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.01 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Aivan kuten sivistysvaliokunnan varapuheenjohtaja Eloranta totesi, niin meidän silloin sivistysvaliokunnan mietinnössä totesimme, että tätä on hyvä seurata, ja on erittäin hyvä, että näin on tehty. Mielestäni sen osoittaa se, että tänne on nyt tämä niin sanottu korjaussarja tuotu, ja hyvä niin. Ja ehdotan sitäkin, että seurataan edelleen, koska tämä laki on niin hiljattain tullut voimaan ja toimeenpano on ollut vielä aika lyhytaikaista.

Erityisesti minä toivoisin kuulevani siitä, että nythän on seurattu varmasti niiden rahojen riittävyttä näihin kustannuksiin, ja ainakin meidän alueella, Etelä-Pohjanmaalla, se on ollut täysin riittämätöntä. Kun olen tätä kysynyt muutaman kerran ministeriöstä, niin minulle on vastattu, että sitä edelleen seurataan, ja toivonkin nyt, että ministeri vastaisi, että milloin siitä seurannasta saadaan joitain lukuja. Nimittäin siitä on ihan kyllä faktaa, että se ei ole riittänyt niihin kustannuksiin, mitä tällä hetkellä on mennyt.

Kaiken kaikkiaan hyvä, että te olette tuonut tänne nyt tämän korjaussarjan, ja sitten tietysti toivon, että sitä rahaakin tulee lisää — nimittäin kuulinko oikein, että tähän korjaussarjaan ei tule kuitenkaan lisää rahaa, vaikka tämä lisää niitä velvoitteita, jos katsoo esimerkiksi matkakustannuksia?

Sitten kahdesta seikasta erityinen kysymys:

Esityksellä mahdollistetaan oppivelvollisuuden suorittaminen osallistumalla lasten perusopetukseen myös sen ajankohdan jälkeen, kun oppivelvollinen on täyttänyt 17 vuotta. Eli kunnat voisivat tapauskohtaisesti ja harkinnanvaraisesti mahdollistaa oppivelvolliselle opintojen jatkamisen lasten perusopetuksessa esimerkiksi silloin, jos oppivelvollisella on erityisen tuen tarvetta tai muutoin vaikea elämäntilanne eikä siirtymistä aikuisten perusopetukseen tai TUVA-koulutukseen nähdä tarkoituksenmukaiseksi vaihtoehtoksi.

Nyt täällä on ”tapauskohtainen” ja ”harkinnanvaraisuus”, ja minulle on tullut muutama soitto äideiltä, jotka ovat kertoneet tällaisesta nuoresta, joka ei olisi vielä ihan valmis lähtemään siitä perusopetuksesta ja jolle kyllä suodaan se perusopetuksen jatkaminen, mutta hänen piti vaihtaa koulua. Mielestäni jos vanhemmat ja lapsi itse toivoisivat, että hän saisi jäädä siihen kouluun suorittamaan perusopetuksen loppuun, se pitäisi suoda. Vaikka totta kai oppilaitoksilla on tällä hetkellä mahdollisuus tehdä se niin sanotusti vapaaehtoisesti, mutta näissä kolmessa tapauksessa sitä ei oltu tehty, vaan tämä nuori oli siirretty sitten niin sanotusti tarkoituksenmukaiseen koulutukseen, taidettu sitten TUVAAan siirtää kaikki nämä kolme. Kun tämäkin on nyt harkinnanvarainen, niin toivoisin, että tässä tulisi kuitenkin... Me tullaan varmasti [Puhemies koputtaa] valiokunnassa kuulemisessa sitten kuulemaan näistä tarkemmin.

No niin, jatkan seuraavassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.04 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Oppivelvollisuuden pidentäminen on yksi hienoimpia päätöksiä, mitä tämä hallitus on saanut aikaiseksi ja vielä erittäin haas-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

tavissa olosuhteissa keskellä pandemiaa. Niin kuin tässä Eloranta ja Risikko ovat todeneet, niin tosiaan valiokunnassa me edellytettiin tarkkaa kriittistä seurantaa, ja nyt tämä korjaussarja on tulos siitä. On hyvä, että tehdään tätä seurantaa tietenkin jatkossa myös, ja toivon, että tämä käydään huolella läpi nyt myös valiokunnassa, jos syntyy sitten kriittistä keskustelua muilta osin.

Edustajat Kaunisto ja Kilpi nostivat esille täällä sellaisia argumentteja, jotka olivat hyvin tavallisia silloin siinä oppivelvollisuuskeskustelussa täysistunnossa. Nythän on niin, että tämä hallitus on satsannut koulutukseen kaikilla koulutusasteilla ja tehnyt nimenomaan todella reiluja ja mittavia koulutusinvestointeja. Meillä on taustalla esimerkiksi OECD:n raportti, joka osoittaa, että kun muut OECD-maat ovat menneet eteenpäin koulutuksen määrärahalisäyksissä, niin Suomi vuosina 2012–2018 oli niitä harvalukuisia maita, jotka sen sijaan leikkasivat koulutuksesta. Eli kyllä se kritiikin kärki pitää suunnata johonkin aivan muualle kuin tähän Marinin hallitukseen. Mutta toivon, että tämä käsitellään huolellisesti meillä valiokunnassa ja käydään kriittistä keskustelua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

15.06 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Sinänsä tässä hallituksen esityksessä on kysymys varsin teknisestä päivityksestä, ja tietysti tärkeitä myöskin, että sitten täällä on nämä majoitus- ja matkatukituet näille saaristosta tuleville opiskelijoille. Pidän tärkeänä myöskin tätä kansanopistojen yksikköhinnan nostoa, jotta oppimateriaaleihin voidaan sitä kautta panostaa.

Mutta niin kuin tuossa edustajakollega Kilpi jo aikaisemmin totesi, niin tämä oppivelvollisuusiän nostaminen itsessään ei kyllä ole ollut mikään täysin ongelmaton toimenpide, vaikka täällä salissa hallituspuolueen edustajat näin antavat ymmärtää. Kyllä on tullut esille se, että meillä tällä hetkellä kouluissa on isoja ongelmia. Erityisesti näille erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille tarvittaisiin enemmän tukea, heille tarvittaisiin parempaa tukea ja aikaisempaa tukea. Tuntuu, että tässä nyt tällä oppivelvollisuusiän nostamisella rahat ovat menneet sitten myöskin niitten nuorien tukemiseen, jotka eivät sitä itse asiassa erityisesti ole tarvinneet, ja sitten taas ne, jotka sitä tarvitsisivat, ovat jääneet heikommalle.

Sitten opettajien puolelta tulee viestiä, että kunnissa rahat eivät ole riittäneet tämän oppivelvollisuusiän nostamisen toteuttamiseen. Siinä mielessä toivonkin, että ministerillä olisi mahdollisuus kommentoida sitä, onko nyt tosiaankin hallitus valmis varmistamaan, että kunnat selviävät nyt näistä uusista velvoitteista. Tätä viestiä tulee ihan koko ajan, ei pelkästään silloin ensimmäisenä syksynä, vaan edelleenkin näitä viestejä tulee kunnista.

Silloin kun oppivelvollisuusiän nosto tehtiin, todettiin, että tätä tullaan seuraamaan ja selvittämään, ja itseäni maaseutualueen asukkaana kiinnostaa se, että onko nyt jo nähtävissä, millä tavalla tämä uudistus on vaikuttanut koulumatkatuen myötä siihen, että pienten maaseutukuntien lukiot näivettyvät. Kasvukeskuksissa ei ehkä ymmärretä sitä, mitä tapahtuu siinä vaiheessa, kun lukio kaatuu pienestä kunnasta. Sieltä häviää esimerkiksi osa kielten opettajista, ja se vaikuttaa välittömästi kansalaisopistojen kurssitarjontaan ja kulttuuritarjontaan ylipäättänsä paikkakunnalla. Elikkä tämäntyyppisiä kerrannaisvaikutuksia tulee siitä, jos meillä maaseutupaikkakuntien lukiot lähtevät heikentymään. Ja on nähtävissä tällä hetkellä aika monella alueella Suomessa tätä, että suurten keskustaajamien lukioitten vetovoima on kasvanut entisestään ja ennen hyvät, laadukkaat, tasokkaat maaseutulukiot

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

hoippuvat selviytymisen partaalla. Mutta kiitoksia, arvoisa puhemies. Toivon, että ministeri kerkeää kommentoida näitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.09 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä muutama sananen. Edustaja Essayah nosti esimerkiksi lukioitten tilanteen, ja meidänkin alueella on erittäin paha tilanne, koska aina ajatellaan näin, että vähintään 30 prosenttia tulisi kunnille valtionosuuksilla mutta näinhän ei tapahdu. Elikkä esimerkiksi meillä maksetaan melkein kaikki kyllä kaupungin potista tällä hetkellä. Ja nämä mitä tuli tätä ylimääräistä, niin siellä ei kyllä missään nimesä riitä ne rahat, mitä tähän lisättiin.

Mutta minä kiinnittäisin huomiota tähän yhteen kohtaan: esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi oppivelvollisuuden soveltamisalaa siten, että soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin opiskelijat, jotka opiskelevat Suomessa opiskelutarkoituksessa. Muutama lausunnonantajahan kantoi huolta, että maksuttomien oppimateriaalien ulkopuolelle jääminen vaikuttaa heikentävästi ulkomaisten opiskelijoiden ja osaajien houkutteluun suomalaiseen koulutukseen tai heidän vanhempiensa tänne tuloon. Tässä on varmasti arvioitu tämä näin, enkä tähän nyt ota kantaa tässä vaiheessa. Viittaen vain siihen, että kun Ukrainan pakolaisia on arvioitu tulevan tänne 40 000—80 000 ja nämä ovat suurimmaksi osaksi naisia ja lapsia ja suhteellisen nuoria henkilöitä ja kun tilapäisen suojelun statuksen omaaville henkilöillehän kuuluu oppivelvollisuus, nämä kaikki — niin ainakin opetus- ja kulttuuriministeriön edustaja valiokunnassa meille kertoi — niin nyt pitää tietysti katsoa, että kuinka paljon sieltä mahdollisesti sitten tulee sitä taloudellista rahoitusta. Ja ehdottomasti toivon, että Ukrainan pakolaisia autetaan. Tietysti kannan huolta niistä, jotka eivät hae sitä tilapäisen suojelun statusta, koska hehän jäävät sitten ulkopuolelle. Ja toivon, että ne jotka on yksityismajoituksessa, mahdollisesti opiskelevat suoraan etänä sinne Ukrainaan, olisivat tietoisia siitä, mikä ero on siinä, onko tilapäisen suojelun status vai ei. Mutta näin meille kerrottiin valiokunnassa, että se lakisääteinen oppivelvollisuus kuuluu heille ja heille kustantaa, ja mielestäni se on ihan järkevä päätös, ei siinä mitään, kunhan vain sitten sinne on rahat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Totean, että tässä vaiheessa mahtuu vielä tähän aikatauluun yksi puheenvuoro ja sen jälkeen ministerin puheenvuoro. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

15.11 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Salissa ei kovin paljon väkeä ole mutta sentään kolme poliisitaustaista henkilöä — puhemies heistä yhtenä. Osoittaisin pohdintani hieman siihen, mitä edustaja Kilpi toi poliisitaustaisena, kuten itsekin ja siitä koulurauhas-ta. Itse tein vuosikymmeniä aluepoliisina ala-asteilla, yläasteilla, lukioissa ja ammattikouluissa liikenne- ja laillisuuskasvatustyötä, ja väittäisin edelleen, että jos poliisilla olisi ollut määrärahoja tähän toimintaan edelleen, myöskin näihin viime vuosiin asti, olisimme ehkä paremmassa tilanteessa monessa kiusaamistapaamisessa ynnä muissa. Tänä päivänä on valitettavasti vain se tilanne, että ei ole enää poliisilla voimavaroja suunnata niitä mihinkään kouluihin, korkeintaan pahimpiin pahoinpitely- ynnä muihin rikoksiin — tätä ennalta estävää työtä ei valitettavasti pystytäkään tekemään. Voisitteko, arvoisa ministeri, harkita esimerkiksi sisäministeriön kanssa jonkinlaista määrärahan osoittamista myöskin tähän

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

työhön? Mielestäni se antaisi monelle nuorelle myöskin opiskelurauhan, verrattuna siihen, että hän joutuu tuolla koulumaailmassa kovinkin kiusatuksi eikä pysty siihen opiskeluun keskittymään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, kolme minuuttia.

15.13 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille monista kysymyksistä.

Ajattelin lähteä liikkeelle tästä erityisestä tuesta, erityisen tuen tarpeessa olevista nuorista, ja tästä oppivelvollisuus uudistuksesta. Tietenkin voisin todeta näin, että jos nämä nuoret eivät ole koulussa, niin on kovin vaikeaa toteuttaa sitä heille kuuluvaa tukea, ja on kovin vaikeaa tavoittaa niitä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, jotka jättävät opiskelut kokonaan kesken peruskoulun jälkeen. Kun me olemme laajentaneet oppivelvollisuutta, tavoitteenahan on huolehtia siitä, että myöskin ne tuen tarpeessa olevat nuoret silloin olisivat ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa. Silloin he ovat myöskin meidän oppilas- ja opiskelijahuollon maksuttomien palveluiden piirissä, he ovat opinto-ohjauksen palveluiden piirissä, he ovat kaikkien niiden muiden palveluiden piirissä, mitä me koulutusjärjestelmän kautta maksutta ollaan haluttu nuorille järjestää. Se on selvää, että me emme voi myöskään ikään kuin säilyttää kaikkea vastuuta vain koulutuksen järjestäjille. Me tarvitsemme toimivia mielenterveyspalveluita, matalan kynnyksen palveluita, myöskin nuorille, mutta ei kannata lainkaan aliarvioida sitä, tai antaa liian vähän painoarvoa sille, kuinka tärkeää on, että nämä nuoret silloin ovat koulutusjärjestelmän piirissä ja sitä kautta myöskin meidän olemassa olevien palveluiden tavoitettavissa. [Marko Kilpi: Puhutaan niistä, jotka ovat siellä!]

Sitten mitä tulee perusopetukseen ja siellä annettavaan tukeen, niin haluan painottaa sitä, mitä olen aikaisemminkin tässä salissa sanonut, että mikään lainsäädäntö ei estä pienryhmäopetuksen toteuttamista. Tämä on täysin kuntapäätäjistä kiinni, miten oppimisen tukea kunnissa on haluttu toteuttaa ja kuinka hyvin pienryhmäopetusta on haluttu resursoida. Ja opetusministerinä minun vahva näkemykseni on se, että tärkeä lähtökohta oppimisen tuen järjestämiseen on se, mikä on oppijan kannalta se kaikkein paras ratkaisu. Meillä on erityisen tuen tarpeessa olevia oppijoita, jotka pärjäävät hyvin yleisopetuksen ryhmissä sopivalla tuella, sitten meillä on niitä opiskelijoita ja oppijoita, joille sopii pienryhmäopetus paremmin, ja totta kai silloin kannustan myöskin kuntia tästä huolehtimaan.

Pienten paikkakuntien lukioden tilanteesta: Ainakaan vielä ei ole tullut tietoa siitä, että tämä uudistus olisi dramaattisesti vaikuttanut tilanteeseen. Toteaisin, että tämä väestörakenteen muutos kyllä on maakuntien lukioden kannalta huomattavan paljon suurempi ongelma ehkä kuin se tulevaisuuden uhkakuva, ja siihen pitää varautua, eli se tulee vaikuttamaan paljon enemmän tähän meidän toisen asteen koulutusverkkoon.

Opiskelutarkoituksessa Suomeen saapuvat — sillä viitataan siis opiskelutarkoitukseen myönnetyllä viisumilla Suomeen saapuviin, jos tullaan esimerkiksi Uzbekistanista tai Vietnamista opiskelemaan tänne, mutta se ei vaikuta esimerkiksi niiden ukrainalaisten asemaan, jotka nyt tulevat Suomeen. Tosin on syytä painottaa, että toisen asteen osalta, jos he ovat täällä tilapäisen suojelun turvin, he eivät ole oppivelvollisia. Heillä on oikeus opiskella perusopetuksessa, perusopetus on maksutonta. Heillä on oikeus hakeutua toisen asteen

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

opintoihin, [Puhemies koputtaa] mutta he eivät ole tämän oppivelvollisuuden piirissä, jos ei ole kotikuntaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.17.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.37.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu. Edustaja Nurminen poissa, edustaja Kilpi poissa, edustaja Eloranta poissa.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 55/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Andersson, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.17 Opetusministeri Li Andersson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen koulutusjärjestelmä on maailman tasa-arvoisimpia. Uusimmissa tutkimuksissa monet tekijät näyttävät kuitenkin tasa-arvon kannalta heikentyneen. Kun on kansainvälisesti verrattu eri maita, niin Suomi on edelleen niitä maita, joissa on kaikkein pienimpiä eroja eri koulujen välillä, kun oppimistuloksia tarkastellaan, mutta myös täällä on merkkejä siitä, että koulujen ääripäät ovat etääntyneet toisistaan. Tämä heijastuu alueiden välillä mutta erityisesti alueiden sisällä isoimpien kaupunkien eri kaupunginosissa. On syntynyt alueita, joissa oppimisen edellytysten tasaamiselle on selvä tarve, ja tiedetään, että alueiden eriytyminen sekä pandemiatilanteen aiheuttamat poikkeusolot ovat kiihdyttäneet oppilaiden välisten osaamiserojen kasvua.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti hallitusohjelman mukaisesti perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen laatua ja tasa-arvoa vahvistavan Oikeus oppia -ohjelman joulukuussa 2019. Ohjelman yhtenä tavoitteena on kiinnittää huomio tunnistettuun eriarvoistumiskehitykseen koulujen sisällä ja koulujen välillä, isojen kaupunkien sisällä ja alueiden välillä, sukupuolten välisissä osaamiseroissa sekä maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kohdalla.

Erityisavustusta koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi on myönnetty opetuksen järjestäjille tässä maassa vuodesta 2012 lähtien. Valtionavustuksia koskevat tavoitteet ja toteutustavat ovat vaihdelleet hallituskausittain, ja maksettujen avustusten taso on niin ikään vaihdellut noin 15 miljoonasta eurosta 60 miljoonaan euroon. Varhaiskasvatus tuli mukaan tasa-arvorahoituksen piiriin ensimmäistä kertaa vuonna 2018.

Nyt eduskuntaan tuodussa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituslakiin lisätään säännös erityisavustuksesta varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin. Ehdotuksella vakinaistettaisiin tasa-arvoavustus osaksi opetus- ja kulttuuri-toimen rahoitusjärjestelmää. Tavoitteena on näin vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa ja vähentää yhteiskunnallisen eriarvoisuuden vaikutuksia koulutukselliseen tasa-arvoon.

Säännöksen nojalla esi- ja perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen järjestäjälle voitaisiin myöntää erityisavustusta varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin. Avustusta myönnettäisiin valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa jopa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tämä vähentäisi rahoituksen hakuprosessiin liittyvää varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäjien työmäärää, kun hakuprosessia ei tarvitsisi toistaa joka vuosi. Avustuksen käyttökohteista ja myöntämisperusteista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella.

Koulutuksellista tasa-arvoa edistävällä rahoituksella on tutkimusten mukaan positiivinen vaikutus oppilaiden ja opiskelijoiden opinnoissa etenemiseen. Tämän rahoituksen vaikiinnuttaminen mahdollistaa nykyistä pitkäjänteisemmän ja ennakoitavamman tuen varhaiskasvatuksen toimipaikoille ja kouluille niillä alueilla, joilla koulutustaso on heikko ja työttömyysaste sekä vieraskielisen väestön osuus korkea. Myös OECD on suositellut tarveperustaisen rahoituksen kohdentamista sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla toimiville kouluille.

Laadukas ja tasa-arvoinen koulutus ja korkea osaaminen ovat taanneet Suomen menestymisen, ja tällä esityksellä osaltamme vahvistamme yhdenvertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja riittävän tuen sitä tarvitseville lapsille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.21 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tämäkin on erittäin tervetullut esitys ja täyttää hienosti myös näitä hallitusohjelman tavoitteita. On osoitettu tutkimuksessa, niin kuin ministeri sanoi, että tällä rahoituksella on ollut selvää vaikutusta. On tärkeää huomata myös, että tämä rahoitus, jota nämä hauraassa asemassa tai haurailla asuinalueilla olevat koulut saavat, hyödyttää ihan koko kouluyhteisöä. Ehkä tämä näkökulma jää usein huomioimatta.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Lisäksi on tärkeää muistaa, että Suomessa ollaan kuitenkin edelleen tilanteessa, jossa koulut sinänsä ja se annettava opetus on alueittain yhtä laadukasta, mutta tosiaan oppimiserossa on suurta eroavaisuutta ja eriytyneisyyttä varsinkin suurissa kaupungeissa, niin kuin ministeri toi esille. Esimerkiksi Helsingin sisällä oppimiserot ovat suurempia kuin koko maan sisällä. Lisäksi tutkimuksessa on myös tuotu esille esimerkiksi maaseudulla asuvien poikien tilanne suhteessa oppimiserojen kasvuun. Eli koulutuksellinen huonousaisuus alueellistuu, ja se on tärkeää huomioida.

On todella tärkeää, että myös tämän erityisrahoituksen tai PD-rahoituksen vaikuttavuutta seurataan tarkasti ja katsotaan, mitä ovat ne parhaimmat käytännöt, millä tavalla sitä eri kouluissa ja perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa myös toteutetaan. Mutta erittäin hyvää tässä on nimenomaan se, että nyt ennakoitavuutta tulee paljon enemmän ja tämä työ saa myös pitkäjänteisyyttä. Erittäin hyvä esitys, ja jälleen kerran toivon, että perehdymme tähän valiokunnassa erittäin syvällisesti myös tutkimustietoa kuunnellen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

15.23 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen myötä koulutuksellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus menevät taas askeleen eteenpäin. Eli lakiin esitetään lisättäväksi säännös erityisavustuksesta varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti on käynnistetty perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma oppimistulosten parantamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Yhtenä tavoitteena on kiinnittää erityishuomio tunnistettuun eriarvoistumiskehitykseen koulujen sisällä ja koulujen välillä, isojen kaupunkien sisällä ja alueiden välillä, sukupuolten välisissä osaamiserossa sekä maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kohdalla. Tähän eriarvoistumiskehitykseen, joka tuli esille muutaman vuoden takaisissa Pisa-tutkimuksissa, on aivan ensiarvoisen tärkeitä puuttua.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta katsoi koulutuspoliittisesta selonteosta antamassaan mietinnössä, että rahoitusjärjestelmän kehittäminen tarveperusteiseen suuntaan on tutkimustiedon perusteella erittäin perusteltua ja puuttuu juuri tähän ongelmaan. Valiokunnan hyväksymässä ponnassa totesimme, että ”koulutuspolitiikan rahoituksessa pyritään pitkäjänteisyyteen ja riittävään perusrahoitukseen hankerahoituksen sijasta ja että tarveperusteisesti koulutuksen perusrahoitusta ohjataan segregaaion vähentämiseksi ja koulutuksellisen tasa-arvon lisäämiseksi kaikkialla Suomessa”. Elikkä ajatuksenamme oli nimenomaan, että kun hyvinvointialueille rahoitusta ohjataan sen mukaan, millaiset tarpeet kullakin alueella on, myöskin koulutuksessa olisi tärkeää, että rahoitusta ohjataan enemmän niille alueille ja niihin kouluihin, joissa tarpeet ovat suuremmat, elikkä tulisi tämä tarveperusteinen periaate yhä enemmän myös sinne koulutuspolitiikkaan.

Voidaankin olla nyt tänään hyvin iloisia siitä, että tämä tasa-arvorahoitus tuodaan nyt pysyväksi osaksi Suomen koulutusjärjestelmää, ja tämä onkin hyvin tärkeä askel kohti laadukkaampaa ja tasa-arvoisempaa oppimispolkua. Samalla voidaan keventää opetuksen järjestäjien hallinnollista taakkaa, kun avustusta voidaan myöntää jopa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tämän tasa-arvorahan avulla voidaan vahvistaa oppimisen tuen suuntautumista juuri sinne, missä niitä lisäpanoksia tarvitaan, ja rahoituksen avulla voidaan puuttua oppimisen eriarvoistumiseen, joka todellakin on Suomen tämän hetken suurin koulutusta kos-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

keva ongelma. On valtavan tärkeätä, että tämä eriarvoistumiskehitys onnistutaan pysäyttämään.

Kysymyshän on viime kädessä siitä, että huolehditaan siitä, että kukaan ei pääse putoamaan ja että jokainen oppisi koulutuksen aikana riittävät perustaidot ja voisi suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon ja yhä useampi myös korkeakoulututkinnon. Yli 50 prosentin pitäisi siihen tavoitteeseen päästä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.26 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä todella ehdotetaan muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Rahoituslakiin sisällytettäisiin esityksen perusteella säännös erityisavustuksesta varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin. Lisäksi ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset avustusten käyttökohteista ja myöntämisperusteista.

Arvoisa puhemies! Esityksen taloudelliset vaikutukset ovat jonkinmoiset. OKM on jakanut erityisavustuksia koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen yli kymmenen vuoden ajan. Se on hieno asia. Myönnetty summat ovat vaihdelleet siinä 15—60 miljoonan välillä, ja pysyvä rahoitustaso on tällä hetkellä hallituksen uusimman JTS-päätöksen mukaan hieman yli 15 miljoonaa euroa. Määrärahatason määräytyminen jää jatkossa julkisen talouden suunnitelmassa ja talousarviossa ratkaistavaksi, eikä esityksellä ole varsinaisia vaikutuksia julkiseen talouteen. Näin todetaan taloudellisista vaikutuksista täällä esityksessä.

On todella hyvä, että myönteisen erityiskohtelun rahoitus vakiinnutetaan osaksi rahoituslakia. Se on erittäin myönteistä. Tällä voidaan nyt myös toivottavasti lisätä sitä rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä, mitä on kovasti korostettu tämän hallituskauden aikana. Valiokuntakin on siitä lausunut, aivan niin kun täällä on tullut esille. On myös kannatettavaa, että erityisavustusta voidaan myöntää ehdotuksen mukaisesti neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Esitys ei kuitenkaan itsessään varsinaisesti takaa rahoituksen tasoa, vaan siitä päätetään aina normaalisti vuosittain talousarvioprosessin yhteydessä. Tietysti jääkin nyt kysymys sitten, että miksi kehysriihessä ei tehty näiden nykyisten määräaikaisten avustusten tason pitämistä kuluvan vuoden tasolla. Se olisi tuonut vielä enemmän sitä pitkäjänteisyyttä ja ennakoivuutta. Nythän tällä hetkellä opettajien työmäärä on kasvanut ja erittäin paljon on haasteita, niin kun täällä on tullut esille. Meillä kun on paljon ongelmia näillä lapsilla, on oppimisvaikeuksia, on monia muita ongelmia, ja nyt tietysti tämä, että meille tulee hyvin paljon näitä Ukrainan pakolaisia ja he ovat tietysti tämän piirissä nyt saamassa tätä koulutusta, niin on tärkeää, että meillä sitä rahoitusta sitten tulevaisuudessa on. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

15.29 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille esityksen esittelystä. Täällä on moni edustaja pitänyt jo erittäin hyvän puheenvuoron ja kuvaillut tätä tilannetta, ja edustaja Risikko tuossa hyvin pitkälti omia ajatuksiani toikin jo esiin.

Hyvää on paljon. Niin kuin edustaja Risikkokin nosti esiin, on tärkeätä, että tämä erityiskohtelun rahoitus vakiinnutetaan osaksi rahoituslakia ja että ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä mahdollisesti ja toivottavasti saadaan lisää.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Mutta kyllä itsellänikin huoli nousee vahvasti meidän taloudellisesta kantokyvystä. Kuulun siihen porukkaan — varmasti tässäkin salissa meitä on — jotka ovat valmiita koulutukseen panostamaan hyvin merkittävästikin, mutta niin kuin tässä edellisessäkin kohdassa nousi puheenvuoroja, niin tulee aina sellainen olo, että ymmärretäänköhän me kaikki, ettei sitä rahaa ole rajattomasti, ja siinä mielessä aina huoli nousee siitä priorisointikyvystä, mikä ehkä tällä hallituksella on hieman kyseenalainen ollut. Se tässäkin nousee itselläni huoleksi. Eli erinomainen, tärkeä asia, kuten edustajat täällä ovat nostaneet esiin, mutta kyllä juuri tämä talouspuoli sitten alkaa siinä nostamaan päätään esiin.

Koska vaihtoehtoja yleensä halutaan, niin kokoomushan on taklannut omissa vaihtoehtobudjeteissaan näitä ongelmia nimenomaan tekemällä määräaikaisia tasokorotuksia ja määrärahakorotuksia. Eli tässä mielessä korostan sitä, että paljon on hyviä asioita, joita tehdään, ja politiikan ja politiikon tehtävä on yleensä vähän valita niiden välistä, koska rahaa ei aivan rajattomasti valitettavasti Suomessakaan ole.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.31 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille alustuksesta ja esittelystä. — Tämä esitys sinällään on todella tärkeä, ja tässä tietysti käsitellään esi- ja perusopetusta ja alueiden eriytymistä ja koulutuksen tasa-arvoa, mutta itse kun kuuntelin keskustelua, ajattelin, että on pakko käyttää puheenvuoro ja haluaisinkin ministerille tuoda tiedoksi esimerkiksi yläasteikäisten opiskelijoitten paineet jatko-opiskelusta ja miten heitä tuetaan. Just tapasin tamperelaisia lukiolaisia — täällä juuri käytiin salissa keskustelua heistä — ja meillä ei pääse edes omiin lukioihin kuin hirveän korkealla keskiarvolla. Katsoin, että meillä Tampereen lyseon lukion keskiarvo oli 9,3, että pääset edes sinne jatkokouluun. Haluaisin, että just tällaiset paineet ja sitä kautta koulutuksen tasa-arvo huomioidaan myös tässä, että miten nuoret saavat sitten jatko-opiskelupaikkaa myös tämän perus- ja esiopetuksen jälkeen. Toivoisin, että myös tähän ministeri voisi kiinnittää huomiota.

Sinällään tämä kuuluu vähän siihen äskeiseen keskusteluun, mutta en siinä kerinnyt aikataulun puitteissa saamaan puheenvuoroa ja halusin tämän kuitenkin ministerille tuoda tietoon. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

15.33 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä tasa-arvorahan vakinaistaminen on sinällänsä ihan kannatettavaa. Meillä suomalaisessa koulutusjärjestelmässä on tämä mahdollisuuksien tasa-arvo, joka on omalta osaltaan menneinäkin vuosikymmeninä ollut mahdollistamassa sosiaalista nousua ja ihmisten täyden potentiaalin haltuunottoa, eli se on tietenkin tärkeä osa meidän koulutusjärjestelmämme ihan tällaisista ideologista pohjaa.

Tätä tasa-arvorahaa on myöskin tarkoitettu suunnata varhaiskasvatukseen puolelle. Mietinkin, että kun kuitenkin tuo varhaiskasvatukseen suurin ongelma on tällä hetkellä se valtava työntekijäpuula, niin kyllähän varhaiskasvatukseen suurin laatu tulee siitä, että ryhmäkoot ovat tarpeeksi pieniä, että siellä on tarpeeksi paljon aikuisia ihmisiä ja että siellä jokainen lapsi saa sitä huomiota, jota tarvitsee. Ja siinä mielessä mietin, miten tärkeää olisi huomioida näissä, kun puhumme tasa-arvorahasta ja laadusta, että juurikin riittävä määrä työntekijöitä ja tarpeeksi pienet ryhmät ovat ihan oleellinen osa varhaiskasvatukseen laatu-tekijöitä.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Sitten täällä näissä hallituksen perusteluteksteissä on huomioitu, että varhaiskasvatus on juuri sitä, mikä korottaa monestikin oppimisvalmiuksia ja sitä, että lapsi on sitten valmiimpi sinne koulun ryhmiin. Kristillisdemokraatit ovat kannattaneet kaksivuotista esiopetusta tällaisena vapaaehtoisena, ja tätähän tällä hetkellä Suomessa ollaan sitten monilla paikoilla myöskin kokeilemassa.

Mutta sitten täällä on hivenen tätä asenteellista tekstiä kotihoidon tuesta, kun jälleen keran puhutaan, eli taas täällä todetaan näin, että ”Suomessa lapset aloittavat muita Pohjoismaita myöhemmin varhaiskasvatuksen. Yksi syy tähän on se, että Suomessa on mahdollista saada alle kolmevuotiaan lapsen ja tämän alle kouluikäisten sisarusten kotihoidon rahallista tukea”, ja sitten myöhemmin on kerrottu siitä, miksi sitten erityisesti esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset äidit ovat kotona. Mutta tässä jälleen tulee esille se, että kyllähän tätä ongelmaa pitää lähteä ratkaisemaan sieltä käsin, että naisten työmarkkina-asemaa parannetaan, naisten työmarkkinavalmiuksia parannetaan. Se on se ykkösasia, eikä niin, että taas kotihoidon tuki on rivien välistä nostettu tässäkin hallituksen esityksessä jollakin tavalla syyllisten penkille. Siinä mielessä ajattelen, että on tärkeitä ratkaista niitä ongelmia, joita on niitten naisten työmarkkinavalmiuksissa, jotka eivät pääse työmarkkinoille, ja panostaa heihin, eli tämä lasten kotihoidon tuki ei ole se, mitä pitää nyt tässä lähteä rivien välistä kritisoimaan.

Mutta, arvoisa puhemies, niin kuin totesin, niin sinällänsä tämä vakinaistaminen on ihan kannatettavaa, kunhan sitten jostakin aina löydämme rahoituksen kaikkiin näihin tärkeisiin asioihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, kolme minuuttia.

15.36 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin liittyy tähän varhaiskasvatuksen laatuun. Se on juuri niin kuin tässä edustaja Essayah totesi, eli henkilöstön riittävä määrä, henkilöstön riittävä koulutustaso ja riittävän pienet lapsiryhmät vaikuttavat aivan olennaisesti siihen, kuinka laadukasta varhaiskasvatus on ja miten henkilöstö viihtyy ja jaksaa. Ja kun tätä tasa-arvorahoitusta varhaiskasvatukseen jaetaan, niin sehän on käytettävissä juurikin niiden lisäihmisten palkkaamiseen siellä varhaiskasvatuksessa. Tämä sama kehitys, mistä on paljon puhuttu koulujen yhteydessä, näkyy totta kai myöskin päiväkodeissa: jos on alue, jossa on vaikkapa paljon vieraskielisyyttä tai matala koulutustaso, niin totta kai myöskin ne oppimisen tuen tarpeet jo varhaiskasvatuksen vaiheessa ovat suurempia.

Sitten liittyy näihin taloudellisiin vaikutuksiin: jokainen hallitushan voi sitten itse mittailla tämän tasa-arvorahoituksen määrän sen mukaan, mikä tämän taloudellisen kantokyvyn arvioidaan olevan. Eli nyt tässä julkisen talouden suunnitelmassa on varattu tämä 15 miljoonan pysyvä määräraha, joka on siellä pysyvästi aina kehyksissä, ja sen lisäksi tämä hallitus on jakanut merkittävästi sen päälle tällaista määräraikaista. Jokaisena vuotena tähän asti on jaettu tasa-arvorahoitusta niin päiväkodeille kuin peruskouluille, ja näin ovat myöskin aikaisemmat hallitukset tehneet. Eli vuodesta 2012 lähtien tätä on jaettu, mutta tämän rahoituksen summa on vaihdellut eri hallituskausien aikana riippuen sitten siitä, paljonko hallitus on katsonut, että on varaa tähän tärkeään tarkoitukseen laittaa. Nyt erotuksena on se — sanotaan nyt, että jos edustaja Kauniston edustaman puolueen esitys tämän koko rahan vakinaistamisesta toteutettaisiin ilman tätä lakimuutosta, niin silloin näitä

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

avustuksia edelleen jaettaisiin aina vuosi kerrallaan: kunnat hakevat, kunnat raportoivat, sitten vuoden päästä haetaan, raportoidaan, aina uudestaan. Tämän lakimuutoksen myötä, kun vakinaistetaan tämä tasa-arvorahoitus ikään kuin omaksi erilliseksi valtionavustukseksi lainsäädännössä, mahdollistetaan myöskin sitä, että nämä kerralla myönnetyt avustukset voidaan käyttää jopa neljän vuoden aikana — mikä totta kai kuntien näkökulmasta ihan huomattavasti helpottaa sitä hallinnollista työtä ja mahdollistaa ihan eri tavalla myöskin sen työn ja toiminnan suunnittelun pitkäjänteisemmin, kun on pidempiaikainen näkymä siitä, paljonko rahaa on käytettävissä ja minkä tyyppisiin henkilöstöresursseihin.

Sitten lopulta edustaja Nurmiselle liittyen lukioiden korkeisiin keskiarvoihin. Tämä on tietenkin taas kerran myös kuntapäätäjien asia päättää, paljonko halutaan lukiokoulutuksen koulutustarjontaa omassa kunnassa. Jos lukioiden keskiarvo on hirvittävän korkealla, niin yksi tapa reagoida siihen toki on lisätä lukiokoulutuksen tarjontaa siinä kaupungissa tai kunnassa. Kun on puhuttu näistä oppivelvollisuuden vaikutuksista [Puhemies koputtaa] ja siitä, lähdetäänkö entistä enemmän sinne keskuskuntiin, niin jos keskiarvo on korkea, niin yhtä todennäköisemmin lähdetään myöskin niiden pienempien kehyskuntien lukioihin, joissa keskiarvo sitten on matalampi. Eli näin [Puhemies koputtaa] ainakin itse näen, että tätä suuntausta ja liikennettä on varmaan molempiin suuntiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain 5 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.40 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annettua lakia jatkamalla mahdollisuutta myöntää kustannustukea myös Euroopan komissiolle tilapäisten valtiontukipuitteiden 3.12 jakson nojalla ilmoitetun tukiohjelman nojalla. Ohjelmaan perustuvan lakiesityksen mukaan yritys voisi saada kustannustukea, jos siihen kohdistuu pandemian hallintaan liittyvä julkisoikeudellinen rajoitustoimi ja yrityksen 2,3 miljoonan tukikiintiö olisi täynnä tai täyttymässä, mutta yritykselle olisi edelleen perusteltua myöntää kustannustukea. Suurin myönnettävä tukisumma olisi 6 miljoonaa euroa. Yrityksen kattamattomia kiinteitä kustannuksia voitaisiin korvata 12 miljoonan enimmäismäärään saakka. Tukikausi ja menettely vastaisivat voimassa olevaa kustannustukea.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Valtiokonttori toimisi valtionapuviranomaisena, eli kyse on käytännössä jo aiemmasta laista: sen täydentämisestä suurten yritysten osalta.

Lain tavoitteena on koronapandemian hallintaan liittyvistä kiello- ja rajoitustoimista kärsineiden yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen. Hakuaika alkaisi toukokuussa 2022. Tuki on aiemmin ollut käytössä vajaa vuosi sitten, ja sitä myönnettiin 18 miljoonaa euroa. Koska tuen piirissä olevien yritysten tukisummat ovat jo varsin suuria, tuki edellyttää julkisen vallan rajoitustoimia ja tuella voi olla merkittävää päällekkäisyyttä meneillään olevan kustannustuki- ja sulkemiskorvaushaun kanssa, tukeen budjetoitava summa on arvioitu alhaiseksi, eli noin 6 miljoonaa euroa.

Ehdotettu laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, kun komission hyväksyntä tuelle on saatu. Voin sanoa, että ennakkotietona on, että komissio olisi perjantaina tämän jo antanut.

Kustannustuen kuudennen kierroksen valmistelun yhteydessä talousvaliokunta edellytti työ- ja elinkeinoministeriöltä kaikki hallinnonalat kattavaa sekä kansainvälisen toimialoitain jäsennellyn vertailun sisältävää selvitystä koronapandemian aikana myönnettyistä yritystuista maaliskuun 2022 loppuun mennessä. Tällainen selvitys on toimitettu työ- ja elinkeinoministeriön kustannustukea koskevan lakiesityksen muistion liitteenä talousvaliokuntaan.

Koronatukiin liittyviä selvityksiä on muutoinkin valmisteilla ja valmistumassa, tuoreimpana Etlan uusi selvitys.

Koronatukien vaikuttavuutta on tutkittu kaiken aikaa. Kustannustuen ja kustannustukeen liittyvien erillisten tukimuotojen, kuten sulkemiskorvauksen ja tapahtumatakuun, yhteissumma on noin miljardi euroa. Kun lasketaan kolmen vuoden ajalta kaikki valtiovallan eri hallinnonalojen tukitoimet yhteen, lähestytään jo kymmenen miljardin panostuksia. Esimerkiksi Etlan tuoreiden havaintojen mukaan kustannustuki vaikuttaa onnistuneen lisäämään yritysten liikevaihtoa, tekemään osan yrityksistä voitolliseksi ja mahdollisesti pienentämään yrityssaneeraukseen joutumisen riskiä.

Kansainvälisessä ja EU-vertailuissa olemme taloutemme kokoon nähden pärjänneet kohtuullisesti. Suomen koronayritystukipolitiikkaa on arvosteltu reaktiiviseksi, mikä toisaalta on nopeasti etenevän ja yllättävän kriisin, kuten koronapandemian, tapauksessa ymmärrettävää.

Etlan mukaan valtion koronatoimien joukossa kustannustuki vaikuttaa perustellulta. Sen taloustieteelliset perustelut olivat varsinkin kevään 2020 aikana hyvin määritellyt ja perustuivat verrattain huolelliseen valmisteluun. Etla kuitenkin toteaa, että pidentyessään kaikki yritystukitoimet hidastavat talouden sopeutumista. Tämän takia olisi hyvä, jos yritystuilla olisi exit-strategia ja selkeästi määritelty takaraja. Parhaillaan valmistellaan valtioneuvoston valmennusryhmän linjausten mukaisesti kuljetusalan kustannustukea Ukrainan sotatilanteesta aiheutuneitten polttoainehintojen nousun osittaiseksi kompensoimiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.44 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tämähän on meille tuttu laki sinänsä. Yritysten määräaikaisesta kustannustuesta on kysymys. Tiedän, että ministeri Lintilä, olette tehnyt kyllä ihan parhaanne näissä kaikissa kiemuroissa. Jos ajattelee tätä korona-aikaa, niin se on ollut yrityksille, kulttuuritoimijoille ja tapahtuma-alalle kylmää kyytiä. Itse kat-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

son sitä tuolla Pohjanmaalla tietysti yritysten näkökulmasta: pk-yritysten ja yksinyrittäjien mutta myös suurempien yritysten näkökulmasta. Ja mitä tapahtuukaan sitten tämän Ukrainan sodan vaikutuksesta, se on vielä varmasti aika kylmää kyytiä sekin.

Mutta jos ajattelee sitten sitä, mitä me ollaan tuolla sivistysvaliokunnassa keskusteltu, niin me ollaan puhuttu taas vähän toisenlaisesta yrittäjyydestä eli kulttuurialasta ja tapahtuma-alasta, ja kulttuuri- ja tapahtuma-alan toimijoilla se ansaintalogiikka on hyvin erilainen kuin joillain muilla yrityksillä. Sen ymmärtäminen ei ole ihan siinä alussa mennyt näissä kustannustukijutuissa kovinkaan hyvin. Tässähän oli alussa vähän sellaista ongelmaa, että ne eivät ihan täsmäytyneet niille, jotka sitä olisivat oikeasti tarvinneet, ja siellä oli erilaisia kriteereitä. No sitten ministeri Lintilän johdolla korjattiin niitä lakeja. Mutta sanoisin, että kyllähän kaiken kaikkiaan kulttuuriala ja tapahtuma-ala ovat olleet vaikeuksissa. En vähättele missään nimessä muita, sanon että kaikki yritykset ovat tässä olleet todella vaikeuksissa — todella — mutta haluan nyt sivistysvaliokunnan puheenjohtajana puhua nimenomaan kulttuuri- ja tapahtuma-alasta.

On erittäin hyvä, että nyt jatketaan tätä kustannustukilakia. On erittäin hyvä, että sitä taloudellista kattoa nostetaan, mutta kyllähän tämä kaiken kaikkiaan nyt on ollut kylmää kyytiä tapahtuma-alalle ja kulttuurialalle ja kulttuuritoimijoille: ne kaikki rajoitukset, mitä tehtiin, ei voinut liikkua missään, ja sitten ei kuitenkaan saanut yhtään mitään korvausta siitä. Kyllä minä olen huolissani tuosta kulttuurialasta kaiken kaikkiaan, että miten kulttuuriala ja tapahtuma-ala pääsevät jaloilleen. Kyllähän nyt on niin, että tarvitaan kulttuuri- ja tapahtuma-alan kunnianpalautus ensi kaudella ja se, että me nostetaan tätä kulttuurialaa. Kulttuuri tuo hyvinvointia tähän yhteiskuntaan. Se tuo myös taloudellista toimeentuloa monelle. Tapahtuma-ala ei ole vain ainoastaan sen staran ansiota, vaan siellä on monia, monia ketjuja, ja nämä kaikki ovat tästä nyt kärsineet, niin että kyllä tarvitaan kulttuuri- ja tapahtuma-alan kunnianpalautus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.47 Ilmari Nurminen sd: Kiitos, herra puhemies! Kiitos tosiaan ministerille tästä. On äärettömän tärkeää, että tätä jatketaan.

Tietysti korona haastaa meitä, ja nyt tämä Ukrainan kriisi. Esimerkiksi eilen uutisoitiin paljon kalateollisuudesta, ja meilläpäin tuolla Pirkanmaalla on isoa kalateollisuutta, ja ehkä siitä lähtökohdasta haluaisinkin esittää ihan konkreettisesti kysymyksen: on tärkeää, että tuetaan, mutta millä tavalla me mietitään näitä joustoja myös tässä tilanteessa yli ministeriörajojen? Meilläkin oli semmoinen tilanne maakunnassa, että on parisataatuhatta kalanpoikasta, jotka on kasvatettu Venäjällä ja sitten tuotu Suomeen, ja nämä yritykset haluaisivat ne sitten Suomessa myös kasvattaa, mutta ei ole saatu ympäristölupia, jolloin uhkaa, että näitä ei voi käyttää ja sitä kautta ei saada raaka-ainetta. On tärkeää, että tehdään tällaisia kustannustukia ja autetaan yrityksiä, mutta millä tavalla varmistetaan, että nyt näissä poikkeusolosuhteissa myös lupajärjestelmät menevät nopeasti ja pystytään aktiivisiin toimiin niin, että me autetaan yrityksiä etenkin tässä kriisitilanteessa, että pystytään niin kuin järjellä hoitamaan ja jatkamaan tällaista liiketoimintaa? Tämä oli semmoinen, mistä itse eilen sain paljon yhteydenottoja, ja halusinkin sen ministerille sen takia esittää ja kysyä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayh, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

15.49 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä määräaikaisen kustannustuen ajallinen jatkaminen ja myöskin sitten tuo tukikaton nosto on varmasti ihan kannatettavaa, mutta tuossa pyysin puheenvuoron ihan sen takia, kun ministeri tuossa kertoi, että tämmöinen selvitys on nyt sitten talousvaliokunnalle toimitettu liittyen korona-ajan kustannustukiin kaiken kaikkiaan, ja tuolla valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostossa varmasti myös oltaisiin tästä kiinnostuneita. Nyt itseltäni oli kyllä mennyt ohi, että tämmöinen on taloon toimitettu, ja täytyy vain toivoa, että sitten tuolla valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostossa myöskin tähän asiaan tutustuttaisiin vaikka omana asiana, koska kyllähän silloin kun ensimmäisiä erä näitä tukia myönnettiin ja ensimmäistä kertaa tätä lakia käsiteltiin, juuri tätä keskustelua myös siellä käytiin, eli miten nämä ovat kohdentuneet ja mitä vaikeuksia on ollut ja onko ollut byrokratiaa ja onko ollut yrityksiä, jotka ovat tippuneet välistä, ja muuta vastaavaa? Tämä selvitys on kyllä enemmän kuin tervetullut, ja sitä on hyvä kyllä siellä myöskin käydä läpi.

Tietysti tässä nyt kun kehyksen yhteydessä paljon keskusteltiin myös tästä maatalousyrittäjien tukemisesta, hyvin paljon kuuli sitäkin vähän katkeransävyyistä puhetta, että kuinka nopeasti muitten yritysten kustannustukia saatiin liikkeelle ja minkä verran aikaa meni ennen kuin sitten maataloudelle on saatu näitä paketteja. Tietysti toki on vähän eri asiasta kysymys, koronasta ja sitten toisaalta tästä tämänhetkisestä kriisistä, mikä heijastuu siellä maatalouden puolella, mutta maatalouden kohdalla täytyy sanoa, että jos nämä yritykset kaatuvat, niin silloin meiltä kyllä loppuu leipä. Siinä mielessä tämä on ihan keskeistä, että kun yrityksiä ovat kaikki, niin muistettaisiin, että siellä on ruuantuotannosta kyse.

Tosiaankin tämä selvitys olisi kyllä hyvin tarpeellista saada myös sinne työ- ja elinkeinojaostoon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lintilä, kaksi minuuttia.

15.51 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin — edustaja Risikko ehti lähteä — se, että pitää paikkansa tämä kulttuuri- ja tapahtumalan vaikea tilanne. Tietysti tässä on ollut koko ajan se rajanveto ja jako, eli siis käytännössä ne, jotka ovat yrityspohjaisia, ovat kuuluneet meille TEMin puolelle, ja ne, jotka ovat taiteilijoita, free ja niin edelleen, ovat kuuluneet OKM:n puolelle.

Jos tästä tuli joku hyvä asia, niin täytyy sanoa, että itselleni se on tapahtuma-alan järjestäytyminen, joka tapahtui tässä yhteydessä. Se oli hyvä juttu. Ja toivon, että tuonne free-puolelle myös tapahtuisi rekisteröinti, koska aika monet viittasivat siihen Tanskan malliin, jossa tuli tuki suoraan tälle free-puolelle. Mutta siellä oli se ero, että he olivat kaikki rekisteröityneet. Suomessa ei ole mitään rekisteriä, ja tämä olisi varmasti semmoinen, joka sinne taidepuolelle pitäisi saada.

No sitten edustaja Nurmisen kysymykseen: Tässä on nyt tietysti se, että tämä pitää mieltää niin, että tämä on koronatukea, jossa taustalla ovat julkisen vallan rajoitukset elinkeinotoimintaa kohtaan. Eli meillä ei ole ollut vielä keskusteluja Ukrainan sodan vaikutuksista, voisiko sanoa, kompensointimielessä millään tavalla, ja täytyy sanoa sekin, että ei taida olla yksikään yritys vielä lähestynyt minua niistä. Eniten yritykset haluavat tietoa, mitä he tekevät: meillä on konttori Venäjällä, mitä me voidaan tehdä ja niin edelleen. Isot yritykset pärjäävät aika hyvin, koska heillä on omat juristinsa ja niin edelleen, mutta sanotaan, että

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

pk-sektori ja nimenomaan pienemmät ovat ehdottomasti se suurin, mitä tällä hetkellä on. Mutta varmasti tämä luvitushomma on kyllä sellainen, joka kannattaa siinä pitää.

Sitten edustaja Essayah: Hoidetaan se raportti ilman muuta perinteiseen, kuninkaalliseen työ- ja elinkeinojaostoon, se kuuluu siellä ilman muuta ollakin. [Puhemies koputtaa] Tietysti tässä oli se, että tämä tuli nopeasti tänne, koska tässä oli tekninen väline olemassa, kanava oli valmiina — siinä se vähä ero siihen maatalouden puoleen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalaan 56 a ja 56 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun, ja esittelypuheenvuoro, ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.54 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tänään käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä toimeenpannaan komission tarkkailuasetuksen muutos. Ehdotetun lain mukaan vuoden 2022 aikana päästökaupassa ei edellyttäisi kestävyyskriteerien osoittamista bionesteiden ja biomassapolttoaineiden nollapäästöisyyden ehtona. Esityksen tavoitteena on toiminnanharjoittajien yhdenmukaisen kohtelun ja sääntelyn varmistaminen EU:n laajuisessa päästökauppajärjestelmässä.

Ehdotettu muutos ei vaikuta toiminnanharjoittajan velvollisuuteen osoittaa kestävyyskriteerit muun lainsäädännön perusteella, ja näin ollen esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Käytännössä kestävyyskriteerien voimaantulon siirto koskisi kansallisesti päästökaupan piiriin otettuja niin sanottuja opt-in-laitoksia, jotka eivät ole kestävyyslain piirissä. Näiden laitosten osalta velvollisuus kestävyyskriteerien osoittamiseksi siirtyisi vuodelle 2023.

Ehdotetun muutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian.

Arvoisa puhemies! Tiedän, että talousvaliokunta on erittäin kiireellisesti työllistetty, mutta toivon, että nämä molemmat tänään käsitellyssä olleet hallituksen esitykset voitaisiin juoksuttaa verrattain nopeasti sieltä läpi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lohenkalastuksen määräaikaisesta kieltämisestä Tenojoen vesistössä

Hallituksen esitys HE 56/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.55 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tästä Tenon kalastuksesta on viime vuosina kyllä riittänyt aika paljon keskustelua. Nyt täytyy kuitenkin antaa tunnustus suomalaisille virkamiehille ja hallitukselle, että he ovat tuoneet hyvän esityksen tänne. Kun meillä on vähenevä lohikanta ja jokaisella on vastuu ympäristöstä perustuslain mukaan, niin silloin on tärkeätä, että kun me suojellaan lohta, niin siihen osallistuvat kaikki eikä missään nimessä anneta kenellekään erioikeuksia. Nimenomaan tällaisessa asiassa, jossa saamelaiskulttuuriin ja omistukseen liittyy monia eri elementtejä — siellä on saamelaiskulttuuri matkailun näkökulmasta, siellä on vapakalastus, siellä on verkkokalastus — niin jos me yhdelle ryhmälle annettaisiin erioikeus, niin kuin nyt aiottiin, niin siitä tulee valtava tappele ja ihmiset kokevat, että se ei ole oikeudenmukaista.

Tässä tapauksessa hallitus on antanut eduskunnalle hyvän esityksen, jota on helppo kannattaa, joskin pienenä sivulauseena pitää todeta, että ilmeisesti tämä esitys ei tässä muodossa olisi tullut Suomen eduskuntaan, jos norjalaiset eivät olisi sitä aivan oikein perustein vastustaneet, eli tällä kertaa norjalaiset ovat vähän auttaneet Suomen hallitusta kannanmuodostuksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

15.57 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin edustaja Eestilä tuossa sanoi, tänään oli jo meillä valiokunnassa asia kuulemisessa, ja siellä saatiin hyvät perustelut siitä. Voin siltä osin yhtyä virkamiesten — voisiko sanoa — oikaisevaan liikkeeseen, joka johtuu Norjan asenteesta siihen, että meillä oltiin Suomessa mahdollistamassa rajoitettuja kalastusoikeuksia, joita perusteltiin hyvin perustein sillä, että saamelaiskulttuurin ylläpitäminen edellyttää tiettyjä oikeuksia, ja että siellä on muitakin tahoja, joilla on omaisuuteensa nähden omaisuudensuoja ja heillä myös niitä kalastusoikeuksia.

Tämä on todella monimutkainen ja vaikeaselkoinen asia, mutta kun perustelut kuultiin, että myös korkeimman oikeuden päätökset tukevat osittain ainakin virkamiesten näkemyksiä tältä osin, niin tämä päätös lohikannan pelastamiseksi on — voisi ehkä tässä kohtaa sanoa, eikä edes liioitellusti — oikea ratkaisu, että hallitus tuo tämän esityksen nyt. Totta kai sitten tulee perustuslakivaliokunnan puntaroitavaksi, että onko näin, mutta korkein oikeus

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

ainakin osaltaan otti kantaa siihen, että jos on — voisiko sanoa — lohikannasta kokonaisuudessaan kysymys, niin pystytään myös rajaamaan perusoikeuksilla turvattua saamelaisien oikeutta kalastamiseen, koska silloin myös pyritään turvaamaan saamelaisten kalastusoikeus ja kulttuurin harjoittaminen jatkossa.

Mutta monta monituista käännettä tässä vielä kerkiää tulemaan. Teimme muutama kuukausi sitten — onko kahtakaan, kun tehtiin — omat päätökset, ja nyt kun on tämä norjalaisten reagointi ja kun kalakanta on todella huono, niin tehdään tämä hallituksen esitys, joka on mielestäni kyllä perusteltu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

15.59 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Todellakin, tästä ei ole kovin kauan, kun täällä salissa käsitelimme hallituksen esitystä, jonka yhteydessä silloin kun jätimme vastalauseita — KD:kin kannatti kokoomuksen vastalauseita tässä asiassa — viitattiin juuri näihin rajoitettuihin erioikeuksiin ja siihen ongelmatiikkaan ja problematiikkaan, mikä siitä seuraa.

Edustaja Myllykoski hyvin kyllä puki sanoiksi tämän asian. Elikkä jos on todella kysymys koko kalakannan säilyttämisestä, niin silloin puhutaan siitä, onko mahdollista ylipääntensä niitten erivapauksienkaan enää säilyä, jos ei ole sitä kalakantaa, mihin ne perustuvat. Ja siinä mielessä ainakin... Totta kai tämä tulee varmasti tulkittavaksi ja mietittäväksi perustuslakivaliokunnassa, mutta jos tilanne on näin kriittinen, niin silloin varmasti äärimmäisiinkin suojelutoimenpiteisiin on mentävä, jotta voidaan sitten myöskin jatkossa, tulevaisuudessa, mahdollistaa erilaiset rajoitetut erioikeudet. Ja silloin kun tätä asiaa viimeksi täällä salissa käsiteltiin, kävi hyvin ilmi, miten vaikeaa problematiikka on silloin, kun puhutaan toisaalta saamelaisten oikeuksista, toisaalta sitten maanomistusoikeuksista ja niihin liittyvistä erioikeuksista. Siinä mielessä tämä askel tuntuisi kyllä tässä vaiheessa erittäin järkevältä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

16.01 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Aika usein kuulee, kuten edustaja Essayah hyvässä puheenvuorossaan äsken mainitsi, että tämä asia on erinomaisen vaikea, ja minä olen kyllä samaa mieltä, että on se vaikea, mutta ei se ole ylivoimaisen vaikea. Se vaan vaatii aika paljon perehtymistä siihen, kenenkä oikeudet ovat kyseessä ja millä perusteella kukin väestöryhmä on oikeuksia saanut.

Ja kuten edustaja Myllykoski aivan oikein mainitsi, niin se ei suinkaan ollut korkein oikeus, joka totesi sen, että ympäristövastuu kuuluu kaikille ja myös saamelaisten kalastusta voidaan rajoittaa. Sen on perustuslakivaliokunta jo määritellyt hyvin tarkkaan, että saamelaiskulttuuria ei kalastuksen, siis Tenon lohenkalastuksen, osalta voi olla olemassa, ellei siinä joessa ole lohia. Toki siellä voi kalastaa, kun tietää, ettei mitään saa, mutta kyllä se ympäristövastuu kuuluu kaikille. Pykälä on koko valtiosopimuksen perusta. Ja se pitää myös huomata, että saamelaiskulttuuriin kuuluu myös oikeusjärjestelmän aikaisempien päätösten perusteella vapakalastus. Meidän on hirveän vaikea erottaa näitä, jos saamelaiskulttuuriin kuuluu verkkokalastus ja vapakalastus ja saamelaismatkailu, joka vaatii myös sen, että lohta on joessa. Ja kun yhtäkkiä ruvetaan virkamiesten tai poliitikkojen toimesta

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

nostamaan ylös ikään kuin erioikeutena, että joo, verkolla saa kalastaa mutta vavalla ei saa kalastaa, niin se on erikoinen juttu, ja minun on ainakin vaikea ruveta tuomariksi.

Ja mitä sitten tulee näihin korkeimman oikeuden päätöksiin, että joku voi kalastaa siellä, vaikka kalastuslaki sen kieltää: Kalastuslaki on aikanaan käynyt perustuslakivaliokunnassa, jossa se on todettu perustuslain mukaiseksi ja säädetty näin, ja kun joku voi sitten kalastaa senkin ajan ulkopuolella, jolla tavallaan verkkokalastus on sallittu, niin sitten korkein oikeus toteaa, että se on oikein toimittu. Se on kyllä mielenkiintoinen ennakkotapaus, että kulttuurillisin perustein ei tarvitse noudattaa lakia. En ihan ymmärtänyt sitä, ja voisin käyttää vähän eri termiä — mutta en viitsi täysistunnossa käyttää eri termiä korkeimman oikeuden päätöksestä — mutta sanoisin näin, että ainakin hieno hyvesignaalointi se on. Sitteen en tiedä siitä muuta, mihin se tulee johtamaan, mutta kyllä minä sitä mieltä olen edelleen, että ihmiset ovat yhdenvertaisessa asemassa lain edessä. Jos joku asia on lailla kielletty, niin minä olen käsittänyt tähän saakka niin, että se koskee kaikkia suomalaisia. Mutta minun täytyy nyt itse jossakin muualla, tuolla työhuoneessani, miettiä, että jos laki ei koskekaan kaikkia suomalaisia, niin mihin se sitten pitkän päälle johtaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Järvinen.

16.03 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Pahoittelut, että tulin keskusteluun hieman myöhässä. Ehkä asiasta on tästäkin näkökulmasta jo puhuttu, mutta ensinnäkin on ihan erinomaisen tärkeää, että me teemme parhaamme suojellaksemme Tenojoen lohikantaa ja teemme parhaamme sen eteen, että lohikanta saataisiin jälleen nousuun. Siitä ei kahta sanaa.

Mutta kun on kuullut ja kuunnellut erilaisia asiantuntijoita tästä aika moniulotteisesta ja vivahteikkaasta ongelmasta, niin herää sellaisia kysymyksiä, joihin toivoisi oikeusministerin mieltävän vastauksia, kun jatkoa käsitellään — muun muassa siitä, kuka on paikallinen saamelainen ja kuka ei. Riittääkö siihen vain sukuperintö sieltä kotiseudulta, voiko asua jossain muualla, vai pitääkö olla verokirjat tietyissä kunnissa vai ei? Eli oikeastaan yksikään virkamies ei ole osannut vastata siihen kysymykseen, kuka saa loppuviimein pistää onkensa veteen ja kuka ei. Kuka on paikallinen saamelainen, kuka ei? Onko vähempiarvoista se, että on omistusta sillä alueella mutta ei ole saamelainen? Vai onko oikea saamelainen vain sellainen, joka myös identiteetiltään kokee olevansa saamelainen, koska paikallisia saamelaisia on heitäkin, jotka eivät kuitenkaan tunne olevansa saamelaisia. Eli kuka vetää sen rajan ja miten tätä lainsäädäntöä voitaisiin selkiyttää, jotta kaikilla olisi pelisäännöt selvillä? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

16.05 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! En halua onnitella tästä problematiikasta myöskään oikeusministeriä. Siinä varmasti voi mennä muutama viikko ja kuukausikin, että sellaiseen lopputulemaan pääsee, että se kaikkia tyydyttää. Mutta kun kysymyksessä on kuitenkin näin... Haluan yksinkertaistaa tätä hallituksen esitystä nyt tässä tilanteessa: eli kun Suomi teki omat mahdollisuutensa, että voidaan rajoitetusti kalastaa, niin se ei norjalaisille käynyt, kun se oli lausuntokierroksella Norjan puolella, joten tultiin siihen johtopäätökseen, että koska se ei norjalaisille käynyt, niin olemme nyt tässä tilanteessa,

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

että kalastuskielto tulee hallituksen esityksestä voimaan. Siitä me nyt päätämme. Se kaikki muu on sitten vielä sen jälkeistä.

En tiedä sitten, minkälainen pyykki se onkaan, mutta joka tapauksessa todella haasteellinen problematiikka, mitä tulee sitten siihen, että ”kuka, mikä, asuinpaikalla”, eikä tämä paikkakuntalainen saamelainen -termi nyt sitten ainakaan helpota tätä pohdiskelua, että mitä sitten oikein tapahtuu. Nyt kuitenkin on alueilla niin Pohjois-Norjassa ja myös Suomen alueilla annettu paikkakuntalaisille tiettyjä erioikeuksia, eikä sitä olla rajattu vain saamelaisiin, vaan paikkakunnalla asuviin, jotka ovat tammikuun ensimmäinen päivä olleet kirjoilla ja joilla on sitten erinäköisiä oikeuksia myös kalastukseen.

Mutta nyt olemme tekemässä päätöstä siitä, että kalastuskielto astuu voimaan, koska valtiosopimuksen käsittelyssä emme ole olleet yksimielisiä siitä Suomen näkemyksestä, että rajoitettuja kalastusoikeuksia olisimme voineet mahdollistaa. Ja se kaikki muu on sitten tavallaan niin kun mehukasta keskustelua, mutta tässä kohtaa turhaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

16.07 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itse en koe kyllä turhana missään nimesä tätä keskustelua, koska täällä on oikeusministeri paikalla, ja itse asiassa se, että tämä lakiesitys on hallituksen toimesta annettu eduskunnalle, ei ollut mikään itsestäänselvyys, koska tämä asia, johon liittyy monia perusoikeuksia, oli menossa asetuksena, ja jos lausuntoja katselee, mitä tästä on annettu, niin nyt sen takia kun oikeuskansleri on puuttunut tähän asiaan, hallitus on antanut esityksen. Joskus kyllä arvostelen oikeutta ja voin tehdä sen julkisestikin, mutta kyllä nyt tässä tapauksessa täytyy antaa oikeuskanslerille kiitos, että nyt on kerrankin puututtu juridisesti oikein, että tämä on sen verran tärkeä asia, että eduskunnan pitää tästä käydä keskustelua ja pystyä arvioimaan, mitä tässä on tapahtunut.

”Paikallinen saamelainen” minulle kertoo juuri sen, mitä ainakin itse käsitan oikeudenmukaisena, eli paikallinen saamelainen, joka asuu Tenojokilaaksossa ja elää tällä hetkellä siinä jokikulttuurissa ympäri vuoden ja on ikään kuin harjoittamassa sitä kulttuuria silloin kun joki on auki ja toivottavasti siellä on kaloja, hän on se, jolla on saamelaisuuden perusteella oikeus kalastaa. Mutta sitten minun oikeudenmukaisuuteni loppuu siihen, että joku asuu Tukholmassa tai Pariisissa ja tulee sieltä saamelaisuuden perusteella, pistää auton takakonttiin verkot ja alkaa verkoilla kalastelemaan sitä vähäistäkin lohimäärää, jota pitäisi ikään kuin riittää saamelaiskulttuurin ja matkailukulttuurin edistämiseksi. Siinä en kyllä suoraan, arvoisat kollegat, näe minkäänäköistä järkeä. Joku voi sitä ajaa jonkun etnisyyden tai muun syyn perusteella, mutta minä olisin sitä mieltä, että paikalliset saamelaiset, jotka oikeasti harjoittavat sitä kulttuuria ja asuvat ympäri vuoden siellä, ovat oikeutettuja harjoittamaan sitä saamelaiskulttuuria. Toinen, mikä minun oikeudentajuuni menee, on se, että paikalliset, joille siitä kalastusoikeudesta on asumisen ja siellä olemisen perusteella syntynyt ikään kuin omaisuuden suojaan verrattava oikeus, saavat kalastaa.

Itse asiassa pidän tässä saamelaisten puolta ja pidän myös paikkakunnalla asuvien puolta, että he saavat kalastaa, mutta sitten mitä tulee kiinteistörekisteriin merkittyjen kalastusoikeuksien näkökulmasta niiden omistajien etujen puolustamiseen, niin teen kyllä senkin. Itse asiassa näillä puheenvuoroilla tässä eduskunnassa ja oikeusministerin läsnäollessa korostan sitä, että pitää ajaa saamelaisten etua ja pitää ajaa paikallisten ihmisten etua mutta pitää ajaa myös niitten ihmisten etuja, jotka ovat ostaneet sieltä kiinteistöjä, joiden kiinteistörekisteriin on merkitty oikeus yhteisiin kalavesiin. Silloin me ajamme kaikkien ryhmien

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

etua. Suoraan sanoen minulle on pikkusen käsittämätöntä, miksi tästä pitää jatkuvasti tappella, niin että aina pitäisi ottaa toiselta vähän pois. Eihän mitään kulttuuria voi niin edistää eikä kehittää, että otetaan toiselta omaisuutta pois — se on vastoin kaikkia kansainvälisiä sopimuksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 42/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Keskustelu

16.11 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän esityksen johdosta tulinkin nyt tänne saliin, ja tämä edellinen keskustelu oli maa- ja metsätalousministeri Jari Lepän esitys, sanottakoon se nyt ääneen. Eri asia on se, että saamelaiskäräjälaki on valmistelussa oikeusministeriössä, ja toivon, että siinä löydämme myös hallituksen sisällä kohta yhteisymmärryksen siitä, miten sen kanssa edetään. — Mutta nyt tähän esitykseen.

Arvoisa puhemies, värderade talman! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston toimintaan eli niin sanottua EPPO-lakia. Esitys perustuu EU:n asetukseen, jolla EPPO on perustettu.

I den här propositionen föreslås det att lagen om Finlands deltagande i Europeiska åklagarmyndighetens verksamhet, det vill säga den så kallade EPPO-lagen, ändras. Propositionen grundar sig på den EU-förordning genom vilken EPPO inrättats.

EPPO käynnisti toimintansa viime vuoden kesäkuussa. Sen tehtävänä on tutkia EU:n budjettiin kohdistuvia rikoksia. EPPO toimii kahdella tasolla. Sen keskusvirasto sijaitsee Luxemburgissa. Keskustasolla toimivat pääsyyttäjän lisäksi kustakin EPPOon osallistuvasta jäsenvaltiosta nimetyt Euroopan syyttäjät, Suomesta Harri Tiesmaa. Jäsenvaltiotasolla toimivat valtuutetut Euroopan syyttäjät. Viime kesänä suomalaisena valtuutettuna syyttäjänä aloitti valtionsyyttäjä Ritva Sahavirta.

Esityksessä EPPO-lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että valtuutetun syyttäjän sosiaaliturvaetuudet, kuten esimerkiksi eläkekattuma ja palkasta perittävät sosiaaliturva-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

maksut, täyttäsivät EPPOsta annetun asetuksen mukaiset vaatimukset ja vastaisivat kansallisen syyttäjän etuuksia ja maksuja.

I den här propositionen föreslås att det till EPPO-lagen fogas en bestämmelse om att de socialförsäkringsförmåner, som till exempel intjänade pensioner och socialförsäkringsavgifter, som dras av från lönen uppfyller kraven i förordningen om EPPO och motsvarar förmånerna och avgifterna för nationella åklagare, det vill säga det är en mycket teknisk proposition.

Esitys on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, ja valmistelun aikana on kuultu muun muassa Kevaa ja Verohallintoa. Esitykselle on lausuntokierroksella saatu laaja tuki. Muun muassa Syyttäjähdistys kannattaa esitystä.

Lopuksi totean, että myös EPPO-lakia käsitelleet valiokunnat, laki- ja hallintovaliokunta, ovat pitäneet tärkeänä arvioida erikseen sitä, miten valtuutettujen syyttäjien sosiaaliturva järjestetään. Myös tämän takia tämä lakiehdotus on tärkeä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

16.14 **Sari Essayah kd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaankin tämä EPPO työskentelee EU-budjettiin kohdistuvien rikosten tutkimisessa, ja siinä mielessä tietenkin tämä on varmaankin aivan perusteltua. Ajattelin vain, että kun meillä on olemassa kansallinen lainsäädäntö, millä tavalla sosiaaliturvaetuudet järjestetään, niin se jo itsessään olisi takaamassa sen, että niiden henkilöiden, jotka työskentelevät täällä, sosiaaliturvaetuuksien taso määritellään samalla tavalla, mutta ilmeisesti tässä on sitten kuitenkin tarpeellista ihan erillisellä lainsäädännöllä määritellä nimenomaisesti tämä, että heitä kohdellaan tässä asiassa yhdenvertaisesti, ja siinä mielessä tämä sitten varmasti on aivan tarpeellinen laki siltä osin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 225/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 3/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Pekonen.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Keskustelu

16.15 Aino-Kaisa Pekonen vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja kolmen muun lain muuttamista asiakastietojen käsittelyä koskevan sääntelyn uudistamiseksi ja uusien työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönottamiseksi. Uudet tietojärjestelmäpalvelut korvaavat nykyisin käytössä olevan työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden, jonka käyttöikä on päättymässä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja kannattaa siinä esitettyjä tavoitteita. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muutamin muutoksin ja huomioin.

Uuteen palvelualustaan liittyy uusi työnhakuprofiilin laatimis- ja julkaisumahdollisuus sekä näiden työnhakuprofiilien tietovaranto. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että työnhakuprofiilin laatiminen ei ole edellytys työnhaun käynnistymiselle tai muutoinkaan TE-palveluissa asioimiselle, eikä sillä ole vaikutusta asiakkaalle tarjottavaan palveluun. Valiokunta toteaa, että uuden palvelualustan saavutettavuudessa tulee ottaa huomioon muun muassa eri kieliversiot ja sopivuus maahanmuuttajille sekä se, että palvelualusta vastaa erilaisiin alakohdaisiin tarpeisiin.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on syytä varmistua henkilötietojen käsittelyn sääntelyn sisällöllisestä yhteensopivuudesta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa ehdotettujen säännösten vastaavan voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:n 2 momenttia, jota nykyisin sovelletaan myös monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin mainitun luvun 1 §:n 1 momentin nojalla. Tämän säännöksen yhteensopivuutta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa on arvioitu hallituksen esityksessä 12/2020. Lisäksi perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että uuden palvelualustan käytön valvontaan liittyvä sääntely ei hallituksen esityksessä vaikuta ongelmattomalta perustuslain 2 §:n 3 momentissa julkisen vallan lakisidonnaisuudesta säädetyn kannalta. Tämän johdosta työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää tarkennuksia momenttiin, jossa käsitellään uuden palvelualustan käyttöehtoja. Lisäksi valiokunta esittää eräitä lakitekniisiä tarkistuksia.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useampi taho toi esiin huolen järjestelmäkokonaisuuden ensimmäisen vaiheen käyttöönoton ajoittumisesta samaan ajankohtaan uuden työvoimapalvelumallin käynnistymisen kanssa. Lisäksi esiin nousi huoli riittävästä resursseista uuden asiakastietojärjestelmän vaiheistetun käyttöönoton kouluttamiseen, jotta asiakkailla ei aiheudu tarpeettomia viivästyksiä taikka suoranaisia virheitä heidän asioidensa käsittelyssä. Käytännön viranomaistyön kannalta koulutusta vaativat myös erilaiset tiedolla johtamisen, tilastoinnin ja palveluhankintojen tarpeet. Kuntien osalta korostuu erityisesti riittävän ja oikea-aikaisen tuen tarve KEHA-keskukselta muutoksessa ja uuden järjestelmän käyttöönotossa.

Valiokunta pitää tärkeänä kiinnittää huomiota edellä mainittuihin seikkoihin ja korostaa tarvetta varmistaa asiakastietojärjestelmän käyttöönoton kannalta riittävät resurssit, riittävän ja oikea-aikaisen viestinnän ja perehdytyksen toteuttamisen sekä henkilöstön jaksamisesta huolehtimisen erityisesti siirtymävaiheen aikana.

Arvoisa puhemies! Mietintöön jätettiin vastalause.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Nurminen.

16.20 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä on hyvä hallituksen esitys, ja valiokunnan mietintö on hyvä. Meillä on paljon tapahtuu tällä hetkellä työvoimapalveluitten puolella. Meillä on tämä pohjoismainen malli, meillä on kuntakokeilu ja aktiivisen työnhaun malli — paljon erilaisia toimintoja ja toimintaa, jolla työllisyysastetta pyritään nostamaan ja saamaan ihmisiä löytämään työtä. Sen takia on hyvä, että nimenomaan näihin tietojärjestelmien sujuvuuteen sekä vastuu- ja henkilötietoihin liittyviä kysymyksiä saadaan täsmennettyä ja saadaan nämä järjestelmät toimimaan keskenään paremmin. Sen takia tämä on hyvä, ja tämä tukee tätä kokonaisuutta, jolla näitä työvoimapalveluita parannetaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

16.20 Markku Eestilä kok: Arvoisa puheenjohtaja! Tämä laki on varmaan hyvä, mutta tässä tilanteessa, kun tämmöinen laki on eduskunnassa, niin ihan näitten tietojen käsittelyyn varmaan on nämä järjestelmät ja käsittelet ja muut eli tekniset jutut, mutta sitten mitä tulee työllistämiseen ja tiedon liikkumiseen ja tietosuojaan ja kaikkeen tämmöiseen, niin niistä minä nyt vähän täällä esitän kysymyksen kollegoille, jotka ovat ehkä paremmin perillä näistä asioista.

Kun aikanaan 2017 siirrettiin toimeentulotuen perusosan maksattaminen Kelalle, niin silloin tapahtui juuri se, mikä silloinkin aiheutti tässä salissa aika paljon puhetta: että sieltä Kelalta ei tule automaattisesti tietoa kunnan sosiaaliviranomaisille silloin, kun nuori saa toimeentulotukea, joten nämä viranomaiset eivät voi silloin ryhtyä sosiaalihuollon edellyttämiin toimenpiteisiin näitten nuorten kohdalla, joilla se olisi juuri siinä ajassa tarpeellista, vaan sitten vasta tulee Kelalta ilmoitus, kun tulee jonkunmoisia sanktioita, karenssi tai muita toimenpiteitä ja se tulee aivan liian myöhään kuntaan, koska se nuori voi olla missä sattuu. Tämmöisiä meidän tietojärjestelmän ja tietojen kulkuun liittyviä ongelmia eduskunnan pitäisi rekisteröidä ja niihin puuttua. Tilannehan oli silloin se, että sosiaaliviranomaiset ja sosiaalityöntekijät pyörittivät käsiään eivätkä tienneet, mitä näille nuorille kuuluu, niin me ei saatu kiinni sitä, koska oli eri viranomainen eli Kela.

No en tiedä, kuinka paljon paranee nyt, kun kunnissa oli näitä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöitä ja nyt he siirtyivät hyvinvointialueen työntekijöiksi. Kunnilla kuitenkin edelleen on terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuu — kunnilla on hyvinvoinnin ja edistämisen vastuu — mutta ne eivät enää tiedä hölkäsen pöläystä siitä, mitä Kela tekee ja mitä sanktiota on tullut nuorille, milloin pitäisi ottaa niskasta kiinni, ja nekin työntekijät ovat siirtyneet sinne jonnekin maakuntaan. Eli kyllä tämä aika monimutkainen suoraan sanoen on.

Kun on nuorten syrjäytymisestä kyse, niin minä toivoisin, että eduskunnassa käytäisiin täällä salissakin keskustelua, mitä tälle jutulle pitäisi tehdä. Siellä on nyt jo kolme toimijaa: kuka oikeasti johtaa, kuka koordinoi ja miten eri ministeriöstä tulevia rahavirtoja sitten arvioidaan, että ne varmasti menevät nuorten syrjäytymisen estämiseksi ja niistä nuorista saadaan heti koppi. Tämä byrokratia nyt jauhaa aika paljon, ja me olemme itse kukin täällä olleet tekemässä näitä uudistuksia, mutta nyt pitää ruveta miettimään, että onkohan nämä mennyt ihan kohdalleen ja mitä pitäisi tehdä, jotta tieto liikkuu välittömästi sosiaalityöntekijöille nuorista, joilla on vähän vaikeuksia. Ei heitä pidä syyllistää, mutta nyt tässä

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

on iso riski olemassa, että kuukaudet kuluvat ja nuoret sitten tekevät mitä tekevät, ja mitä pitemmälle tämä niin kuin väärä käyttäytyminen nuorilla pääsee, sen hankalammaksi se tulee sitten oikeille raiteille palauttaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

16.23 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! En kykene nyt aivan kyllä niin kuin kommentoimaan sillä lailla, mutta täytyy sanoa, että edustaja Eestilä tarttui juuri siihen oikeaan asiaan, mikä meillä on näitten järjestelmien yhdistämisessä. Meillä yksilönsuoja ja identiteettiturva on erittäin hyvä, ja niin pitää ollakin, mutta jossain kohtaa meillä etuuk-sien antamisessa ja sitten huolehtimisessa siitä, että ei voi nostaa tavallaan väärin perustein etuisuuksia, tämä viranomaisyhteistyö pitäisi jotenkin pystyä järjestelemään. Nyt näissä Kelankin päätöksissä, mitä tämän uudistamisen jälkeen tuli, moni putosi pois niistä järjes-telmistä, kun Kelalta tuli hylkäävä päätös. He putosivat sieltä pois, ja osa ihmisistä ei ollut osaavia hakemaan korjausta siihen, niin että he saisivat sen, mikä heille kuuluu. Tässä aina kun näitä järjestelmiä muutetaan, se ennakointi pitäisi tehdä ehkä ennen lainsäädäntöä, ja järjestelmien pitäisi olla ehkä paremmin hallussa ennen kuin laki määrittelee, miten tulee tehdä.

Joka tapauksessa näen, että tässä työvoimapalveluiden osalta on hirvittävän tärkeää, että järjestelmäuudistuksia tehdään niin, että me mahdollistetaan mahdollisuuksien mukaan parhaalla tavalla ihmisten työllistyminen ja se, että työnantajat ja töitä hakevat ihmiset voi-vat kohtaantua näitten järjestelmien puitteissa mahdollisimman tehokkaasti. Se on kaik-kein tärkeintä, ja siksi en osaa arvostella tätä hanketta siltä osin, koska hyvää tällä tarkoi-tetaan ja se kuitenkin mahdollistaa, jos se on toimiva, sen kohtaannon, ehkä kohtaanto-ongelman sivuuttamisen ja mahdollisimman nopean työllistymisen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pekonen.

16.26 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Ehkä täytyy todeta, että tämä esitys on kohtalaisen tekninen. Tässähän tosiaan uudistetaan tätä tietojärjestelmäpalvelua, jonka käyttöikä on tullut tiensä päähän ja joka on vanhentunut. Vaikka itse pidän todella tärkeä-nä meidän tietosuojaa-asiaa ja sitä, että ollaan tarkkoina siitä, mitä tietoja meistä kirjataan ja rekisteröidään minnekin, niin tämä edustaja Eestilän puheenvuoro oli varsin aiheellinen, ja siihen on syytä kiinnittää huomiota. On ihan totta, että kun me tehdään uudistuksia ja muu-tetaan järjestelmiä myöskin lainsäädännön tasolla, on tärkeätä, että kiinnitetään huomiota siihen, että tieto liikkuu, niin että nimenomaan ei pääsisi syntymään sellaisia tilanteita, että ihmisten, joiden hyvää ikään kuin halutaan — kaikki viranomaiset haluavat näiden ihmis-ten hyvää —, tiedot eivät kulje ja syntyy tällaisia tilanteita, joissa sitten saattaa tulla sank-tioita siitä syystä, että tieto vain ei ole kulkenut järjestelmässä tarkasti. Kiitän edustaja Ees-tilää tästä hyvästä puheenvuorosta ja huomiosta, johon on syytä kiinnittää huomiota kai-kessa meidän päätöksenteossa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

16.27 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Vielä jatkan tätä keskustelua, koska tämä nuorten syrjäytyminen oikeasti kiinnostaa minua. Tarkastusvaliokunnassa tämä oli esillä,

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

ja sieltä lueskelinkin näitä asioita, niin luenpahan vielä meidän kaikkien tiedoksi, kun en usko, että kaikki kansanedustajat kaikkia asiakirjoja tässä eduskunnassa kerkiävät lukemaan.

Nuorisobarometri 2020 -tulosten perusteella TE-toimistoissa asioiden nuorten kokemukset ovat suhteellisen kielteisiä verrattuna muihin palveluihin. Verrattain moni nuori kokee, että häntä ei ole autettu eikä asioita ole selitetty hänelle ymmärrettävästi. TE-toimistojen asiakkaina olleet nuoret antavat myös suhteellisen heikon kuvan siitä, miten hyvin he ovat voineet osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja miten henkilökunta on heitä kohdellut. Tämä on huolestuttavaa, kun otetaan huomioon, että perusturvan varaan joutuneiden ensimmäinen kohtaaminen palvelujärjestelmässä on merkittävä. Tämän kohtaamisen perusteella tehdyt päätökset ja lausunnot määrittävät myös myöhempiä päätöksiä.

Tämä on nuorten itsensä kertomaa. Minun mielestäni on täysin oikein, että me emme suinkaan lähde moittimaan TE-toimiston työntekijöitä vaan oikeasti tuomme tässä salissa esille, mitä nuoret itse ovat mieltä, koska ainahan kaikessa liiketoiminnassa ja muussa pitää kuunnella asiakkaita, miten asiakkaat kokevat. Vaikka se työ olisi kuinka hyvin tehty, mutta jos asiakkaat kokevat sen syystä tai toisesta negatiivisesti, niin täytyyhän meidän täällä eduskunnassa kuitenkin sitten käyttää puheenvuoroja, että mistähän tämä mahtaa johtua ja mitä tälle voi tehdä, että me saamme asiaan parannuksen. Nimittäin se on todella vakava juttu, jos nuoret hakevat apua ja he kokevat ikään kuin masentavaksi sen asioimisen, että heitä ei ole kuultu tai heitä ei ole ihmisenä ikään kuin kohdattu riittävän hyvin. Minun mielestäni se saattaa johtaa sitten, että he eivät mielellään asioi koko järjestelmän kanssa enää.

Mutta tällaisenkin puheenvuoron jälkeen on todella korostettava sitä, että tarkoitus ei ole missään nimessä moittia näitä työntekijöitä, jotka ovat tehneet tätä työtä, koska siellä saattaa olla monia sellaisia syitä — joko ylikuormitusta tai muuta kiirettä — että se työ muuttuu pakkosyötyksi, jolloin siitä häviää se inhimillinen ote, eli eiväthän nämä ihan yksinkertaisia asioita ole.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

16.29 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua. Kuuntelin tuolta eetterin kautta, mutta sitten tulin tänne ihan siitä syystä, kun haluan tuoda esille sen, mitä olen itse tässä nyt pohtinut.

Edustaja Pekonen käytti hyvän puheenvuoron juuri siitä, että tämä on nyt tekninen juttu ja niiden tietojen pitää kulkea kuitenkin ja tämä on sillä tavalla teknistä, mutta onhan se tosi tärkeää, että ne tiedot kulkevat. Olen katsonut nyt huolestuneena vähän sitä tilannetta, joka meidän pitäisi varmaan kyllä huolehtia parhaan kykymme mukaan. Katson tätä sivistysvaliokunnan puheenjohtajan näkökulmasta, kun mietin nuorten syrjäytymistä ja sitä kehitystä, mikä Suomessa on tällä hetkellä. Kun se työ on kuitenkin parasta sosiaaliturvaa, niin kaikki työikäiset olisi hyvä saada työhön, koska se työ tuo myöskin sitä sellaista — se on tärkeää ihmiselle, ei ainoastaan taloudellisen pärjäämisen kannalta, vaan työ on yleensä ihmiselle tärkeää ja tekee hyvää.

No, tällä hetkellä meillä on hyvinvointialueet tulossa ja sitten toisaalta meidän työllisyystoimemme siirtyvät sinne kuntiin, eli nyt ne vaihtavatkin paikkaa. Otetaanpa esimerkiksi kuntouttava työtoiminta, joka on aikaisemmin ollut siellä kunnissa ja nyt se siirtyy

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

sinne alueelle, ja sitten taas nämä työllistymisen tukemiset, kuka niitä tarvitsee, siirtyvät sinne kuntiin. Edustaja Kiljunen, jonka kanssa ollaan tästä paljon puhuttu vuosien aikana, kun aikoinansa oltiin työ- ja tasa-arvovaliokunnassa yhdessä ja nyt ollaan sivistysvaliokunnassa, me tiedämme sen, että hyvinvointialue, ja edustaja Kiljunen, joka on myöskin hyvinvointialueen johdossa tällä hetkellä, tietää, että nyt on kyllä tosi tärkeä paikka. Ja katsen myöskin edustaja Pekosta, jolla on kokemusta myöskin sosiaali- ja terveydenhuollon pitkältä juoksulta: nyt kannattaa työ- ja tasa-arvovaliokunnan ottaa tästä vähän niin kuin omana asianaan koppi, että miten ne tiedot liikkuvat ja miten heitä oikeasti saadaan autetuksi, kun se pahoinvointi näillä nuorilla on valtava. He tarvitsevat sen hyvinvointialueen tukea, mutta sitten se heidän työllistämisensä tapahtuu kuitenkin siellä kunnissa, ja pelkään, että tässä tapahtuu tällaisia kuiluja, joissa se tieto ei kulje. On hyvä, että näitä tietojärjestelmiä ja näitä tiedonsaantioikeuksia ynnä muita nyt selvitetään ja niin edelleen, mutta kaikkein tärkeintä on yhteistyö, moniammatillinen yhteistyö, niiden kahden järjestelmän välillä, ja sitä ei mikään tietojärjestelmä kyllä sitten auta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

16.32 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä on ollut erittäin hyvä keskustelu. Olen mielenkiinnolla kuunnellut tätä, ja täytyy sanoa, että muistan erittäin hyvin, kun toimeentulotuki eriytettiin kahteen eri organisaatioon. Itse, voisiko sanoa, koin sen erittäin vastenmielisenä, koska itse olin kehittämässä sitä aikoinaan Etelä-Karjalassa ja vastasin meidän kokeilusta, jossa toimeentulotukea eriytettiin Kelaan ja sosiaalitoimeen, ja totesimme, että siinä oli monia puutteita, joiden takia pelkäsin, että ne ongelmat tulevat sitten käytäntöön tämän ison organisaatiouudistuksen myötä, ja näinhän tässä on käynyt. Eestilä puhui tästä — ja tässä eri puheenvuoroja siitä käytetty — että näin on juuri tullut tapahtumaan.

Tämän seurauksenahan Kela sitten lähti rakentamaan yhteistyötä kuntiin, eri sosiaalitoimistoihin, ja näitä monialaisia keskuksia tai yhteisöpaikkoja kehitettiin. Mutta nyt kun ollaan menty eteenpäin, niin entistä enemmän ihmiset hakevat palvelunsa netistä, ja silloin tulevat esille nämä kysymykset, mitä täällä on käyty läpi. Me emme kohtaa enää asiakkaita samalla lailla, vaan me kohtaamme ihmiset netin kautta, ja sitten käytännössä se tiedonvaihto, jota näissä yhteistoimintapisteissä olisi voitu toteuttaa — toisella puolella olisi Kelan viranomaisen, joka sitten siirtääkin asiakkaan, vaikka nuoren, kädestä pitäen sinne sosiaalityöntekijälle — ei ole tämän päivän toimintamalli, koska nämä nuoret eivät enää asioi Kelan toimistossa tai sosiaalitoimistossa vaan he asioivat siellä netin päässä, ja silloin tällainen luontainen yhteinen tekeminen vaikeutuu entisestään. Tässä yhteydessä, niin kuin täällä on puhuttu, kun tämä tiedonkulku ei toimi ja kun toisaalta me emme pääse kokonaisvaltaisesti samalla lailla tukemaan näitä nuoria, niin tässä syntyy monia ongelmia, joittenka kamppailminen on erittäin vaikeaa.

Nythän meillä on tulossa toimeentulotukeen liittyvä lainsäädäntöuudistus eduskuntaan, mutta minun täytyy todeta, että ainakaan omalta osaltani en ole ollut kauhean tyytyväinen siihen lakiesitykseen, joka sieltä tulee. Meillä olisi ollut nyt suuret mahdollisuudet, kun meille syntyi hyvinvointialueet, siihen, että me olisimme tässä yhteydessä tiivistäneet Kelan sekä näitten hyvinvointialueitten yhteistyötä ja mahdollistaneet esimerkiksi perustoimeentulotuen hakemisen sieltä hyvinvointialueelta juuri näitten kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten osalta, eli he olisivat voineet hakea palvelunsa sieltä. Ja sit-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

ten tarvittaessa, jos ihminen kokee, että on esimerkiksi asumistuessa sen pienen toimeentulotuen määrärahan puute, ihmisellä olisi valinnan mahdollisuus hakea se mahdollinen puuttuva raha Kelan kautta eikä tarvitsisi asioida hyvinvointialueella. Tämä edellyttäisi meidän järjestelmien yhteensovittamista ja tekemistä, mutta tämäntyyppiseen toimintaan ei valitettavasti lähdetty. Sen takia minun täytyy todeta, että toimeentulotukilainsäädäntö ei ole asiakaslähtöinen vaan sitä kehitetään ja toteutetaan koko ajan organisaatio edellä, mikä ei millään tavalla palvele meidän kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia ihmisiä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

16.36 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Todella on juuri näin niin kuin tässä edustaja Kiljunen edellä totesi, että tuossa sosiaaliturvakomiteassa kun olen istunut, joka tätä sosiaaliturvaa pyrkii uudistamaan, niin kyllähän tämä asia toimeentulotuesta on juuri tullut esille ja se, että meillä ne ihmiset, jotka kaikkein eniten tarvitsisivat niitä palveluita ja sitä tukea, eivät sitä sitten saa, vaan todellakin automaattisesti tilille tulee sitten tämä toimeentulotuki, rahasumma, jonka käyttö saattaa tällä asiakkaalla olla jopa häntä itseänsä vahingoittavaa, muun muassa päihdeongelmaisten kohdalla. Siinä mielessä se tuki ja se ihmisten kohtaaminen, minkä pitäisi liittyä näihin asioihin aivan niin kuin automaattisesti, jää tällä hetkellä meidän järjestelmässämme toteutumatta.

Arvoisa puhemies! Tässä kun katsoin tähän hallituksen esitykseen liittyvää ja valiokunnan mietintöön liittyvää kokoomuksen vastalauseita, niin kyllä vaikuttaa siltä, että sen puolesta varmaan tarvitsee huomenna äänestää, koska kyllä on todellakin näin, että jos palveluntuottajan osalta tämä tiedonsaantioikeus on sillä tavalla rajattu, että ei pysty auttamaan sitä palvelun kohteena olevaa henkilöä, niin jotakin kummallistahan tässä järjestelmässä on. Tällaisia tietoja tuolta kunnista on kaikunut jo aikaisemminkin, että kun on haluttu järjestää työttömille esimerkiksi erilaisia tapaamisia, erilaisia yritysten ja työttömien yhteisiä messuja tai vastaavia, niin ei pystytä tietosuojasyistä edes saamaan näille ihmisille tietoa, että tällaista ollaan järjestämässä. Kyllähän silloin täytyy sanoa, että silloin tämä järjestelmä toimii näitten ihmisten etua vastaan, ja sen takia olisi äärimmäisen tärkeää, että tällaisista hallinnonalojen siiloista päästäisiin eroon.

Mutta täällä myöskin edustaja Risikko nosti esille tämän, joka nyt hyvinvointialueitten käynnistymisvaiheessa on noussut ihan oikeaksi ongelmaksi, eli sen, että meillä tämä kuntoutuva työtoiminta nuorten osalta edelleenkin jää kuntiin nuorisotoimen alaisuuteen, mutta sitten taas sosiaalitoimen puolelta siirtyy aikuisten puolelta hyvinvointialueelle, ja meillä on paljon pieniä kuntia, joissa kuntoutuavassa työtoiminnassa on voinut olla yksi ainoa ihminen tekemässä sitä työntekijänä, ja hänen työaikansa on jaettu sitten, ja nyt kunnissa tullaan jopa siihen tilanteeseen, että ei välttämättä pystytä enää jatkamaan sitä nuorten puolella olevaa kuntoutuva työtoimintaa, koska yksinkertaisesti määrärahat eivät riitä, vaikka tähän asti on pystytty näitä asioita sopivasti lomittain työajan suhteen järjestämään. Kyllä tämä on tullut monella pienellä kunnalla yllätyksenä, että joudutaan tällä tavalla henkilöittäin kohdalta hyvin tarkasti katsomaan, että onko tämä nyt sosiaalipuolen vain nuorisopuolen työaikaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Vielä Eestilä.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

16.39 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Vielä käytän puheenvuoron, koska edustaja Kiljunen ja edustaja Essayah pitivät minun mielestäni erinomaiset puheenvuorot. Ja vaikka nämä organisaatiot nyt ovat eri — on kunnan työntekijöitä ja sitten on hyvinvointialueen työntekijöitä — niin kaikkein tärkeintä olisi juuri tämä, että nämä esimerkiksi työskentelisivät jossakin kunnassa saman katon alla, ja sitten me oikeasti puututtaisiin — ja varmaan sitten valiokunta on se paikka, missä pitää puuttua — siihen, miten tämä tieto kulkee sitten, ja pikkusen sitä kynnystä lähdetäisiin alaspäin viemään, että tieto kulkee eri organisaatioitten välillä.

Jos me ajatellaan yhteiskunnan kokonaisuutta esimerkiksi nuorten syrjäytymisessä, että saadaan nopeasti nämä ongelmat kiinni ja mahdollisesti autettua nuoria elämän alkuun ja jopa työhön tai opiskelemaan, niin kyllähän sen pitäisi olla prioriteetti eli yhteiskunnan kokonaisuus, eikä niin, että tietosuoja on viritetty niin korkealle, että me emme pysty oikeasti enää yksilöä auttamaan. Eli edustaja Essayahin puhe oli tässä mielessä hyvä. Vaikka ne ovat eri organisaatioita, niin pyrittäisiin siihen, että ne toimivat asiakokonaisuuden suhteen saman katon alla ja sitten pannaan kynnystä matalalle, että tieto kulkee nopeasti. Se nopeus on juuri näissä tekijöissä, kun nuoret ahdistuvat ja syrjäytyvät ja tulee kaikenlaista ongelmia. Nyt nähdään, että kun menee puoli vuotta, että pääsee terapiaan, niin että eihän se mitään auttamista enää ole. Kyllä tässä on monenlaiset ongelmat, mutta tärkeätä on, että eduskunnan täysistunnoissa näistä käydään keskustelua, että edustajat ovat kiinnittäneet huomiota näihin ongelmiin.

Sekin vielä täytyy kyllä sanoa, että itsellenikin on monta kertaa tullut mieleen, että kyllä nyt tehdään organisaatio edellä vähän kaikkea lainsäädäntöä, ja se tulee otettua huomioon. Mutta se kokonaisuus, kuka sitä johtaa ja miten asiakkaan käy, jää vähän niin kuin vähemmälle. Ja sen pitäisi olla juuri toisinpäin, että asiakas edellä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 10/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 12/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 3/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 3/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Nurminen.

Keskustelu

16.41 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Tässä valiokunta kävi pitkän kuulemisen, ja tämähän perustuu pitkälti tämän meidän sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistamisen toimeenpanossa ilmenneiden täsmentämistarpeiden muuttamiseen. Täällä on pal-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

jon teknisluontoisia muutoksia liittyen tukipalveluihin, ympäristöterveydenhuoltoon ja ensihoidon tehtäviin.

Nostaisin ehkä semmoisen konkreettisen ja ehkä isoimman asian, josta valiokunta kävi aika pitkään keskustelua, tämän lääkärihelikopteriasian, joka oli myös paljon julkisuudessa. Tällä hetkellä tämä tukikohtien sijaintia koskeva päätöksenteko on mennyt valtioneuvostoon, ja tässä oli epäselvää tulkintaa siitä, onko se valtioneuvosto, onko se Finnhems, onko se itse hyvinvointialue, kuka on se, joka päättää jatkossa, mihinkä nämä tukikohdat sijoitetaan. Valiokunta pyysi kuitenkin tässä mietinnössään, että valtion ja hyvinvointialueiden välistä vastuunjakoa lääkärihelikoptereita koskevassa päätöksenteossa tulisi valiokunnan näkemyksen mukaan selkeyttää erillisellä lainvalmistelulla, ja ottaa tähän sitten vielä kantaa ja käy tätä keskustelua laajemmin.

Eli hyvin teknisluontoisia asioita, ja ehkä isoimpana vielä halusin nostaa tämän helikopteriasian, johon pyydetään vielä erillistä lainsäädäntöä tämän nykyisen tilan selkiyttämiseksi niin, että kaikilla osapuolilla on samanlainen tilannekuva asiasta. — Kiitoksia, puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

16.43 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Minä puolestani nostan esille tämän tukipalveluihin liittyvän siirtymäsäännöksen, joka tässä perussuomalaisten vastalauseessa on. Nythän tuolla alueilla näitten tukipalvelujen uudelleenjärjestäminen on edessä, ja siellä on ruokahuoltoa, siivousta, HR:ää, palkanlaskentaa, kirjanpitoa ja ict:tä, joissa nyt joudutaan sitten kuntien kohdalla määrittelemään, mikä osuus näistä tukipalveluista on näitä soteen liittyviä ja pelastuspuoleen liittyviä ja mikä osuus on sitten kuntiin jäävää. Täytyy sanoa, että ei oltaisi varmaan koskaan arvattu silloin kun näitä lakeja täällä eduskunnassa käsiteltiin, minkälainen mylläkki kunnissa syntyy näitten asioiden ympärillä, eikä tähän asiaan juurikaan kiinnitetty huomiota.

Nyt täytyy sanoa, että monissa kunnissa on jouduttu tämmöistä aivan kummallista kaksien kattiloitten dilemmaa miettimään, että millä tavalla todellakin jaetaan näitten kuntien keittiöitä ja sitä ruokahuoltoa, mitä siellä on järjestetty. Meillä on suuria kuntia, joissa saattaa olla useampia esimerkiksi koulukeittiöitä ja sote-keittiöitä, joissa voidaan sitten helposti sanoa, että no nämä siirtyvät nyt sitten sinne hyvinvointialueille ja ne työntekijät siirtyvät sinne hyvinvointialueille, jotka liittyvät sosiaali- ja terveydenhuollon ruokahuoltoon, ja sitten taas ovat ne, jotka jäävät sinne koulupuolelle. Mutta ajatellaan pientä kuntaa, jossa on se yksi ainut keskuskeittiö, josta on toimitettu sekä—että näitä ruokia, ja nyt kun sieltä siirtyvät nämä sote-ruuat pois, niin yhtäkkiä huomataankin, että eihän meillä olekaan sitten vaikka sen perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen ruokailussa niin paljon väkeä, että olisi taloudellisesti järkevää enää pyörittää kunnan omana tuotantona näitä keittiöitä. Sitteen tietysti hyvinvointialueen isommat in-house-yhtiöt, joita nyt sitten kilvan siellä on perustettu ja joita esimerkiksi sairaanhoitopiireiltä siirtyy, sitten tulevat näille markkinoille.

Täytyy sanoa, että esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueella kyllä tulee melkomaisia ruokasotia ja pettymyksiä pienissä kunnissa, jotka ovat investoineet hyviin keittiöihinsä ja joissa nyt joudutaan sitten toteamaan, että mahdollisuus ei olekaan tulevaisuudessa näitä keittiöitä enää siinä omassa kotikunnassa pyörittää. Sitteen esimerkiksi tuolla alueella on sellaisia kuntia kuin vaikkapa Kiuruvesi, joka on ollut hankinnoissaan ihan esimerkkinä täälläkin valiokunnissa — muistan, että Kiuruveden kaupunki tuli esittelemään, kuinka

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

pystytään hankintalaissa nimenomaisesti niitä oman alueen elintarviketuottajien tuotteita hyödyntämään — ja nyt sitten kun isoihin hankintayksikköihin ollaan siirtymässä, on epäselvää, pystytäänkö sitten vastaavalla tavalla varmistamaan, että sieltä omalta alueelta esimerkiksi elintarviketuotteet tuodaan sitten näihin julkisiin hankintoihin. Siinä mielessä täytyy sanoa... — Arvoisa puhemies, aika meinaa loppua, joten siirryn sinne. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Kiitoksia, arvoisa puhemies, siirryn vielä tälle puolelle. — Paitsi että tässä vastalauseessa nyt esitetään tätä vuoden jatkoaikaa, eli vuoden 24 loppuun saakka sen nykyisen jatkajan 23 sijasta, tässä olisi pitänyt myöskin yrittää vielä vaikuttaa näihin hankintarajoihin. Tosin nämä taitavat tulla sieltä EU:n kynnysarvoista. Elikkä nythän ongelma ei ole pelkästään tämä lyhyt siirtymäaika vaan myöskin se, että jos kunnilta edelleen hyvinvointialue haluaisi ostaa näitä palveluita, niin sen pitäisi jäädä silloin alle tämän EU:n kynnysarvon. Muistelen, että se oli pikkasen päälle 200 000 — äsken yritin tuossa googlata ja katsoa, ja taisi olla 215 000 nyt tämä oliko se tämän vuoden vai seuraavan vuoden hankinta-arvo, mutta kuitenkin se pyörii siinä 200 000:n pikkasen päälle — ja jos ajatellaan kuntaa, niin voi hyvin nähdä, että ihan muutamassa hetkessä, muutamien kuukausien sisällä, tuommoisen hankinta-arvo tulee sitten täyteen, eli ei tosiasiallisesti ole mahdollista jatkaa, koska tuo hankinta-arvo jää niin matalaksi. Sen tähden tässä sote-lakien, niin kuin voisi sanoa, kylkiäisenä on kunnat pakotettu ulkoistamaan tämä oma tuotantonsa tai lopettamaan oma ruokatuotantonsa ja siirtymään sitten näihin hyvinvointialueen in-house-yhtiöihin. Tämä myöskin tarkoittaa sitä, että joissakin kunnissa paikallisten pk-yritysten, jotka ovat olleet siellä sote-tuottajina, kanssa myöskin joudutaan siihen tilanteeseen, että näitä paikallisia yrityksiä ei olla enää sitten käyttämässä jatkossa.

Mielestäni olisi pitänyt arvioida näitten tukipalveluitten siirtymisen kohdalla, mikä vaikutus tällä on näitten alueitten elinvoimaan, pk-yritysten elinvoimaan alueilla, ja jos kaikki menee siihen, että meillä julkisomisteiset, julkisrahoitteiset in-house-yhtiöt tulevat suurina toimijoina sinne alueille ja vievät markkinat, niin eihän tämä näin voi mennä oikein. Esimerkiksi tuolla omallakin alueellani on jo mietitty sitä, että ict-palveluissa alkaa olla niin suuret toimijat, että niitten hinnoittelussa ei tarvitse juurikaan katsoa, mikä on hinta—laatu-suhde, eli pahimmillaan voi käydä niin, että me julkisilla verovaroilla ostamme kalliimpaa sieltä in-housesta kuin mitä meillä olisi tarjolla markkinoilta, mutta sitten kun tullaan isolla volyyymilla ja isolla julkisella rahalla siihen markkinaan ja sekoitetaan markkinaa, sieltä ne pienet toimijat häviävät kokonaan pois.

Arvoisa puhemies! Toivon, että kun näitä sote-lakeja ja soten korjaussarjoja varmaan monessakin puolueessa mietitään tulevalle eduskuntakaudelle, näihin tukipalveluihin kiinnittäisiin nyt se huomio, mikä niihin olisi pitänyt kiinnittää jo silloin kun näitä sote-lakeja ja tässä talossa oltiin hyväksymässä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

16.49 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tämä lainsäädäntöpaketti, mikä tänne nyt on tuotu ja mistä meillä on täällä nyt mietintö käsitteillä, oli kyllä tuiki tärkeä mutta aivan riittämätön. Olihan se ihan selvää jo siinä vaiheessa, kun laki viime kesänä hyväksyttiin, ja jo silloin tiedettiin, että korjaussarja pitää tehdä. No minä henkilökohtaisesti odotin kyllä vähän parempaa korjaussarjaa, sellaista, joka korjaa ihan oikeasti näitä ongelmia, jotka me nyt jo tiedetään.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

No tässä oli nyt yksi, mitä edustaja Essayah ansiokkaasti omassa puheenvuorossaan toi esille, tämä kahden keittiön ongelma, eli että pitää keittiö jakaa johtuen siitä, että osalla kattiloista keitetään soteen ruokaa ja osalla kouluihin. Tämä on aivan käsittämätön tilanne, että tällaista ei pystytty nyt sitten korjaamaan tässä, kun se laki kerta oli auki. Mehän tiedämme jokainen, että silloin kun laki on auki, silloin siinä pitäisi tehdä ne kaikki mahdolliset, koska sen tekeminen, sen uudelleen auki laittaminen ja muodostaminen ja rakentaminen, kehittäminen ja pykälien muuttaminen vaatii taas oman prosessinsa.

No joo, joka tapauksessa varmasti nyt joka ikinen ryhmä, mikä istuu tässäkin salissa, tekee korjaussarjaa nyt seuraavalle kaudelle, ja sitä todella pitää tehdä. Ja se pitää tehdä nyt kyllä vähän suuremmalla kammalla kuin millä nämä nyt on tehty. Minä ymmärrän sen, että hallitus haluaa nyt vain nämä pienimmät tehdä, mutta tämä tarvitsee todella suuren korjauksen. Otetaan esimerkiksi se, miten tässä kohdellaan yksityisiä palveluntuottajia, pk-yrittäjiä, sitä lähipalvelua siellä: Kun he ovat tottuneet tekemään, fysioterapeutit ja esimerkiksi kuntoutusalan yritykset, pk-yritykset, yksityisyritykset, auttaneet esimerkiksi sitä vammaista ihmistä, niin nyt käykin niin, että he eivät enää olekaan siellä palveluketjussa mukana ja monien vuosien palvelusuhde ja hoitosuhde häviävät. Elikkä tällaisista asioista ei tämä hallitus tietenkään pystynyt päättämään, koska on niin yrittäjävastainen, mutta siitä huolimatta olisi pitänyt ajatella sitä potilasta, asiakasta.

Sitten se käsite, riittävä oma tuotanto. Kyllä se pitää määritellä tulevalla kaudella, että mikä on riittävä oma tuotanto. Päällekkäisyyksiin meillä ei ole varaa. Sitten pitää sopia niistä asioista, mitä voidaan tuottaa ulkopuolella tai mikä on riittävä.

Kaiken kaikkiaan sanoisin, että kyllä seuraava kausi on sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kunnianpalautus ja se otetaan todella vakavasti, että tämä korjataan, mitä nyt ollaan tehty. Me tietenkin halutaan viedä se eteenpäin nyt, kun se on sovittu, mahdollisimman hyvänä, mutta korjaussarjan tämä vaatii.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

16.52 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin edustaja Risikolle haluan kyllä todeta — ja te varmaan itsekin tiedätte sen — että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus mahdollistaa kyllä hyvin fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien ja niiden yritysten kumppanuuden osana hyvinvointialueita. Otan nyt taas esimerkin Etelä-Karjalasta: me tehdään koko ajan hyvää yhteistyötä ja mietitään uusia palvelusetelimalleja ja muita malleja, joilla me rakennetaan verkosto tukemaan sitä hyvinvointialueen perustusta, ja meillä on kyllä yritysten kanssa oikein hyvä yhteistyö siellä. Mutta sehän tietysti riippuu aina sitten siitä alueesta ja siellä meistä päätöksentekijöistä, miten me haluamme sen rakentaa, eli että tämä hallitus ei vastusta yritysten toimintamahdollisuuksia hyvinvointialueen yhteistyökumppaneina.

Mutta, arvoisa puhemies, kahteen asiaan vielä oikeastaan haluaisin itse kiinnittää huomiota, mistä edustaja Ilmari Nurminen äsken totesi, eli nämä lääkärihelikopterit. Tämä lääkärihelikopteriasia on tietenkin ollut semmoinen kipeä asia eteläkarjalaisena kansanedustajanakin minulle, koska me ollaan jouduttu siihen keskusteluun, mikä on tämä keskustukipaikka, mihin tämä mahdollinen lääkärihelikopteri Kaakkois-Suomessa sijoitetaan. Siitä tuli valitettavasti osittain myös hyvin poliittinen, mutta sitten asiallisesti katsottuna meillä olisi ollut myös kaikki edellytykset ottaa tämä lääkärihelikopteri Etelä-Karjalaan ja turvata siellä myös ne kaikkein pohjoisimman Saimaan alueella olevat saaristoalueet. Sitä kautta

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

tämä lääkärihelikopteri turvaisi myös niitä alueita, joita nyt tämä olemassa oleva esitys ja päätös, joka on tehty, ei mahdollista.

Toinen asia, joka täällä oli myös keskustelussa ja mitä edustaja Ilmari Nurminen toi esille, oli tämä, että valtion hyvinvointialueiden välistä vastuunjakoa lääkärihelikoptereita koskevassa päätöksenteossa tulisi valiokunnan näkemyksen mukaan selkeyttää erillisessä lainvalmistelussa. Tämä oli varmaan yksi asia, joka myös sävytti tätä, kun ei tiedetty, kuka tekee päätökset, millä perusteella, ja sen takia on tärkeätä, että tätä päätöksentekoa tältä osin selkeytetään.

Arvoisa puhemies! Kolmas asia, jonka haluaisin tähän tuoda esille, joka henkilökohtaisesti nyt huolettaa todella paljon, ja olen huomannut, että onneksi se huolettaa laajemmaltikin... — Nyt taidan tulla sinne puhujapönttöön, jos menee yli minuutti tässä puheenvuorossa. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Niin, tämä koskee tässä esityksessä olevaa tutkimus-, koulutus-, kehittämisen- ja innovaatiotoimintaa. Tässä yhteydessä me olemme ottaneet valiokunnassa hyvin kantaa tähän asiaan, ja se, mistä erityisesti pidän, on se, että valiokunta keskusteli tästä tulevaisuuden rahoituksesta, jossa keskustellaan nimenomaan yliopistojen ja yliopistosairaaloiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoituksesta. Täällä valiokunta ottaa nyt kantaa, ja toivon, että kun sitten tätä lainsäädäntöä jatkossa kehitetään ja tuodaan eduskuntaan, niin tässä valmistelussa ja päätöksenteossa huomioidaan tämä valiokunnan kannanotto. Luen täältä otteen: ”Valiokunta jakaa rahoitukseen liittyvän huolen ja toteaa, että valtioneuvoston on tarpeen arvioida ja valmistella säädösmuutokset sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen ja koulutuksen rahoitustarpeiden huomioimiseksi näihin toimintoihin oikeudenmukaisesti siten, ettei palvelutarpeen perusteella kohdennettu rahoitus millään hyvinvointialueella vaarannu.” Valiokunta viittaa myös olemassa olevaan lausumaan sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta.

Nyt tätä lainsäädäntöä valmistellaan tällä hetkellä ministeriössä, ja tähän liittyvä lausuntokierros päättyi viime perjantaina. Ja nyt se huoli, joka tässä meidän mietinnössäkkin on otettu ja joka nyt sitten toivottavasti huomioidaan myös jatkovalmistelussa, on nimenomaan se, että tämä rahoitusta koskeva lausunnolla ollut esitys eriarvoistaa hyvinvointialueita keskenään, mikä ei ollut kuitenkaan sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen tavoite eikä tarkoitus. Niin kun me puhuttiin, tämä on korjaussarja, ja jos sitä halutaan käyttää, niin meidän pitää tässä yhteydessä pitää selkeänä se, että me nimenomaan suuntaamme siten, kuten oli sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen tavoitteena ja tarkoituksena. Tämä tulisi muuttamaan merkittävästi alkuperäisessä lainsäädännössä ollutta periaatetta ja leikkaisi merkittävästi muiden kuin yliopistosairaala-alueiden rahoitusta. Vaikka vuonna 2023 siirtymätasaus tasoittaisikin vaikutusta, niin siirtymäkauden jälkeen tämä leikkausvaikutus jää pysyväksi. Elikkä yliopistosairaala-alueet hyötyisivät opetuksesta myös sen osalta, että työvoimaa on helpompi saada ja myös edullisemmin kuin lääkäri työvoiman saatavuuden kanssa kipuilevilla pienemmillä hyvinvointialueilla, jotka eivät ole yliopisto-hyvinvointialueita.

Toivon, että yhdenvertaisuusnäkökulma tässä lainsäädännössä huomioidaan, kun tämä esitys tulee eduskuntaan, ja muistutan, että tästä nyt on tämä valiokunta ottanut jo kannanoton ja toivoo sille yhdenvertaista kohtelua. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

16.58 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Kiljunen sanoo, on erinomainen asia, että valiokunta on ottanut tähän kantaa, koska yliopistomaakuntien asema on aika heikko. Esimerkiksi Kuopiossa, mistä minä tulen, on Kuopion yliopistollinen sairaala, ja siellä sairastavuusindeksi on maan korkein ja tämä niin sanottu erityisvastuualue oli pienin, eli Kuopion yliopistollinen sairaala on pienin yliopistosairaala asukasluvultaan. Ja kun asukasluku Itä-Suomessa valitettavasti vähenee, niin silloin tämä rahoituslain 15 prosentin osuus, minkä perusteella sitten annetaan rahaa, on ehdottomasti liian korkea. Siihen pitää tulla parannus, jotta otetaan paremmin huomioon yliopistollisten sairaaloitten asema. Nimenomaan Kuopiossa tämä ongelma tulee olemaan kaikkein suurin, koska siellä nimenomaan sairastavuusindeksit ovat maan korkeimpia ja tämä yliopistollisen sairaalan rooli, — yksi Suomen suurimmista lääkäreitten ja sairaanhoitajien kouluttajista — tulee paremmin otetuksi huomioon, koska jo nyt tiedämme, että siellä tulee taloudessa suuria ongelmia.

Mutta, arvoisa puhemies, puutun toiseen asiaan, minkä edustaja Essayah täällä nosti jo esille: se on näitten pienten kuntien keskuskeittiöiden asema. Täällä hallituksen esityksessä lukee, että Kuntaliitto on esittänyt, että tähän yhtiöittämiseen ja hankintalain soveltamiskoikkeukseen olisi tullut kolmen vuoden siirtymäaika. Se olisi parantanut tilannetta, sillä nyt esimerkiksi Pohjois-Savossa — jos mennään ihan esimerkkien kautta — tapahtuu se, että Rautavaaran pieni kunta on investoinut uuteen keittiöön muutama vuosi sitten: keittiö valmistaa ruokaa kouluille, vanhainkodille, terveyskeskukselle, ja homma toimii hyvin, siellä on kuusi henkilöä töissä. Nyt kun tämä hyvinvointialue tulee, niin tämä kunta ei voi enää tuottaa entiseen malliin, ja sitten muut kunnat ovat kaukana, mutta siitä huolimatta ilmeisesti esitetään, että tämä ruuantuotanto lakkautetaan Rautavaaralla. Erikoinen on tämä Suomi, jossa meillä on kunta, jossa ei enää voida tuottaa ruokaa — pikkusen liian pitkälle menee. Tämä on ihan periaatekysymys, ja sen takia tämä jatkoaika olisi pitänyt hyväksyä, että kunta pystyy sitten rauhassa yhtiöittämään ja arvioimaan, miten se keittiö voi jatkaa toimintaa, sillä nyt niistä tulee jotakin lämmityskeittiöitä tai mitäpähän tulee. Ei se kyllä kovin järkevältä tunnu, että Suomessa pitää kunnasta toiseen ajeluttaa ruokaa ja sillä säävytetaan ehkä miljoonan säästöt tai jotakin. Että jos me ihan raha edellä mennään näissä tukitoiminnoissa, niin kyllä se kunnan kokonaisuus ja työpaikat ja muut alkavat kärsimään.

Tämmöisiin asioihin tässä korjaussarjassa minun mielestäni olisi pitänyt kiinnittää huomiota. Osin on kiinnitetty huomiota, mutta ilmeisesti riittämättömällä tavalla, ja tämä ruokahuolto ja yliopistosairaaloiden todellisuudessa vaatima rahoitus niitten maakuntien osalta, missä ne sijaitsevat, ovat käsittääkseni niitä suurimpia kipukohtia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

17.01 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt haluan siltä osin tarkentaa omaa puheenvuoroani, kun oletan, että edustaja Eestilä ei ymmärrä ja me katsomme asioita vähän eri tavalla. Te katsotte Kuopion yliopistollisen sairaalan ympäriltä, ja sitten se, mitä minä halusin kuvata, on nimenomaan näiden muiden kuin yliopistosairaaloiden alueella olevien hyvinvointialueiden näkökulmasta, koska nyt tämä tuleva esitys, johonka tässäkin mietinnössä nyt viitataan, tulee tarkoittamaan käytännössä sitä, että nämä muut hyvinvointialueet rahoittavat näitten yliopistosairaaloiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan. Ja nyt sitten meidän näkemyksemme mukaan sen on oltava silleen... Ensinnäkin

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

tutkimus- ja kehittämistoimintaan yliopistot saavat muualtakin rahoitusta. Mutta olen ehdottomasti sitä mieltä, että sitä rahoitusta näille yliopistosairaaloille ja tähän tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan pitää saada. Sitä tällä hetkelläkään ei ole riittävästi, vaan sitä pitää saada, mutta se rahoitus pitää hakea muualta kuin näiltä muilta hyvinvointialueilta. Ja sen takia näen, että yliopistosairaaloiden tutkimuksesta ja koulutuksesta aiheutuvat ylimääräiset kustannukset ja yleensä ne kustannukset pitää rahoittaa terveydenhuoltolain mukaan muualta tai erillisellä rahoituksella eikä rangaista tästä kokonaisuudesta näitä muita hyvinvointialueita. Tämä on se pointti, ja uskon, että meillä on yhteisenä tavoitteena se, että yliopistosairaaloita ja yliopistosairaaloiden tutkimus- ja kehittämistoimintaa pitää rahoittaa ja niille pitää turvata riittävä rahoitus, mutta ei muiden hyvinvointialueiden kustannuksella. Tämä on se viesti. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja Hoskonen.

17.03 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustaja Kiljuselle hyvästä tiedosta koskien tätä hyvinvointialueiden rahoitusta näille yliopistosairaalahyvinvointialueille, koska minun mielestäni tämä teidän mainitsemanne tapa, millä näitä rahoja pitää sinne yliopistosairaaloille antaa, on erinomainen. Heillä on tutkimustoimintaa, monenlaista tutkimusta, huippututkimusta, aivan välttämätöntä suomalaisten terveydenhoitoon ja varsinkin erikoissairaanhoidon liittyvää, muun muassa vaikeiden erikoisleikkauksien tutkimusta — sitähan pitää olla, muuten ei lääketiede kehity. Tätä kannatan lämpimästi, mutta siinä on pidettävä visusti huoli siitä, että muita hyvinvointialueita, joilla ei ole tätä yliopistosairaalan statusta, ei sitten rangaista eikä syrjitä, vaan niitäkin pitää kehittää ja siellä se homma hoitaa tyylikkäästi niin, että ne eivät joudu kärsimään ja sen sijaan yliopistoalueet hyödy siitä toisten kustannuksella. Niin ei saa käydä, aivan oikein.

Edustaja Eestilä mainitsi tämän Rautavaaran tapauksen koskien ruoanvalmistusta. Minä olen tässä asiassa kokemusasiantuntija, koska Ilomantsissa oltiin samassa tilanteessa. Me rakensimme pari vuotta siten, tai puolitoista vuotta sitten, ihan ihka uuden ruoanvalmistuskeittiön, jossa on sitten myös koulun ruokala — aivan viimeisen päälle kaikilla laitteilla. Ja nyt kun hyvinvointialueet tulevat, niin sehän tarkoittaa sitä... Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle on tällainen yhtiö perustettu kuin Polkka Oy, ja meillä oli vaihtoehtona, että olisimme jääneet siitä pois, ja me olisimme olleet silloin omillamme, mutta me teimme sopimuksen Polkan kanssa, ja nyt siitä tulee yksi valmistuskeittiö meille, sinne uuteen, uusiin nykyaikaisiin, aivan viimeisen päälle rakennettuihin tiloihin. Ne ovat sitten varmasti hyvät, on nykyaikaiset laitteet ja kaikki toimii. Elikkä siinä teimme sopimuksen meidän ruoanvalmistukseen, varmistimme, että se jää Ilomantsiin, ja siellä on paikalliset keittäjät ja asiantuntijat, jotka hoitavat sen homman. Ja tällä varmistimme myös sen, että me saamme sitten riittävän hyvän ruokatarjoilun vanhuspalveluihin ja sitten moneen muuhun paikkaan, esimerkiksi kotiruoan, jonka nauttivat... Meillä on semmoinenkin ruoanvälityspalvelu, että jos joku vanhus haluaa itselleen tilata ruoan, niin se järjestyy vallan hyvin tämän saman keittiön kautta. Se toimitetaan hänelle kerran päivässä kotiin, ja se toimii erittäin hyvin, se on saanut runsaasti kiitosta. Että kyllä näiden asioiden kanssa ollaan vaikeiden asioiden edessä, se on totta, mutta hyviä ratkaisuja löydämme aina, kun teemme viisaita päätöksiä, ja ennen kaikkea, kun teemme oikeita ratkaisuja.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Valitettavasti äsken meillä ei kello toiminut. Nyt seuraaviin taas tämä kolme minuuttia, toivottavasti toimii. [Hannu Hoskonen: Tämä meni aivan hyvin, kiitos!]
— Edustaja Eestilä.

17.06 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Minä luulen, edustaja Kiljunen, että meillä on ihan sama tarkoitus, mutta koneesta puuttuu vain vähän rahaa. Ja nyt kun yliopistosairaalat toimivat, niin ennenhän siellä oli tämä evo-valtionosuus, joka oli tarkoitettu tutkimukseen, koulutukseen ja muuhun, ja ne tarvitsevat sitä edelleen. Nyt kun tämä rahoituksen logiikka ja rahoituslaki ovat muuttuneet, niin kyllä siellä näitä komponenttejakin pitää muuttaa, eli kun siellä oli 80 prosenttia se tarvevakioetu, millä rahoitus tulee, ja 15 prosenttia asukasluvusta, niin se väistämättä tulee palkitsemaan niitä alueita, joille tulee lisää asukkaita, ja joilta lähtee asukkaita pois, niin kuin Itä-Suomesta, rahoitus vähenee. Mutta eivät palvelut koskaan, kuten rahoitus, mene suoraan sinne, minne tulee lisää väkeä. Ne monesti voidaan hoitaa samoilla rahoilla. Eikä se mene niin, että jos väki vähenee, automaattisesti vähenee näitten palveluitten rahoitustarve. Ja olen samaa mieltä, että yliopistosairaaloiden rahoituksen pitää tulla muualta. Sitä pitää vain arvioida, mikä se todellinen määrä on, mutta ei tietenkään niin, että me ruvetaan kuppaamaan niitä ympärillä olevia hyvinvointialueita, koska silloin me mennään juuri samaan problematiikkaan, mikä aikanaan esimerkiksi Kuopion yliopistollisessa sairaalassa oli, että kunnathan sitä yliopistollista sairaalaa oikeasti tukivat. Kunnat, jotka eivät niin varakkaita ole, tukivat sitä tutkimusta, koulutusta, kun evo-valtionosuus ei ollut tarpeeksi iso.

Nyt hallituspuolueet joutuvat arvioimaan, että menikö vähän pieleen esimerkiksi tuolla Pohjois-Savossa tämä hyvinvointialueen rahoitus. Se johtuu siitä, että koska siellä on Iisalmen sairaala, Varkauden sairaala ja yliopistollinen sairaala, niin se rakenne vähän imee enemmän rahaa kuin monilla muilla alueilla. Mutta jos täällä nyt joku kansanedustaja on sitä mieltä, että Iisalmesta ja Varkaudesta pitää lakkauttaa sairaala, niin onhan sekin jonkunmoinen kehitys. Itse en tule sitä missään nimessä hyväksymään enkä missään elimessä sitä kannattamaan.

Nämä ovat loppujen lopuksi isoja asioita, ja näistä helposti saadaan mehevä riita, mutta kuitenkin pitää pyrkiä siihen, että pikkusen pitää antaa sinne rahaa, missä sitä tarvitaan. Ja esimerkiksi tiedämme, että Pohjois-Savossa sillä rahamäärällä, joka on aleneva, ei missään nimessä pystytä hoitamaan sitä porukkaa, joka on Suomen sairainta. Siinä on rakenteellinen ja matemaattinen virhe, ja sen takia tätä rahoituslakia pitää arvioida uudelleen. Sehän on vaan Excel-harjoitus, millä tavalla minkäkin komponentin mukaan niitä rahoja annetaan. Tämän virheen itse huomasin jo ajat sitten ja kirjoitinkin siitä, että ei tämä näin voi mennä, ja nyt se menee.

Ei meidän kannata keskenään rakentaa siitä riitaa, mutta meille ovat niin tärkeitä nämä yliopistolliset sairaalat ja se status, mikä itse kullakin yliopistosairaalalla on: siellä on Kuopiossa erikoistoiminnot, Turussa on erikoistoiminnot, Helsingissä on erikoistoiminnot. Niistä pitää pitää huolta ja rakentaa yhdessä se koko paketti niin, että se toimii. Mutta se, että me lähdemme perusterveydenhuoltoon sitten rakenteellisesti muuttamaan ja lakkauttamaan milloin missäkin ja sitä tietä, on vastoin [Puhemies koputtaa] sitä uudistuksen periaatetta, että me kehitämme nimenomaan perustason perusterveydenhuoltoon. Se on koko tämän uudistuksen tarkoitus, eli kyllä me vähän isoissa ongelmissa ollaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

17.09 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti, kun täällä nyt lähdettiin keskustelemaan tästä rahoituslaista, vain sanon sen, että kun ovat tulleet nyt hiljattain nämä uudet laskelmat, niin nehan ovat kylmää kyytiä joillekin alueille ja jotkut voittavat ja jotkut häviävät. Se on ihan väistämättä, että meidän on pakko niitä komponentteja, niitä fundamentteja, laskentamalleja, siellä hieman muutella vielä, ennen kuin lähdetään liikkeelle.

Kyllä minäkin olen sitä mieltä, totta kai, että yliopistolliset sairaalat ja ne alueet, joissa on yliopistollinen sairaala, tarvitsevat rahaa. Siellä on nimenomaan se keskitetty hoito. Se on asetuksella keskitetty erityisen vaativa hoito. Siellä tarvitaan nimenomaan koulutukseen ja tutkimukseen varoja, mutta se pitää katsoa ja suhteuttaa sitten siihen, mitä tarvitsevat ne muut, niin että se ei ole sitten niiltä muilta pois, aivan niin kuin täällä todettiin.

Oma alueeni edustaa sellaista aluetta, jossa on hyvin paljon suhteellisen ikääntyvää porukkaa, ja se taas tarkoittaa sitä, että on hyvin paljon kansansairauksia, pitkäaikaissairauksia, joissa tarvitaan moniammatillista yhteistyötä, pitkät palveluketjut, ja on hyvin paljon palvelutarvetta. Eli nimenomaan tämä tarveperusteisuus pitäisi olla vahvemmin niissä laskentamalleissa — siis tarveperusteisuus, koska jos siellä on asukasperusteisuus, niin todella, ne voittavat, joissa on paljon asukkaita, mutta kun se ei taas välttämättä pidä sisällänsä sitä tarveperusteisuutta. Siellähän voi olla nimenomaan nuori ja terve väestö, kun on paljon väkeä.

No, joka tapauksessa tarveperusteisuudelle pitää lähteä antamaan enemmän sitä painoarvoa, ja sitten toinen, mikä pitää korjata, on nimenomaan se terveyden edistämisen kannuste. Nythän ei kunnilla ole mitään kannustetta edistää terveyttä johtuen siitä, että nyt se vielä muuttuu, niin että sotekin siirtyy sitten sinne toiselle, hyvinvointialueelle, ja sen rahoittaa sitten valtio. Ja sama juttu: ei ole hyvinvointialueillakaan kannustetta siihen. Ihan pieni, pieni prosentti on siellä sitä kannusteosuutta terveyttä edistää. Terveyden edistäminen on kuitenkin kaikkein järkevintä

Sitten taas tämä vaikuttavuus, mistä jaksan kyllä puhua vaikka elämäni loppuun asti: kustannusvaikuttavuus ja vaikuttavuus kaiken kaikkiaan — niihin meidän pitää satsata. Se on eettisesti kestävin keino priorisoida. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Huttunen.

17.11 **Hanna Huttunen kesk:** Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan kiittää myös edustaja Anneli Kiljusta erinomaisesta puheenvuorosta: tämä huoli just, mitä äsken jaoitte tästä rahoituksesta, on asia, mitä on tänään käsitelty monessa eri yhteydessä täällä eduskunnan ulkopuolella, ja se huoli on todellakin aito.

Minä tulen itse samasta vaalipiiristä edustaja Eestilän kanssa, ja meillä on yhteinen vaalipiiri, mutta meidän vaalipiirin sisällä on kaksi sote-aluetta. Kuopiossa on se yliopistollinen sairaala, ja sitten minä tulen itse sieltä Siun soten puolelta, missä meillä on sitten ihan normaali Pohjois-Karjalan keskussairaala. Olisikin varsin surullista, jos me lähdettäisiin siitä samasta rahasummasta väentämään, että pitääkö se alueelta toiselle siirtää. Ymmärrän täysin tämän tutkimuksen ja kehityksen merkityksen — ilman sitä lääketeide ei mene eteenpäin — ja se yliopistollinen sairaala siellä on todella tärkeä myöskin meidän Pohjois-Karjalan puolen väelle, ja me tuetaan toisiamme. Nyt kun on jo huomattu, kuinka haasteellista on erikoislääkäreitä saada, niin se on myös tällainen kilpailukykytekijä, että me osataan järkevästi jakaa niitä vastuuta tämän Siun soten alueen ja KYSin alueen välillä. Että missään nimessä sellaista tilannetta ei saa tulla, että me lähdettäisiin kilpaile-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

maan samasta potista, millä me kehitettäisiin sitä meidän yhteistä Savo-Karjalaa. Ehdottomasti pitää jatkossa huolehtia siitä, että se raha on tultava, mutta se ei saa tulla alueitten kustannuksella.

Tästä ruokahuoltoasiasta jaan kyllä monenkin edustajan huolen täällä. Itsekin tietenkin tulen sieltä haja-asutusalueelta, ja Kiuruveden esimerkki on ollut aivan erinomainen, miten hyvin siellä on hoidettu tämä lähiruoka-asia. Se on ollut ihan semmoinen valttikortti sinne Kiuruvedelle. Itse tulen Outokummusta, ja me tehtiin siellä se ratkaisu, että me ei lii-
tytty Polkkaan, mikä on se tulevan alueen järjestäjä, vaan meillä koulukeittiöt tekevät Outokummussa oman ruuan ja sitten sote-ruoka tulee muualta, mutta on monta pientä kuntaa, jotka eivät voineet sitä samaa ratkaisua tehdä. Siinä mielessä kyllä olen itsekin sillä kannalla, että se siirtymäaika olisi voinut olla pitempi, koska se tilanne tuli tosi nopeasti alueelle vastaan. Siinä mielessä täällä on puhuttu tosi viisaita sanoja.

Mutta niin kuin tässä on sanottu, asioitahan täytyy varmasti katsoa tulevaisuudessa ja miettiä, mitä niistä voidaan korjata. Emmehän me olisi järkeviä päättäjiä, ellei jossain vaiheessa todettaisi, että on tehty päätöksiä, mitkä eivät heti menneet kerralla putkeen, kun sitenhan voi niitä osia ja palasia korjata. Se on pääasia, että iso uudistus on saatu nyt vietyä maaliin, ja sitten sitä ajan kanssa tässä paikkaillaan, jos sieltä löytyy näitä paikkauksen kohteita.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

17.14 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Edellisen puheenvuoron pitäjä aivan oikein kiinnitti huomiota, että Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo ovat hieman erilaisia. Kyllä katselin aikanaan näitä taulukoita enkä siitä ole kateellinen, että Pohjois-Karjalahan kuuluu suurimpiin voittajiin, jossa tavallaan sitä rahaa tulee verrattuna nykyhetkeen. Minä en muista, oliko se 60 miljoonaa vai mitä vai enemmän, mitä sinne tuli. Pohjois-Savo tietysti valitettavasti kuuluu niihin häviäjiin, joissa tavallaan lähdetään rahoituksessa menemään alaspäin. Nämä maakunnat ovat aivan erilaisia, ja ne kaikki voi tarkastaa tuota rahoituslaista ja niistä taulukoista ja taustatiedoista.

Ja mikä siinä oli ongelma? Ongelma oli se, että Pohjois-Savossa on kolme sairaalaa, siellä on yliopistollinen sairaala Kuopiossa ja sitten Iisalmen sairaala ja Varkauden sairaala, ja kun tämä tarvevakiointi on laskettu väestöperusteilla ja väestön sairastavuuden perusteella, niin minun mielestäni kylläkin se 80 prosenttia oli liian vähän. Sitä olisi pitänyt nostaa, jotta se olisi antanut vähän erilaisen tuloksen Pohjois-Savollekin. Nämähän ovat ihan semmoisia, että mikä painoarvo millekin annetaan, kuten edustaja Risikko sanoi.

Mutta tämä mielenkiintoinen juttu tulee sitten siinä, että ei Pohjois-Savosta oikein voi noin vaan sitä alenevaa trendiä mennä, koska siellä on yliopistollinen sairaala, mutta myös juuri on rakennettu Varkauteen hieno uusi sairaala ja Iisalmeen on rakennettu hieno uusi sairaala — ja molemmat on tehty ministeriön luvalla. Ministeriön erikoisluvalla on molemmat tehty, niin eihän niin voi menetellä, että ministeriö antaa ensin rakentaa sairaaloita ja sitten tulisivat poliitikot, jotka sanoisivat, että pannaan ne kiinni.

Mutta tämä on aivan eri asia eri maakunnissa, ja sen takia meidän täytyy vähän katsoa sitä, että kun kerran on rahat jaettu, niin totta kai uudelleenjako on kivuliasta, mutta pitäisi vähän katsoa, että paljonko kipupisteisiin pannaan enemmän rahaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Huttunen.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

17.16 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Ei ole minun tapaistani väitellä täällä salissa, varsinkaan saman vaalipiirin kansanedustajan kanssa, mutta nyten teen kyllä tässä lievän poikkeuksen.

Edustaja Eestilä totesi äsken, että Pohjois-Karjala oli suurimpia voittajia, Pohjois-Savo suurimpia häviäjiä, mutta tämä rahoitushommahan on vielä täysin kesken. En tiedä, onko edustaja seurannut esimerkiksi tätä palkkaharmonisaatiokeskustelua, mikä nyt on parasta aikaa käynnissä. Näyttää siltä, että pahimman skenaarion toteutuessa me alueet, mitkä aloitimme etunojassa tekemään asioita ja olemme tätä integrointia tehneet jo vuosikaudet, niin me Pohjois-Karjalan kunnat joutuisimme maksamaan jopa 58 miljoonaa ekstraa tästä palkkaharmonisaatiosta nyten jälkikäteen. Että varsin huono hetki on nyt puhua Pohjois-Karjalasta voittajana. Meillä on huomenna omistajaohjauskokous, missä tätäkin käydään läpi, eli asia on vielä vaiheessa ja kesken ja niin on myös tämä uudistus.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

17.17 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä yksi lause on aiheuttanut nyt paljon keskustelua — mutta tärkeä teema, tärkeä aihe, mitkä tässä mietinnössä ovat. Mutta oikeastaan hyvä esimerkki tulee tästä, kun te olette samasta vaalipiiristä ja toisella on yliopistollinen sairaala, hyvinvointialue, ja sitten on Siun sote, jossa ei ole yliopistollista sairaalaa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että niin Etelä-Karjalan kuin Siun soten ja muut rahoitamme me, joilla ei ole yliopistosairaalaa. Me rahoitamme sitten Kuopion yliopiston sairaalan tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja sitä yliopistollista toimintaa. Ja samanaikaisesti, jos Siun sotesta tai Etelä-Karjalasta lähetetään potilas esimerkiksi vaikka sitten tuonne Kuopioon, niin me maksamme vielä sen lisäksi ihan sataprosenttisesti kaikki kustannukset niistä potilaan aiheuttamista kustannuksista, eli siinä tulee niin sanottu tuplarahoitus.

Mutta nyt oli kyse nimenomaan tämän tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta ja siitä, mikä liittyy tähän yliopistollisen sairaalan rahoitukseen. Ja siinä toivoisin, että meillä tulee yhteisymmärrys siitä, että sille pitäisi löytää erillishoito eikä sitä rahoiteta meidän muiden kuin yliopistollisten sairaaloiden hyvinvointialueilta, kuten Siun sote, Essote, tai sitten Seinäjoelta tai sitten meiltä Etelä-Karjalasta Eksote, että meidän hyvinvointialueita tämän tutkimus- ja kehittämistoiminnan osalta kohdeltaisiin yhdenvertaisesti.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

17.18 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan oikein, kuten edustaja Hanna Huttunen äsken oivallisesti mainitsi, että ei vaalipiirin sisällä ruveta käymään täällä turpakäräjiä suuressa salissa ainakaan. Ne voidaan tehdä tuolla kahvilassa sopivassa tilanteessa. Mutta tosiasiaa ikävä kyllä, Pohjois-Karjala häviää, 40—60 miljoonan euron verran per vuositaso.

Sitten kannattaisi nyt muistaa kaikkien poliitikkojen — on erittäin suuri asia, että edustaja Kiljunen on paikalla, hän tuntee nämä sosiaali- ja terveysasiat erittäin hyvin — kun tämä tarvevakiointi tehdään ja sitten huomioidaan vaikka Pohjois-Karjalan ihmisten ikärykennä, niin on selvä asia, että sellaisella alueella hoidettavuutta on paljon enemmän kuin niillä alueilla, missä on paljon nuoria ihmisiä. Se on aivan järkeenkäypä juttu. Meitä on täs-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

sä asiassa sorsittu, ja se, mikä yliopistoalueelle menee pois, kun sitä rahaa menee tämän siirron takia, se on yli 10 miljoonaa euroa kuitenkin. Sekin lähtee meiltä pois, että toivoisin näissä asioissa, että kun nämä kovat faktat tiedetään — me tiedetään tasan tarkkaan, mikä on hoidettavuus esimerkiksi Pohjois-Karjalan alueella — niin kyllä sen pitää näkyä siinä rahoituksessa.

Ja samoin sitten tämä palkkaharmonisointi: Siun sote on tehnyt sitä kuntien rahoilla kuntayhtymänä toimiessaan, ja se pitää nyt huomioida niin, että eivät nämä sote-alueet jää eriarvoiseen asemaan tämän takia. Kaikki pitää olla samalla viivalla ja niin, että valtio maksaa ne, jolloin ollaan samalla viivalla eikä se vaikuta tuleviin rahoituksiin mitään. Reilu peli pitää olla. Olkoon se peli joskus kovaakin, kun rahaa on aina vähän, senhän me tiedämme. Mutta sen pitää olla reilua, että samoilla perusteilla lasketaan ihmisille kustannukset ja huomioidaan hoidettavuus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.20 Markku Eestilä kok: Arvoisa puheenjohtaja! Ainakin itse omissa raha-asioissa olen tottunut siihen, että ei kai niistä tartte kenenkään kanssa väitellä — senhän näkee pankkitililtä, paljonko siellä on rahaa. Nyt kun sote-uudistus tehtiin, meillä on tietyt maakunnat, ja niissä on aivan selvä, paljonko per asukas se rahoitus tulee muuttumaan, ja joko siellä on miinusmerkki tai siellä on plusmerkki. Ei se ole väittelykysymys vaan taulukkokysymys, ja ne voidaan tänne eduskuntaan tuoda.

Näissä taulukoissa Pohjois-Savo menee miinusmerkkisesti alaspäin. Se on jo alusta lähtien tunnistettu. Etelä-Savo ja Pohjois-Savo mielestäni hävisivät yli 30 miljoonaa. Kun siihen alkuperäiseen katsotaan — jos ei tehdä mitään —, Pohjois-Karjala on plussalla, ja se on hyvä juttu.

Mitä tulee näihin palkkaharmonisaatioihin, ne ovat jokaisella hyvinvointialueella edessä, ja me emme tiedä, mitä ne tulevat olemaan, mutta eihän niitä kukaan voi välttää.

Olkoon meillä vaalipiiri sama tai eri, mutta totta kai talousluvut ovat faktaa, koska ne ovat valtiovarainministeriöstä tulevat talousluvut, ja eihän me nyt niistä voida ruveta intelemään. Tuodaan ne pöytään, niin jokainen voi katsoa, missä on plussaa ja missä miinusta.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille ja eräiksi muiksi virka-apua koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 106/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 9/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 106/2021 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 19/2022 vp

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 4/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.22 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tämä mietintö on varsinaisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, mutta koska sivistysvaliokunta antoi siihen lausunnon, niin tulin nyt esittelemään lyhyesti sitä lausuntoa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi muun muassa oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevaan lainsäädäntöön eräitä täsmennyksiä niiltä osin, kuin se on tarpeen opiskelu- huoltopalvelujen hyvinvointialueelle siirtämiseksi. Muutosten tavoitteena on varmistaa kunnan, muiden koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö opiskelu- huollossa. Opiskelu- huoltopalvelujen sisältöihin ei ehdoteta muutoksia.

Sivistysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Esityksellä turvataan kuntien ja hyvinvointialueiden keskinäiselle opiskelu- huollon yhteistyölle tarpeelliset rakenteet. Opiskelu- huollon suunnitelmallinen yhteys sekä kuntien että hyvinvointialueen strategioihin ja taloussuunnitelmiin toteutuu lasten ja nuorten alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa, jonka osana alueellinen opiskelu- huoltosuunnitelma on. Tämä varmistaa osapuolien sitoutumisen yhteistyöhön suunnitelman toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden perustamisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä opiskelu- huoltopalvelut, eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä opiskelu- huollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, siirretään muiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien tavoin hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Kuntien opetustoimi ja muut koulutuksen järjestäjät vastaavat edelleen perusopetuksesta sekä toisen asteen koulutuksen järjestämisestä. Siten opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteistyö opiskelu- huollon palvelujen järjestämisessä on keskeistä. Valiokunta painottaa, että jo uudistuksen toimeenpanon valmistelusta lähtien on tärkeää varmistaa hyvinvointialueiden ja kuntien toimiva yhteistyö, jolla osaltaan varmistetaan se, että oppilaat ja opiskelijat saavat tarvitsemansa tuen opiskelu- huollossa oikea- aikaisesti.

Palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Palvelut tulee järjestää lähipalveluna ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa, ja jos se ei ole mahdollista, koulun tai oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä. Opiskelu- huollon palvelujen järjestämisessä tulee huolehtia siitä, että myös digitaaliset palvelut ovat saavutettavia muun muassa näkövammaisille ihmisille. Valiokunta aikaisempaan lausuntoonsa viitaten painottaa, että uudistuksen toimeenpanossa tulee varmistua siitä, että opiskelu- huollon palvelut järjestetään oppilas- ja opiskelu- huollossa säädetyllä tavalla ennaltaehkäisyn ja yhteisöllisyyden ensisijaisuus ja riittävät toimintaedellytykset turvaten. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, että opiskelu- huollon psykologeilla ja kuraattoreilla on mahdollisuus osallistua koulujen ja oppilaitosten arkeen sekä ennalta ehkäisevän työn suunnitteluun ja toteuttamiseen kouluissa ja oppilaitoksissa. Tältä osin varmistetaan se, että opiskelu- huol-

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

lossa muodostuu lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta toimiva ja yhteinen kokonaisuus, jossa toteutuu sekä yksilöllinen että yhteisöllinen opiskeluhoito.

Opiskeluhoito on tärkeä tuki lapsille ja nuorille. Oppilas- ja opiskelijahuollon ja sen mukaisten palvelujen ensisijaisena tarkoituksena on tukea oppilaiden ja opiskelijoiden opiskelua ja hyvinvointia. Opiskeluhoitotyön tulee olla matalan kynnyksen palvelua. Hyvinvoiva koulu ja oppilaitos tarjoaa edellytykset koko koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvoinnille, työ- ja opiskelukyvyn säilyttämiselle ja tarvittaessa parantamiselle, sekä hyvälle oppimiselle.

Valiokunta uudistaa aikaisemmassa lausunnossaan esille tuomansa, että uudistuksessa oppilas- ja opiskeluhoitojen erillisyys verrattuna muiden sote-yksiköiden työhön on tärkeä tunnistaa. Myös lasten ja perheiden palvelujen muuttuviin yhteistyön raja- ja yhdyspintoihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Opiskeluhoitojen palvelujen järjestämistä koskeva uudistus edellyttää toimintatapojen jatkuvaa arviointia ja sen perusteella tarpeen mukaan tehtävää kehittämistyötä. Tähän työhön lasten ja nuorten tulee saada osallistua. Valiokunta pitää myönteisenä, että lasten ja nuorten toiveet, tarpeet ja kehittämisideat pyritään ehdotettujen muutosten myötä huomioimaan aiempaa vahvemmin alueellisen opiskeluhoitojen järjestämisessä ja kehittämisessä. Valiokunta korostaa, että myös kodin ja koulun välisen yhteistyön toimivuudesta tulee huolehtia. Valiokunta pitää tärkeänä, että vammaisten oppilaiden ja opiskelijoiden mahdollisuudet käyttää palveluja turvataan siten, että sekä tilat että niihin kulkeminen ovat esteettömiä. Koulukuljetusten piirissä olevien oppilaiden mahdollisuus päästä kuraattorin tai psykologin vastaanotolle koulupäivää ennen ja sen jälkeen tulee turvata.

Me ollaan otettu hyvin paljon kantaa täällä erilaisiin tätä lakia ja tätä esitystä tukeviin asioihin, muun muassa ammattihenkilöiden väliseen yhteistyöhön. Me olemme kiinnittäneet huomiota suunnitelmallisuuteen, me olemme puhuneet täällä opetussuunnitelman perusteiden muuttamistarpeesta ja esittäneet tässä myöskin sitten voimaantulosäännöksen muuttamista. Olemme kiinnittäneet huomiota ohjaukseen ja seurantaan. Ja tämä toivottavasti on sitten otettu huomioon sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja edustaja Kiljunen tulee siitä kertomaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Anneli, olkaa hyvä.

17.27 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Olen erittäin iloinen, että tämä lainsäädäntö on edennyt tähän asti, sillä meillä Etelä-Karjalassa on kokemusta tästä kokonaisuudesta, kun meillä tämäntyyppinen toiminta on toiminut nyt noin 11 vuotta, 12 vuotta ja siltä osin kokemukset ovat olleet erittäin myönteisiä ja positiivisia.

Arvoisa puhemies! Oppilas- ja opiskelijaterveydenhuollon toteuttaminen herätti paljon huolta ja keskustelua sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmisteluvaiheessa sekä aluevaalien alla. Alan ammattilaiset olivat ymmärrettävästi huolissaan oppilas- ja opiskelijahuollon tulevaisuudesta, kun heidän työnantajakseen oli vaihtumassa kaupungin sijaan hyvinvointialue. Muut koulutustoimen työntekijät olivat jäämässä kuntien alaisuuteen. Tärkeä kysymys oli, voidaanko palvelujen laatu turvata kouluissa ja oppilaitoksissa jatkosakin, vaikka työnantajayhteys katkeaa.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Nyt käsittelyssämme olevilla lakimuutoksilla vastataan näihin huoliin. Lakimuutos tulee varmistamaan tiiviin ja suunnitelmallisen yhteistyön hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välillä. On tärkeää tiedostaa, että koulupsykologien työ tehdään jatkossakin siellä, missä koululaisten arki on, eli oppilaitoksissa. Sote-uudistuksenkin jälkeen psykologit tekevät fyysisen työnsä oppilaitoksissa. Tämä on erittäin tärkeä asia, josta tulee pitää myös kiinni.

Tärkeintä on, että tämä esitys tulee myös vahvistamaan oppilaiden ja opiskelijoiden mahdollisuutta saada tarvitsemiaan palveluita niin oppilas- ja opiskelijaterveydenhuollon osalta kuin myös kaikkein vaativimpien erityispalveluiden osalta, joita hyvinvointialue tarjoaa. Tämä lisää myös oppilaiden ja koulujen välistä yhdenvertaisuutta hyvinvointialueella. Esimerkkinä se, että meillä Etelä-Karjalassa hyvinvointialueella erityispalveluita tarjotaan hyvin pitkälti meidän Lappeenrannan toimipisteissä, mutta jos esimerkiksi Ruokolahdella tai Savitaipaleella olevat lapset ja nuoret tarvitsevat erityispalveluita, heille näitä erityispalveluita räätälöidään sujuvasti tämän oppilas- ja opiskelijaterveydenhuollon välityksellä. Sitä kautta tämä yhteys on ollut erittäin toimiva ja mahdollistanut entistä paremman palveluiden saatavuuden ennen kaikkea näissä pienissä kunnissa.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että hyvinvointialueiden ja kuntien välistä yhteistyötä tarvitaan laajasti myös muissa lasten ja nuorten ja perheiden palveluissa. Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esille, että yhteistyötä voitaisiin tehdä myös erillisen yhteistyöryhmän sijaan esimerkiksi osana laajempaa lasten ja nuorten palveluiden yhteistyöryhmää. Valiokunta toteaa, että opiskelijahuollon yhteistyörakenteet ovat osa laajempaa hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyökokonaisuutta, ja tämä kokonaisuus mahdollistaa sen, että lasten hyvinvointia tarkastellaan laajempaa kokonaisuutena, ei ainoastaan oppilaitoksissa tai kouluissa.

Valiokunta pitää tärkeänä monialaista yhteistyötä, minkä takia yhteistyöryhmissä ja opiskeluhoitosuunnitelmaa laadittaessa on huomioitava myös muut oppilaiden ja opiskelijoiden tarvitsemat terveydenhuollon palvelut, erityisesti mielenterveyspalvelut. Tämä on noussut esille erityisesti nyt koronan seurauksena, kun me tiedämme, että mielenterveyspalveluiden tarve on kasvanut huomattavasti näiden kahden vuoden aikana. Tärkeää on, että oppilaan tarvitsemat erityispalvelut saadaan jatkossa entistä helpommin ja joustavammin, kun kaikki palvelut ovat saatavilla nyt hyvinvointialueilla. Näin hallinnollisia rajoja ei ole ja lasten ja nuorten palveluita voidaan kehittää kokonaisuutena. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös tarvittava tiedonkulku, jota valiokunta esittää täsmennettäväksi. Tiedonkulku on äärettömän tärkeää tässä isossa kokonaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on syytä vielä todeta, että on erittäin tärkeää, että lainsäädännön toimivuutta seurataan. On myös tärkeää, että oppilas- ja opiskelijahuollolle varataan riittävät resurssit kiinnittäen valiokunnankin lausumaehdotuksen mukaisesti huomiota siihen, että oppilaille ja opiskelijoille on tarjolla riittävät mielenterveyspalvelut oikea-aikaisesti ja että ennaltaehkäiseviä matalan kynnyksen palveluita on saatavilla koko maassa ja jokaisessa kunnassa lasten ja nuorten ehdoilla. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 19/2022 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 238/2021 vp

Lakialoite LA 15, 89/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 4/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.33 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Olin 24-vuotias nuori perustaessani ensimmäisen yritykseni. Elettiin vuotta 1993. Maassamme oli takana 90-luvun alun kaoottiset vuodet. Yrityksiä kaatui, perheitä hajosi, ja lukuisat ihmiset ajautuivat taloudellisiin ongelmiin, ja laman jäljet seurasivat monia ihmisiä aivan liian pitkään.

Maksuhäiriömerkintä on ollut kauan kuin häpeän leima, joka ei ole lähtenyt pois vuosiin, vaikka lasku olisi jo maksettu. Tähän asiaan saatiin vihdoinkin muutos aikaisemmin tänä keväänä. Samalla tavalla yritystoiminnassa epäonnistuminen on seurannut yrittäjää aivan liian pitkään. Nyt olemme helpottamassa velkaantuneiden yrittäjien ja yritysten asemaa yrityssaneerauslakia uudistamalla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön EU:n direktiivi ennaltaehkäisevästä uudelleenjärjestelystä, veloista vapautumisesta ja maksukyvyttömyydestä. Direktiivin tavoitteena on edistää elinkelpoisen liiketoiminnan jatkumista ja yritysten saneerausta riittävän aikaisessa vaiheessa. Lisäksi sen tavoitteena on edistää uuden alun mahdollistamista yritystoiminnassaan epäonnistuneille yrittäjille.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön uusi, varhaisen vaiheen saneerausmenettely, johon velallinen voi hakeutua ennen kuin on maksukyvytön. Rahojen ei siis tarvitse olla vielä aivan loppu, ja yrittäjällä on vielä paremmat mahdollisuudet ponnistaa pää pinnalle taloudellisesti.

Saneerausmenettelyn oikea-aikaisuus on tässä avainasemassa. Yrityksen hakeutuminen saneerausmenettelyyn siinä vaiheessa, kun yritys on jo maksukyvytön, on usein aivan liian myöhäistä. Hallituksen esityksessä yrittäjän pääsyä velkajärjestelyyn ehdotetaan helpotettavaksi siten, että velallinen, jolla on hänen aikaisemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja, voi päästä velkajärjestelyyn, jos hän on maksukyvytön. Olosuhteiden vakiintumista ei edellytetä, joten elinkeinotoiminnassa velkaantunut voi hakea velkajärjestelyyn ilman viivytystä.

Arvoisa puhemies! Nämä uudistukset ovat erinomaisia ja erittäin odotettuja. Hallitus on antanut useita hallituksen esityksiä, jotka helpottavat sitä, että taloudellisten vaikeuksien jälkeen ihminen ansaitsee ja ihminen saa uuden alun. On ollut ilo käsitellä näitä lakiesityksiä valiokunnassa. Moni näistä esityksistä on jo päätynyt tämän salin läpi hyväksyttynä. On hienoa, että historiasta on opittu ja 90-luvun alun tapahtumat eivät enää toistu.

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 238/2021 vp sisältyvien 1.-7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA 15, 89/2020 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuomioistuimen toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeissa asioissa ja kansainvälisestä lapsikaappauksesta annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 21/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 5/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 21/2022 vp sisältyvien 1.-7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 187/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 187/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristönsuojelulain ja vesilain 11 ja 18 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 243/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 243/2021 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huumausainelain ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 29/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 5/2022 vp

Pöytäkirja PTK 44/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.4.2022 pidettävään täysistuntoon.

19. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 27.4.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen